

Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

«ΠΩΣ ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ;»

Διπλωματική Εργασία

Που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ
Ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική
Από την

Μπούζα Μαρία

Ηράκλειο
Φεβρουάριος 2012

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ/COPYRIGHT

«Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, μη-κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικό- ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες κ.λ.π.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

Μπούζα Μαρία

ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

«Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΕ του Τμήματος Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, σύμφωνα με τον νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ «Λογιστική Ελεγκτική». Τα μέλη της επιτροπής ήταν:

- κ. Χαρίλαος Χαρίσης (επιβλέπων)
- κ. Θεόδωρος Σταματόπουλος (μέλος)
- κ. Σταύρος Αρβανίτης (μέλος)

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πριν προχωρήσω στην παρουσίαση της εργασίας μου, θεωρώ υποχρέωσή μου να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε κάποια άτομα που μου προσέφεραν την καθοδήγησή τους και τη συμπαράστασή τους, καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας αυτής της εργασίας.

Πρώτον από όλους θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Χαρίλαο Χαρίση, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και για την πολύτιμη καθοδήγησή του σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας της μεταπτυχιακής διατριβής μου.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω το κ. Σταύρο Αρβανίτη, μέλος της τριμελούς επιτροπής, για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε με προθυμία, στο εμπειρικό κομμάτι της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον σύζυγό μου Λάζαρο, καθώς επίσης και τα παιδιά μου, Γιώργο και Ιάσωνα, για την ηθική στήριξη που μου προσέφεραν, δίνοντάς μου καθημερινά δύναμη, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος μου.

*Αφιερωμένη στον Λάζαρο
και στα παιδιά μου Γιώργο και Ιάσωνα*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	VIII
ABSTRACT.....	X
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	3
1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο	3
1.2 Επισκόπηση της βιβλιογραφίας που σχετίζεται με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την υφιστάμενη οικονομική κρίση	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	20
2.1 Ορισμός του εσωτερικού ελέγχου	20
2.2 Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α.....	22
2.3 Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών της Ελλάδας	23
2.4 Ορισμός του εσωτερικού ελέγχου από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών.....	24
2.5 Ο εσωτερικός έλεγχος από το Σώμα των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών	25
2.6 Ο εσωτερικός έλεγχος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	25
2.7 Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών βασιζόμενος στα Σύμφωνα της Βασιλείας 27	
2.7.1 Οδηγίες για την αξιολόγηση των εποπτικών συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες	28
2.7.2 Αρχές της Επιτροπής για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης	28
2.7.3 Εποπτικές προσδοκίες που αφορούν στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου.....	31
2.7.4 Το σχέδιο του εσωτερικού ελέγχου	32
2.7.5 Η μονιμότητα του εσωτερικού ελέγχου.....	32
2.7.6 Η ευθύνη και η λογοδοσία της κεφαλής του εσωτερικού ελέγχου.....	33
2.7.7 Πεδίο δραστηριότητας	33
2.7.8 Συμμόρφωση.....	35
2.7.9 Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια.....	36
2.7.10 Επαγγελματική δεοντολογία	36
2.7.11 Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Διοίκησης.....	37

2.7.12	Αρμοδιότητες της Επιτροπής ελέγχου σε συνάρτηση με τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου.....	37
2.7.12.1	Διαχείριση της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου.....	38
2.7.12.2	Αναφορές του εσωτερικού ελέγχου προς την επιτροπή ελέγχου.....	38
2.7.12.3	Η σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου, της συμμόρφωσης και της διαχείρισης των κινδύνων.....	39
2.8	Εξωτερική ανάθεση των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου	40
2.9	Η σχέση της εποπτικής αρχής με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.....	40
2.10	Τα οφέλη από τη βελτιωμένη επικοινωνία μεταξύ της εποπτικής αρχής και του εσωτερικού ελέγχου.....	41
2.11	Αξιολόγηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου	44
2.12	Κανάλια επικοινωνίας για τη σωστή λειτουργία του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ...		51
3.1	Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	51
3.2	Ορισμός του εξωτερικού ελέγχου.....	51
3.3	Οι αρχές του Ελεγκτικού Επαγγέλματος	52
3.4	Το Ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας	53
3.4.1	Εργασίες της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας.....	56
3.4.2	Διαχείριση κινδύνων.....	56
3.4.3	Δημοσιοποίηση στοιχείων σε περιόδους κρίσης	57
3.4.4	Σώματα εποπτών.....	58
3.4.5	Διαχείριση του κινδύνου συγκέντρωσης	59
3.4.6	Αναγνώριση εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης..	59
3.4.7	Πολιτικές αποδοχών	59
3.5	Η εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.....	61
3.6	Η συμμόρφωση με τους σχετικούς κανόνες δεοντολογίας, ιδίως της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας.....	62
3.7	Γιατί ο Εξωτερικός Έλεγχος είναι αναγκαίος.....	63
3.8	Έκθεση αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΤΣΙΟ-ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΤΣΙΟ.....	69
4.1 Ορισμός του ελέγχου στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής – Νόμος “Sarbanes Oxley”	69
4.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας I.....	70
4.3 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II.....	72
1ος Πυλώνας.....	74
2ος Πυλώνας.....	74
3ος Πυλώνας.....	75
4.4 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III	75
4.5 Ίδρυση ειδικής ομάδας Λογιστών για την τραπεζική Εποπτεία	78
4.6 Οδηγίες Πυλώνων της Βασιλείας σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος.....	79
4.7 Τα συστήματα του Εσωτερικού Ελέγχου που επικρατούν στα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα.....	81
4.8 Οδηγία περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων	82
4.9 Κανονιστικές και εσωτερικές αναφορές.....	82
Β . ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	87
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^Ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	87
5.1 Σκοπός της εργασίας.....	87
5.2 Δείγμα	88
5.3 Οικονομτρική αξιολόγηση	88
5.4 Ανάλυση μεθοδολογίας	89
5.5 Εμπειρικά αποτελέσματα.....	91
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	103
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	107
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	109
ΞΕΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111

Περίληψη

Σκοπός – Σκοπό της παρούσας εργασίας αποτελεί μία πιο εμπειριστατωμένη διερεύνηση - ανάλυση του τρόπου, με τον οποίο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις και οι ελεγκτικές εργασίες επηρεάζουν την υπάρχουσα οικονομική κρίση στον κλάδο των τραπεζών. Θα αναλύσουμε τη συμβολή του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου, οι οποίοι διασφαλίζουν τη σταθερότητα και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων, στηριζόμενοι στις αρχές της διαφάνειας, της επάρκειας, της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας.

Σχεδιασμός / μεθοδολογία / προσέγγιση - Η προσέγγιση βασίζεται σε εξέταση 43 μεγάλων τραπεζών, με έδρα σε τέσσερις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα της Νότιας Ευρώπης (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία). Η επίδραση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των ελεγκτικών εργασιών, θα μελετηθεί με την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων των παραπάνω τραπεζών, μέσω των μοντέλων λογιστικής παλινδρόμησης που παρουσιάζονται από τους Yiqiang et al. (2011).

Διαπίστωση - Θα χρησιμοποιήσουμε δύο σειρές δειγμάτων: α) ένα δείγμα των προβληματικών τραπεζών, συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζών που απέτυχαν από το 2006 και μετά οι οποίες είχαν χαρακτηριστεί ως προβληματικές με βάση την κερδοφορία, την ποιότητα των δανείων και την κεφαλαιακή τους επάρκεια, και β) ένα δείγμα των τραπεζών που είτε είναι προβληματικές είτε όχι. Για το πρώτο δείγμα, έξι αξιόπιστα μέσα πρόβλεψης της πτώχευσης θα προσδιορίσουν: το είδος του ελεγκτή, το κατά πόσο είναι εξειδικευμένος ελεγκτής, τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, το ποσοστό των δανείων που έχουν τιτλοποιηθεί, τον ρυθμό αύξησης των δανείων και το σύνολο των δανείων. Για το δεύτερο δείγμα των τραπεζών, ορίζουμε τις παρακάτω μεταβλητές για να προβλέψουμε την αποτυχία της τράπεζας: το είδος του ελεγκτή, το κατά πόσο είναι εξειδικευμένος ελεγκτής, το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, το ποσοστό των δανείων που έχουν τιτλοποιηθεί, την μεταβολή των συνολικών δανείων, το είδος της τράπεζας (δημόσια ή μη), καθώς και την μεταβολή των μη εξυπηρετούμενων δανείων, των εμπορικών δανείων, των αστικών δανείων και τέλος, τους άλλους τύπους δανείων.

Τα αποτελέσματά μας καταδεικνύουν ότι: τα τιτλοποιημένα δάνεια, τα προβληματικά δάνεια, ο ρυθμός αύξησης των προβλέψεων ζημιολόγων δανείων καθώς και τα δάνεια που σχετίζονται με τον βιομηχανικό κλάδο, οδήγησαν σε υψηλότερο δείκτη

τραπεζικής αποτυχίας. Οι τράπεζες που ελέγχονται από αξιόπιστους ελεγκτές έχουν μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας. Επιπρόσθετα, η φήμη των ελεγκτικών εταιρειών διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην μελλοντική πορεία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Επίσης, η δημοσιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η ορθή εφαρμογή των ελεγκτικών εργασιών συμβάλουν αποτελεσματικά στην εύρυθμη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Περιορισμοί Έρευνας / επιπτώσεις- Το δείγμα των προβληματικών τραπεζών, που απέτυχαν από το 2006 και έπειτα, έχουν ταξινομηθεί ως προβληματικές με βάση την κερδοφορία, την ποιότητα των δανείων, και την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Οι μεταβλητές μας χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, σε χρηματοοικονομικές (αριθμητικά δεδομένα) και μη χρηματοοικονομικές (ποιοτικά χαρακτηριστικά).

Αναλυτικότερα, η εμπειρική ανάλυσή μας προσδιορίζεται από 15 μεταβλητές. Στόχος της είναι η πιθανή πρόβλεψη αποτυχίας των τραπεζών κατά την περίοδο 2006-2010, συνεξετάζοντας την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Πρωτοτυπία / αξία – Η παρούσα έρευνα αποτελεί συνέχεια της έρευνας των Yiqiang et al. (2011) σε δείγμα τραπεζών του Ευρωπαϊκού χώρου, και μέσω αυτής, καθώς και με τη χρήση της υπάρχουσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης, θα παρουσιάσουμε τις πραγματικές αιτίες της οικονομικής κρίσης στον κλάδο των τραπεζών.

Λέξεις κλειδιά - Τράπεζα έλεγχος, οικονομική κρίση, ποιότητα ελέγχου, χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Abstract

Purpose – The current paper constitutes a thorough research and analysis on the way that the banking circumstances and the audits affect the current economic crisis on the banking industry. We will examine to what extent the current situation could have been predicted and dealt with from a deferent perspective. We will analyze the contribution of the internal and external audits, which ensure the stability and the accuracy of financial statements, based on the principles of transparency, efficiency, impartiality and of objectivity.

Design / methodology / approach - The approach is based on the examination of forty three large banks, headquartered in four countries of the European Union and particularly of the South Europe. Twelve of them are located in Greece, eighteen in Italy, nine in Spain and, finally, four are based in Portugal. The influence of financial reporting and audits on banking sector, will be evaluated thought financial statement analysis and logistic regression models presented by J.Y. Jin et al. (2011) using.

Findings –

Research limitations / implications. We will use two sets of samples: a) a sample of troubled banks, including banks that failed from 2006 and onwards. They were classified as troubled based on profitability, quality of loans and their capital adequacy, and b) a sample of banks that are either troubled or not. For the first sample, six reliable predictors of bankruptcy will be identified: the type of auditor, the specialized auditor, the capital ratio, the percentage of securitized loans, the growth in loans and total loans. For the second sample in order to be predicted the failure of the bank the following points are define: the type of auditor, the specialized auditor, the capital ratio, the percentage of securitized loans, the growth of loans, the kind of bank (public or not), as well as the growth in non-performing loans, commercial loans, real estate loans, provision for loans, other types of loans and total loans. Our results show that: the securitized loans, problem loans, the pace of loan loss provisions and loans related with the industry, led to the highest bank failure. Banks controlled by reputable auditors are less likely to fail. In addition, the reputation of audit firms play an important role in the future course of a financial institution. Also, the disclosure of financial statements and the proper implementation of audit control, effectively contribute to the smooth functioning of financial institutions.

Originality / value. The application of the methodology described by J.Y. Jin et al. (2011) in a sample of European banks in financial crisis and the use of current bibliography, will allow us to present the real causes of the crisis, as well as the weakness of the countries concerned.

Keywords: Bank, audit, financial crisis, audit quality, financial reporting, bankruptcy

Paper type Research paper

JEL classification – G01, G0, G, G21, G2, M, M4, M40, M41, M42

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη μη ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που οφείλονται στην αδυναμία εφαρμογής σωστά δομημένου εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Αρκετοί είναι οι κίνδυνοι που πιθανώς ελλοχεύουν κατά την προσπάθεια επίτευξης του έργου του τμήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε ιδρύματος, είτε αυτοί σχετίζονται με την πλήρη και επακριβή σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, είτε γενικότερα με τις διαδικασίες που ακολουθούνται μέσα σε αυτά.

Κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να ελίσσεται ανάλογα με τα δεδομένα της αγοράς, ώστε να μπορεί να επιτύχει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους στόχους του. Οφείλει, με την επιβολή των κατάλληλων ελέγχων, να αποκτήσει δύναμη, ώστε να μπορεί να επεκταθεί σε νέες επενδυτικές δραστηριότητες και γενικότερα να επιτύχει την πλήρη ανάπτυξή του.

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στη σημασία επιβολής ενός σωστά δομημένου συστήματος εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Μελετάται η επιτακτική ανάγκη διαχείρισης και σωστής απεικόνισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, με βάση τα σύμφωνα της Επιτροπής της Βασιλείας και τους πυλώνες αυτής, και το κατά πόσο αυτές επηρεάζουν ολοκληρωτικά την πορεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Αρχικά θα αναφερθούμε στην ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, ώστε να παρουσιαστούν τα βασικότερα σύγχρονα άρθρα και οι πηγές που σχετίζονται με το εξεταζόμενο θέμα. Η παρούσα ενότητα σχετίζεται με έρευνες που αφορούν στην επιτροπή της Βασιλείας, στον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο των τραπεζών, καθώς επίσης και με τον τρόπο που οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις επηρεάζουν την πορεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και γενικότερα τη διεθνή χρηματοοικονομική κρίση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού ελέγχου, και ειδικότερα του εσωτερικού ελέγχου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, δίδοντας τη δυνατότητα στον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα το πλαίσιο των τραπεζών. Θα αναλυθούν τα χαρακτηριστικά, ο σκοπός, η χρησιμότητα και γενικότερα η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο θα παραθέσουμε τα χαρακτηριστικά που κατέχει ο εξωτερικός έλεγχος των τραπεζών και θα εξετάσουμε κατά πόσο το έργο του συντελεί αποτελεσματικά στη διεξαγωγή ορθών οικονομικών καταστάσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε το νομικό – θεσμικό πλαίσιο που σχετίζεται με τον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο και ειδικότερα τον έλεγχο των εποπτικών αρχών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Στην συνέχεια, μέσω μιας εμπειρικής μελέτης, θα εξετάσουμε την αναγκαιότητα περεταίρω εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, αλλαγής του εποπτικού πλαισίου και γενικότερα αποφυγής των διαφόρων ειδών κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Τελειώνοντας, θα διεξάγουμε μια συνοπτική ανάλυση, εκθέτοντας κάποια προσωπικά συμπεράσματα για το ερώτημα αν τα συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου εφαρμόζονται αποτελεσματικά, με ακρίβεια, ακεραιότητα και ανεξαρτησία, και κατά πόσο ισχύουν τα παραπάνω, έτσι ώστε να συμβάλουν στην καλύτερη διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων και στην εξάλειψη αυτών.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1^ο Βιβλιογραφική επισκόπηση

1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά κάποιες μελέτες, που σχετίζονται με την οικονομική κρίση στον τραπεζικό κλάδο και το πώς αυτή επηρεάζεται από τη σωστή εποπτική λειτουργία. Αυτές οι έρευνες θα συμβάλουν καταλυτικά στην εις βάθος κατανόηση της εφαρμογής του αμερόληπτου ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των τραπεζών, και θα καταδείξουν κατά πόσο τέτοιες έρευνες είναι απαραίτητο εργαλείο για την ορθή και αποτελεσματική λειτουργία του ελέγχου αυτού.

Ο στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι να αναδείξει την συμβολή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των ελεγκτικών εργασιών, οι οποίες επηρεάζουν την υπάρχουσα οικονομική κρίση στον κλάδο των τραπεζών της νότιας Ευρώπης (Ιταλίας, Πορτογαλίας, Ισπανίας και Ελλάδας), που οδήγησε στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος την τελευταία εξαετία. Η προσέγγιση βασίζεται σε εξέταση 43 μεγάλων τραπεζών. Η επίδραση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των ελεγκτικών εργασιών, θα μελετηθεί με την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων των παραπάνω τραπεζών, μέσω των μοντέλων λογιστικής παλινδρόμησης που παρουσιάζονται από τους Yiqiang et al. (2011) όπου η συγκεκριμένη ερευνητική ομάδα επεξεργάστηκε τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Ένα σημαντικό ερώτημα που τίθεται και πρέπει να απαντηθεί μέσα από την ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας είναι το πώς επηρεάζεται η φήμη των ελεγκτικών εταιρειών, οι οποίες παρέχουν σημαντικές οικονομικές πληροφορίες, στην μελλοντική υγεία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος; Και κατά πόσο παίζει ρόλο η ποιότητα του χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων για την ανάληψη του ελεγκτικού έργου από τις ελεγκτικές εταιρείες;

Η χρηματοπιστωτική κρίση, που ξεκίνησε από την ελλιπή εξασφάλιση των ενυπόθηκων δανείων στα στεγαστικά δάνεια των πολιτών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α), ανέδειξε τις αδυναμίες σωστού ελέγχου στα

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης των εν λόγω σφαλμάτων είναι η έγκαιρη πρόληψή τους, η οποία στηρίζεται στον ισχυρό εσωτερικό έλεγχο των τραπεζών, καθώς επίσης και στον εξωτερικό έλεγχο, έχοντας εγκαθιδρύσει ισχυρές και ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου. Επίσης, τα νέα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά ώστε να μειωθούν ή ακόμα να εξαλειφθούν τυχών αδυναμίες. Τέλος, βασικό ρόλο διαδραματίζει η στελέχωση των τμημάτων της τράπεζας από ικανό και έντιμο προσωπικό, καθώς επίσης και η ύπαρξη σωστά δομημένης εταιρικής διακυβέρνηση.

Με βάση τις αρχές, τους κανόνες του ελέγχου, καθώς επίσης και τους πυλώνες της Βασιλείας, τα οποία συμβάλουν στην ορθή λειτουργία των τραπεζών, η παρούσα οικονομική κρίση δεν θα έπρεπε να έχει αντίκτυπο στα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Εφόσον οι τράπεζες τηρούσαν όλες τις απαραίτητες δικλίδες ασφαλείας, ώστε να προστατευτούν από την κατάρρευση του συστήματος. Τότε για πιο λόγο κατέρρευσε το σύστημα αυτό ;

Το ερώτημα που τίθεται είναι το αν τα συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου εφαρμόζονται αποτελεσματικά, με ακρίβεια, ακεραιότητα και ανεξαρτησία, και κατά πόσο ισχύουν τα παραπάνω, έτσι ώστε να συμβάλουν στην καλύτερη διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων και στην εξάλειψη αυτών.

1.2 Επισκόπηση της βιβλιογραφίας που σχετίζεται με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την υφιστάμενη οικονομική κρίση

Αρχικά, η ερευνητική ομάδα των Lew B. και Richardson J. A. (1992), διαπίστωσε ότι οι περιστάσεις που περιβάλλουν την κατάρρευση της καναδικής Εμπορικής Τράπεζας το 1985 και της Τράπεζας Home το 1923, φέρουν πολλές ομοιότητες. Πράγματι, υπάρχουν αρκετές ομοιότητες ως προς τις οικονομικές συνθήκες που επέφεραν τη συγκεκριμένη κατάρρευση, ως προς την έκταση στην οποία η χρηματοοικονομική πληροφόρηση βοήθησε ώστε να επιδεινωθεί η εικόνα των τραπεζών, και ως προς το ρόλο που διαδραμάτισε η κυβέρνηση. Οι ερευνητές έχουν προσδιορίσει τα τρία εμπλεκόμενα μέρη, που είναι οι τραπεζίτες, οι ελεγκτές και οι νομοθέτες, και έχουν εξετάσει τις αντιδράσεις τους. Έχουν τονίσει το ρόλο του ελεγκτικού επαγγέλματος και των νομοθετών για τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων τους και τον τρόπο αντίδρασής τους σε υποτιθέμενες παραβιάσεις. Αξιοποιώντας το έργο των O'Connor και Offe, έχουν σκιαγραφήσει ένα μοντέλο που αφορά στο

ρυθμιστικό κομμάτι, ερμηνεύοντας τα γεγονότα αυτά και προσδιορίζοντας τις συνέπειες της μεταρρύθμισης του δημοσιονομικού κανονισμού στον Καναδά.

Οκτώ χρόνια αργότερα, ο Llewellynt T. D. (2000), παρατήρησε ότι οι κρίσεις των τραπεζών στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες κατέδειξαν την έλλειψη ενός καλά δομημένου "ρυθμιστικού καθεστώτος", το οποίο αποτελεί την ευρύτερη έννοια του συνόλου των εποπτικών αρχών και των επιχειρησιακών κανόνων που έχουν θεσπιστεί από τους εξωτερικούς ρυθμιστικούς οργανισμούς. Ο ρόλος των μηχανισμών εξωτερικής ρύθμισης για την ενίσχυση ενός ασφαλούς τραπεζικού συστήματος είναι περιορισμένος. Η δομή των κινήτρων διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο για τις ιδιωτικές τράπεζες ως προς την αποδοτικότητα, την εποπτεία και τον έλεγχο. Η απελευθέρωση των αγορών ενδέχεται να έχει δυσμενείς επιδράσεις κατά τη μεταβατική περίοδο, ωστόσο τα πλεονεκτήματα μπορεί να είναι τεράστια, αφού το σύστημα αρχίζει να λειτουργεί σωστά. Το κύριο δίδαγμα των πρόσφατων κρίσεων στις τράπεζες είναι ότι επιβάλλεται να υπάρχει μια πιο αποτελεσματική εποπτεία από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τόσο από τις εποπτικές αρχές, όσο και από τις αγορές. Μια αποτελεσματική ρύθμιση -Εσωτερική και Εξωτερική- της εποπτείας των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών δίδει τη δυνατότητα σημαντικής συνεισφοράς στη σταθερότητα και την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Δύο έτη αργότερα, η ερευνητική ομάδα των Needles Jr. E. B., Ramamoorti S. και Shelton W.S. (2002), επικεντρώθηκε στη σύγκλιση των διαφόρων δυνάμεων που υπογραμμίζουν τη σημασία των ανεξάρτητων ελεγκτών ως βασικών παραγόντων της βελτίωσης της διεθνούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Το κείμενο αυτό δεν είναι εμπειρική μελέτη, αλλά αποσκοπεί στη διερεύνηση του «τοπίου» του διεθνούς ελέγχου. Οι συγγραφείς, βασιζόμενοι στην εμπειρία επαγγελματιών ελεγκτών και ακαδημαϊκών, συζητούν βασικά εννοιολογικά θέματα, τα οποία αφορούν στη διεθνή εναρμόνιση ελέγχου, και στη σχέση των θεμάτων αυτών με την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων. Κατά την ολοκλήρωση του κειμένου, συνοψίζουν τα κύρια σημεία αυτού, καταλήγοντας ότι οι ρυθμιστικοί κανόνες και η ποιότητα των ελέγχων είναι οι βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη χρηματοοικονομικών καταστάσεων υψηλής ποιότητας. Η επόμενη κρίσιμη φάση της διαδικασίας ήταν η βελτίωση της ποιότητας των μεμονωμένων ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν σε όλον τον κόσμο μέσα από τις κυβερνητικές ρυθμίσεις, καθώς και μέσα από τη διασφάλιση

της ποιότητας στις διεθνείς επιχειρήσεις. Η Διεθνής ομοσπονδία αυτόματου ελέγχου (IFAC-international Federation of automatic control) έχει κάνει σημαντικά βήματα για την ενίσχυση του ρόλου της, ως παγκόσμιου αυτορρυθμιζόμενου φορέα, και για το επάγγελμα των ελεγκτών, συμπεριλαμβανομένων των βελτιώσεων των προτύπων. Η δημιουργία μιας εποπτικής εξουσίας δημόσιου χαρακτήρα, είναι ένα κρίσιμο συστατικό για την αποτελεσματικότητα των διεθνών ελεγκτικών προτύπων.

Επίσης, η ερευνητική ομάδα των Green P.B. και Reinstein A. (2004), ανέφερε ότι τον Οκτώβριο του 1987, ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κυκλοφόρησε έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για ψευδείς χρηματοοικονομικές καταστάσεις, δηλώνοντας ότι *«οι κανονισμοί και τα πρότυπα για τον έλεγχο των δημόσιων επιχειρήσεων πρέπει να είναι κατάλληλα για τη διαφύλαξη της εμπιστοσύνης του κοινού»*. Οι συγγραφείς μελέτησαν τις επιπτώσεις που επιφέρει η αύξηση του δημόσιου ελέγχου στις κρατικές τράπεζες για την πάταξη της οικονομικής απάτης. Πιο συγκεκριμένα, εξέτασαν το πώς τα χαρακτηριστικά της απάτης στον τραπεζικό τομέα έχουν μεταβληθεί κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Υπέθεσαν ότι η αύξηση του δημόσιου ελέγχου, μέσω των αλλαγών στις ρυθμίσεις των τραπεζών και γενικά των προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, καταφέρνουν να εντοπίσουν τις απάτες. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι τραπεζικές απάτες έχουν αλλάξει με την πάροδο του χρόνου, και είναι πλέον πιο πιθανό να απεικονίζονται οι πραγματικές πληροφορίες από ό,τι οι πλασματικές πληροφορίες. Αν και η συχνότητα των περιπτώσεων απάτης δε μεταβλήθηκε σημαντικά, το μέγεθος της κάθε εκδήλωσης απάτης μειώθηκε. Αυτό ενδέχεται να επιφέρει η δημόσια ρύθμιση και ο έλεγχος στον τραπεζικό τομέα.

Σύμφωνα με την Ojo M. (2006), διαπιστώθηκε ότι μετά την κατάρρευση της Enron, πολλά ερωτήματα ανέκυψαν ως προς τους λόγους που το Ηνωμένο Βασίλειο απέφυγε μια ανάλογη κατάρρευση. Πολλοί σχολιαστές έχουν εξετάσει κατά πόσον αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου, ως προς τους δημοσιονομικούς κανονισμούς, βασίζεται περισσότερο σε ένα σύστημα αρχών, σε αντίθεση με ένα σύστημα βασισμένο μόνο σε κανόνες. Ωστόσο, σημειώθηκε ότι ο ρόλος των ελεγκτών στην οικονομική πληροφόρηση και το σύστημα της οικονομικής ρύθμισης και εποπτείας έχουν παραμεληθεί σε μεγάλο βαθμό. Κατά την άποψή της, το κύμα των οικονομικών σκανδάλων όπως αυτά της Enron, Worldcom, Tyco κ.λπ., αντιμετωπίστηκαν έγκαιρα από το Κογκρέσο των Η.Π.Α., το οποίο ενήργησε

γρήγορα με τη θέσπιση του νόμου Sarbanes-Oxley στις 30 Ιουλίου 2002, με στόχο την προστασία των επενδυτών και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η διάταξη αυτή όχι μόνο υπογραμμίζει τη σημασία του ρόλου του εξωτερικού ελεγκτή, αλλά δίνει επίσης έμφαση στο γεγονός ότι οι εγγυήσεις είναι απαραίτητες προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν κατάχρηση. Όσο και αν υπάρχουν στοιχεία που μπορούν να αντληθούν από τις εποπτικές αρχές, οι οποίες υιοθετήθηκαν από διάφορες χώρες, υπάρχουν επίσης ζητήματα σχετικά με το εάν αυτές οι χώρες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τα μέτρα που εφαρμόζονται από τις αμερικανικές ρυθμιστικές αρχές και τους λογιστικούς φορείς.

Επίσης, ένα έτος αργότερα, η συγκεκριμένη ερευνήτρια (Ojo M. (2007)), σημείωσε ότι ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών κατά τη διαδικασία της εποπτείας τους προϋποθέτει την τήρηση των παρακάτω προτύπων: της ανεξαρτησίας, της αντικειμενικότητας και της ακεραιότητας, ακόμα και αν η ρυθμιστή αρχή και ο εξωτερικός ελεγκτής εκτελούν παρόμοια καθήκοντα, δηλαδή την επαλήθευση των οικονομικών καταστάσεων, που εξυπηρετούν συγκεκριμένα συμφέροντα. Η ρυθμιστική αρχή λειτουργεί έτσι ώστε να διαφυλάττει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τα συμφέροντα των επενδυτών. Από την άλλη πλευρά, ο εξωτερικός ελεγκτής εξυπηρετεί τα ιδιωτικά συμφέροντα των μετόχων της εταιρείας. Ο δημοσιονομικός έλεγχος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πτυχή της εταιρικής διακυβέρνησης, καθιστώντας σημαντική τη διαχειριστική ευθύνη προς τους μετόχους για την επιστασία της εταιρείας. Η συζήτηση γύρω από το ρόλο των εξωτερικών ελεγκτών εστιάζεται ιδίως στην ανεξαρτησία τους. Οι λογιστικές εταιρείες κάποιες φορές λαμβάνουν μέρος σε μια πρακτική που ονομάζεται "low Balling", και βάσει της οποίας καθορίζονται οι αμοιβές ελέγχου σε τιμή κατώτερη των τιμών της αγοράς, έτσι ώστε να αντισταθμίζεται το έλλειμμα που πιθανώς να προκύψει από τη μη παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, οι ελεγκτικές εταιρείες έχουν εμπορικά συμφέροντα, έτσι ώστε να προστατεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις εταιρείες τους. Υπάρχουν φόβοι ότι τα συμφέροντα των ελεγκτών για την προστασία των μετόχων της εταιρείας και τα εμπορικά συμφέροντά τους, έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Απαιτείται να θεσπιστούν επαρκή μέτρα, ώστε να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών. Εκτός από την εξέταση απειλών για την ανεξαρτησία των ελεγκτών και τις εγγυήσεις για την αντιμετώπιση τέτοιων απειλών, το κείμενο επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο ο εξωτερικός

ελεγκτής μπορεί να βοηθήσει, μέσω των κανονιστικών μέτρων που διαθέτει, στην αντιμετώπιση του κινδύνου, και συγκεκριμένα της αμερόληπτης εποπτείας από τον ίδιο, και στην επιβολή αυτής. Οι βελτιώσεις που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια όσον αφορά στην ανεξαρτησία του ελέγχου, ορίζουν ότι επιβάλλεται να υπάρχει μια διαρκής διαδικασία αναθεώρησής τους.

Η μελέτη των Schneider A. και Church K. B. (2008), εξέτασε την επίδραση των εσωτερικών εκθέσεων ελέγχου, που εφαρμόζονται στις αξιολογήσεις υπαλλήλων δανειοδότησης ως προς την πιστοληπτική ικανότητα μιας εταιρείας. Συμπέραναν ότι η αρνητική γνωμοδότηση του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να κλονίσει τη διαβεβαίωση που παρέχεται από γνώμη χωρίς επιφύλαξη, σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις στο σύνολό τους, καθώς και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις αξιολογήσεις των δανειστών. Επιπλέον, διερεύνησαν εάν ο βαθμός του ελεγκτή στην ιεραρχία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη λήψη των αποφάσεων. Συγκέντρωσαν στοιχεία από 111 ανώτερους υπαλλήλους δανείων, καταλήγοντας ότι οι αποφάσεις των υπαλλήλων επηρεάζονται από την έκθεση των ελεγκτών αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων. Δεν βρέθηκε καμία απόδειξη ότι το φαινόμενο περιορίζεται με τη διενέργεια του ελέγχου από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (Big Four). Πρόσθετες αναλύσεις δείχνουν ότι οι αρνητικές γνωμοδοτήσεις εσωτερικού ελέγχου αποδυναμώνουν την αξία που αποδίδεται στον ισολογισμό, στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως, καθώς και στις αποφάσεις δανειοδότησης, και τέλος μειώνουν την εμπιστοσύνη των δανειστών.

Εξίσου σημαντική είναι η έρευνα που διεξήχθη από τους Woods M., Humphrey C., Dowd K. και Lin Liu Y. (2009), οι οποίοι επεσήμαναν το βαθμό αναθεώρησης των τρόπων που εξετάζονται οι ελεγκτικοί μηχανισμοί κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας πιστωτικής κρίσης. Η ανάλυση αυτή βασίστηκε σε μία ανασκόπηση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας ως προς τον έλεγχο, σε ρυθμιστικές και ελεγκτικές εκθέσεις, καθώς επίσης και σε άρθρα προερχόμενα από τον οικονομικό τύπο. Οι συγγραφείς διαπίστωσαν τη σχετική έλλειψη προσοχής των μέσων ενημέρωσης, που διατίθενται για τη σωστή λειτουργία του εξωτερικού ελέγχου. Η μελέτη αυτή παρέχει σημαντικά στοιχεία για την ελεγκτική πρακτική και την έρευνα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών ικανοτήτων των εξωτερικών ελέγχων στον τραπεζικό τομέα, για τις συνεισφορές των φορέων τυποποίησης και κανονιστικής εποπτείας, καθώς και για το πεδίο για τον ενισχυμένο διάλογο μεταξύ των

ενδιαφερόμενων μερών και της ελεγκτικής υπηρεσίας. Η ομάδα αυτή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι απαιτείται να τονωθεί η ανάλυση του πιστωτικού ελέγχου. Το γεγονός αυτό δείχνει την πολυπλοκότητα της σύγχρονης πρακτικής και τονίζει τη σημασία, ιδιαίτερα από εκπαιδευτική σκοπιά, της ανάπτυξης της κατανόησης των πρακτικών του τραπεζικού ελέγχου και των συναφών ρυθμιστικών αλληλεπιδράσεων, συμπεριλαμβανομένων των δυνατοτήτων που παρουσιάζονται τόσο για την έρευνα όσο και για την ενίσχυση της ακαδημαϊκής και επαγγελματικής δεοντολογίας.

Το ίδιο έτος, η μελέτη του Evrense Y. (2009) βασίστηκε στην παροχή μιας λεπτομερούς ανάλυσης των διαφορών που υπάρχουν στους τραπεζικούς κανονισμούς και στις πηγές τους μεταξύ των χωρών. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι τα μοντέλα των τραπεζικών κανονισμών εμφανίζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Αν και οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν αυστηρότερους τραπεζικούς κανονισμούς, έχουν περισσότερες πιθανότητες μείωσης του ανταγωνισμού ανάμεσα στις τράπεζες, ώστε να εξασφαλιστούν καλύτεροι μηχανισμοί ασφαλείας. Η επιλογή των τραπεζικών κανονισμών επηρεάζεται από πολιτικά χαρακτηριστικά, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζονται από ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Όταν οι πολιτικές παρεμβάσεις καταστρατηγούν τον έλεγχο και τον περιορισμό της διαφθοράς, οδηγούν στη μείωση των συστημάτων ασφάλισης των τραπεζικών καταθέσεων.

Εξίσου σημαντική είναι η έρευνα που διεξήχθη από τους Dewing P. I. και Russell O. P. (2010), οι οποίοι διερεύνησαν τη μακροχρόνια Ελβετική δυαδική προσέγγιση για την τραπεζική εποπτεία. Σύμφωνα με αυτήν, οι εξωτερικοί ελεγκτές των τραπεζών είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιούν τις εκθέσεις τους, όχι μόνο στους μετόχους της εταιρείας, βάσει της νομοθεσίας, αλλά υποχρεούνται να συντάσσουν και έκθεση προς τη ρυθμιστική αρχή των τραπεζών. Ο διττός ρόλος θέτει το ζήτημα του κατά πόσον οι ελεγκτές είναι αρκούντως ανεξάρτητοι από τη διαχείριση, ώστε να ασκούν δίκαια τα καθήκοντά τους, τόσο προς τους μετόχους, όσο και προς τις εποπτικές αρχές. Σε αντίθεση με πρόσφατη βιβλιογραφία για τη χάραξη της πολιτικής σχετικά με τη συγκεκριμένη ρύθμιση, η οποία αναφέρει ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είχαν την ανάγκη να εξαλειφθεί η απόσταση μεταξύ αυτών και των νομοθετών. Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία τάχθηκε υπέρ μιας στενότερης σχέσης μεταξύ των εποπτικών αρχών των τραπεζών και των εξωτερικών ελεγκτών των τραπεζών. Συλλέχθηκαν εμπειρικά στοιχεία που προέκυψαν από συνεντεύξεις, οι

οποίες έχουν πραγματοποιηθεί από Ελβετούς εταίρους ελέγχου, και έγινε ανάλυση τεκμηριωμένου υλικού από την Ελβετική τραπεζική ρυθμιστική αρχή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.). Το κείμενο καταλήγει στο συμπέρασμα, μεταξύ άλλων, ότι τα «έργα» του Ελβετικού συστήματος υποστηρίζονται από την πολύ επίπεδη ρυθμιστική προσέγγιση ελεγκτικής εταιρείας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ώστε να επιτευχθεί η εξασφάλιση, η επάρκεια και η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών. Κατά πόσον ένα τέτοιο σύστημα θα μπορούσε να λειτουργήσει σε μια άλλη χώρα εξαρτάται από εθνικούς παράγοντες, όπως είναι οι αντιλήψεις σχετικά με τη φύση της εταιρικής διακυβέρνησης και του κράτους, καθώς και οι απόψεις των ιδιωτικών φορέων που κατέχουν δημόσιο ρόλο.

Η εργασία του Gupta A. (2010) είχε ως στόχο να τονίσει την ανάγκη για την ύπαρξη παγκόσμιων τραπεζικών μεταρρυθμίσεων, έτσι ώστε να αποφευχθούν μελλοντικές οικονομικές κρίσεις. Κατόπιν της κρίσης, πολιτικοί ιθύνοντες από ολόκληρο τον κόσμο αναζητούν τρόπους για να διορθωθεί το διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα. Η εργασία αυτή υπογραμμίζει την ανάγκη να προχωρήσουμε στην κατεύθυνση μιας δομής πλανητικών διακυβερνήσεων για την ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Πρέπει σαφώς να υπάρξει μεταρρύθμιση του δημοσιονομικού κανονισμού, με στόχο την υποστήριξη της παγκόσμιας οικονομίας, έτσι ώστε να έρθει στο προσκήνιο η βιώσιμη ανάπτυξη. Διαπιστώθηκε ότι αυτή η τραπεζική κρίση μπορεί να αποφευχθεί στο μέλλον με τις ακόλουθες μεθόδους: α) τη ρύθμιση του συστημικού κινδύνου, β) την ύπαρξη διαφάνειας στην πληροφόρηση έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό και ανθεκτικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η δημιουργία ενός νέου ρυθμιστή συστημικού κινδύνου, είτε σε εθνικό, είτε σε διεθνές επίπεδο, θα ήταν χρήσιμη, αν μπορούσε να προειδοποιήσει για τους υφιστάμενους συστημικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένης και της έκρηξης του χρέους, που συνδέονται άμεσα με τους ισολογισμούς των εθνικών κεντρικών τραπεζών και τη νοοτροπία της διάσωσης αυτών. Οι ομάδες, όπως το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, που εργάζονται μαζί με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) και την G20¹, είναι καλύτερα προσαρμοσμένες σε αυτόν το ρόλο.

¹ Ο όμιλος των G20 ιδρύθηκε το 1999 και μέλη του είναι οι χώρες με τις 20 μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως. Συμμετοχή των 20: Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Ευρωπαϊκή Ένωση, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες. Μέλος είναι και η

Το ίδιο έτος, η μελέτη του Shehu.Y.A.(2010) υποστήριξε ότι οι επιπτώσεις της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης και της ανάγκης για προληπτική διαχείριση των αποτελεσματικών εποπτικών και ρυθμιστικών μέτρων είναι αναγκαία, ώστε να εξασφαλιστεί η σταθερότητα και ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επίσης, ο στόχος της μελέτης είναι να αυξηθεί η επιβολή των προτύπων, εφεξής Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF- Financial Action Task Force). Η συγκεκριμένη μελέτη εξέτασε τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2009, διαπιστώνοντας την ατελή εφαρμογή της προληπτικής εποπτείας και των κανονιστικών μέτρων. Επίσης, υποστηρίζει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή των βασικών και καίριων συστάσεων των προτύπων θα εξασφάλιζε εν μέρει τη σταθερότητα, την παραγωγικότητα και την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η μελέτη εξέτασε ακόμη εν συντομία τη διαδικασία παρακολούθησης της εφαρμογής αυτών των προτύπων, υιοθετώντας την κατάλληλη πολιτική, με σκοπό να εξηγήσει τη σημασία και τα οφέλη από την εφαρμογή αυτών των προτύπων σε όλες τις δικαιοδοσίες, καλύπτοντας έτσι τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML- Anti-money laundering) και την καταπολέμηση της οικονομικής τρομοκρατίας (CFT- Countering the financing of terrorism), τα οποία αναφέρονται σε ένα παγκόσμιο δίκτυο για την προώθηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η συγκεκριμένη έρευνα κατέληξε ότι αυτά τα πρότυπα πρέπει να εφαρμόζονται πιο αποτελεσματικά και ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται περισσότερη τεχνική βοήθεια, ιδίως όσον αφορά στην πρόληψη της ροής των εσόδων που προέρχονται από δωροδοκίες.

Επίσης το ίδιο έτος, από τη μελέτη της Hartarska V. (2010) εξετάστηκε εάν οι κατάλληλοι μηχανισμοί ελέγχου είναι κρίσιμης σημασίας για την επιτυχία ενός σωστού θεσμικού οργάνου μικρών χρηματοδοτήσεων (MFI- Microfinance institution). Σκοπός της εργασίας ήταν να μελετήσει τα αποτελέσματα των εξωτερικών μηχανισμών που δραστηριοποιούνται για την εφαρμογή της ορθής εσωτερικής διακυβέρνησης, καθώς επίσης, τις επιδόσεις των θεσμικών οργάνων των μικρών χρηματοδοτήσεων. Στην εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε μια βάση δεδομένων

Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία σε επίπεδο αρχηγών κρατών εκπροσωπείται από τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον πρόεδρο της Κομισιόν, ενώ σε επίπεδο οικονομικών από την εκάστοτε προεδρία της Επιτροπής και της Κεντρικής τράπεζας. Στις συνεδριάσεις του ομίλου συμμετέχουν επίσης, χωρίς να είναι μέλη, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.), Η Παγκόσμια Τράπεζα, η Διεθνής Νομισματική και Οικονομική Επιτροπή και η Επιτροπή Ανάπτυξης του Δ.Ν.Τ. και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

από 108 θεσμικά όργανα μικρών χρηματοδοτήσεων, που λειτουργούν σε περισσότερες από 30 χώρες. Αναλύθηκαν οι επιδόσεις των θεσμικών αυτών οργάνων, υιοθετώντας μια εμπειρική προσέγγιση, που συνήθως εφαρμόζεται στον τομέα της έρευνας τραπεζών μεταξύ αυτών των χωρών. Η απόδοση μετράται με τη βιωσιμότητα και την προσέγγιση των δεικτών και διαμορφώνεται ως συνάρτηση του εξωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εξωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου στο συγκεκριμένο τομέα είναι αδύναμοι, με συνέπεια την ανυπαρξία κατάλληλων μηχανισμών εσωτερικής διακυβέρνησης.

Μια ακόμη έρευνα διεξήχθη από τους Kosmidis K. και Terzidis K. (2011) και σε αυτήν εξετάστηκε η συμβολή των προτάσεων που κατατέθηκαν στην Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία, προκειμένου να ενισχυθεί το πλαίσιο της Βασιλείας II, έτσι ώστε να αποφευχθεί στο μέλλον η επανάληψη της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Η έρευνα αυτή υποστηρίζει την πρόταση ότι υπάρχει ένα κίνητρο για συνέργεια μεταξύ της διαχείρισης της τράπεζας, της εταιρικής διαχείρισης και των ελεγκτών, εφόσον όλα αυτά τα μέρη βρίσκονται σε αμειβόμενο καθεστώς, βασιζόμενο στις ίδιες αρχές. Στο κείμενο παρουσιάζεται ένα προηγμένο σύστημα εταιρικής πιστοληπτικής αξιολόγησης, το οποίο είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II και της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Επίσης, οι συγγραφείς επεσήμαναν ότι η δημιουργική λογιστική και οι τραπεζικές πρακτικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε έναν προηγμένο χειρισμό των εσωτερικών διαβαθμίσεων εταιρικής αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας του συστήματος. Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια ότι οι ρυθμιστικές αρχές δεν λαμβάνουν σε επιτρεπτό βαθμό υπόψη τους την αδυναμία των οργανισμών αξιολόγησης, ώστε να προβούν στον έλεγχο του κινδύνου που συνδέεται με την αγορά ενυπόθηκων δανείων και τη μείωση της ανεξαρτησίας των ελεγκτών στις Η.Π.Α.

Το ίδιο έτος, μια άλλη έρευνα από τον Law P. (2011) αποδεικνύει ότι τα πρόσφατα εταιρικά σκάνδαλα οδήγησαν σε μεγαλύτερη εστίαση στην επιχειρηματική δεοντολογία και τη διακυβέρνηση. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να εξετάσει κατά πόσο το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο ελέγχου εξυπηρετεί επαρκώς τα νόμιμα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων μερών. Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη που συλλέγει τα στοιχεία σχετικά με τον έλεγχο των ρυθμιστικών θεμάτων για τη μετά Lehman-Brothers περίοδο. Σε έρευνα που διεξήχθη μέσω αλληλογραφίας, κατά την οποία

συλλέχθηκαν στοιχεία προερχόμενα από ελεγκτές από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (Big Four) και από 166 Διευθύνοντες Συμβούλους, συγκεντρώθηκαν συνολικά 190 απαντήσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι παραπάνω ελεγκτές και Διευθύνοντες Σύμβουλοι, κατά την άσκηση των ηθικών υποχρεώσεών τους, θεωρούν τη δημοσιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων του ελέγχου γεγονός πολύ σημαντικό. Και οι δύο ομάδες συμφώνησαν ότι η χορήγηση έγκαιρων εκθέσεων ελέγχου είναι σημαντική, καθώς και ότι «η θέσπιση τριμηνιαίων εκθέσεων ελέγχου» είναι ένα απαραίτητο βήμα για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης. Μια προσέγγιση βασισμένη στους κινδύνους ελέγχου προϋποθέτει την καθιέρωση των τριμηνιαίων εκθέσεων. Τα αποτελέσματα αυτά υποστηρίζουν ότι η επίδραση των ενδιαφερόμενων μερών είναι καθοριστική και τα ίδια προσδίδουν εσωτερική αξία, καθώς επίσης και ότι οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις του ελέγχου. Η μελέτη αυτή διερεύνησε τη θεωρητική εξέλιξη του προτύπου των ενδιαφερόμενων μερών, γεγονός που θα διευκολύνει φορείς καθορισμού προτύπων και γενικότερα φορείς ρυθμιστικών αρχών στην Ασία, καθώς και ομολόγων τους σε άλλες περιοχές, ώστε να χαράξουν τις τυπικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης.

Επιπροσθέτως, η ερευνητική ομάδα των Siagian F. και Tresnaningsih E. (2011), διαπίστωσε ότι τα ανεξάρτητα διοικητικά στελέχη και οι ελεγκτικές επιτροπές, των οποίων προεδρεύει ανεξάρτητο διοικητικό στέλεχος, όπως απαιτείται από το Χρηματιστήριο Αξιών της Τζακάρτα (JSX), επηρεάζει την ποιότητα των κερδών της επιχείρησης. Η συγκεκριμένη εργασία χρησιμοποιεί τόσο το δείκτη συνολικής διακριτικής ευχέρειας των δεδουλευμένων (DA- Discretionary Accruals), όσο και τον συντελεστή απόκρισης των κερδών (ERC- Earnings Response Coefficient), ως υποκατάστατες μεταβλητές για τη διερεύνηση της ποιότητας των κερδών. Εφαρμόστηκε παλινδρόμηση με τις μεταβλητές των επιχειρήσεων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του Jakarta Stock Exchange, εφεξής JSX. Διαπιστώθηκε ότι τόσο ο δείκτης συνολικής διακριτικής ευχέρειας των δεδουλευμένων όσο και ο συντελεστής απόκρισης των κερδών βελτιώνουν σημαντικά τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε αυτές να αποκτήσουν ανεξάρτητους διευθυντές και ανεξάρτητες ελεγκτικές επιτροπές. Χαμηλότερο όριο του δείκτη συνολικής διακριτικής ευχέρειας των δεδουλευμένων εμφανίζεται στο πρώτο και δεύτερο έτος, αφού οι επιχειρήσεις πληρούν τις απαιτήσεις του Χρηματιστηρίου Αξιών της

Τζακάρτα. Επίσης, τα πρώτα χρόνια υπάρχει μια βελτίωση του συντελεστή απόκρισης των κερδών, αφού οι επιχειρήσεις πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι ανεξάρτητοι διευθυντές και οι ελεγκτικές επιτροπές βελτιώνουν την ποιότητα των κερδών. Η ουσιαστική συμβολή της μελέτης αυτής είναι η τεκμηρίωση της σημασίας της ύπαρξης ανεξάρτητων διευθυντών και της σύστασης ανεξάρτητης ελεγκτικής επιτροπής, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των κερδών. Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την κεφαλαιαγορά, τους ρυθμιστικούς φορείς, τους μετόχους και τα διοικητικά συμβούλια, καθώς και για όλα τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η ερευνητική ομάδα των Zaleha S., Rasid A., Rahim A., Rahman A., Khairuzzaman W. και Ismail W. (2011), εξέτασαν τη σχέση μεταξύ της λογιστικής διαχείρισης και της διαχείρισης των κινδύνων. Η μελέτη υπολογίζει το βαθμό στον οποίο οι πρακτικές λογιστικής διαχείρισης βοηθούν στη διαχείριση των κινδύνων και την έκταση της ολοκλήρωσης μεταξύ αυτών των δύο σημαντικών διευθυντικών λειτουργιών. Η αναφερόμενη μελέτη διενεργήθηκε μέσω αλληλογραφίας που απευθυνόταν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Μαλαισίας. Οι 106 ερωτηθέντες ήταν επικεφαλής της εκάστοτε οικονομικής υπηρεσίας, στους οποίους εστάλησαν τα ερωτηματολόγια. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι η σωστή ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων βοηθούσε τους αρμοδίους να προβούν σε καλύτερη αξιολόγηση της διαχείρισης των κινδύνων. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων διατύπωσαν την άποψη ότι η λειτουργία της λογιστικής διαχείρισης έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη διαχείριση των κινδύνων του φορέα. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας, οι ερωτηθέντες επίσης κατέστησαν σαφές ότι ο δημοσιονομικός έλεγχος, η κατάρτιση του προϋπολογισμού και ο στρατηγικός σχεδιασμός διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του κινδύνου. Τα ευρήματα της μελέτης ενισχύουν τη σπουδαιότητα τόσο της λογιστικής διαχείρισης, όσο και της διαχείρισης των κινδύνων, έτσι ώστε αυτές να αποτελέσουν σημαντικό κομμάτι των επιδόσεων των συστημάτων της εταιρικής διαχείρισης.

Το ίδιο έτος, οι Turing D., Benzler M. και Lacroix F. (2011), διεξήγαγαν έρευνα με σκοπό την εξαγωγή κάποιων γενικών συμπερασμάτων, ώστε στη συνέχεια να προτείνουν μια γενική προσέγγιση για τη μεταρρύθμιση της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής νομοθεσίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που ισχύει σε διάφορες χώρες. Το κείμενο αυτό πραγματεύεται ορισμένα από τα σημαντικά

ζητήματα που κινούνται επί του συνόλου των μεταρρυθμίσεων που έπονται των κρίσεων, συζητά τις πρακτικές επιπτώσεις και προτείνει να ακολουθείται μια λίστα ελέγχου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου να ανταποκριθούν στις μεταρρυθμίσεις αυτές.

Επίσης, η ερευνητική ομάδα των Alao O. και Raimi L. (2011) διερεύνησε το ρόλο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην κλιμάκωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Αμερική, καθώς επίσης και το πώς οι υπεύθυνοι μπορούν να μάθουν από τα γεγονότα της Νότιας Αφρικής για τη χάραξη πολιτικής στη Νιγηρία, η οποία κατάφερε να περισώσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας από οικονομικούς κλυδωνισμούς, που θα μπορούσαν να παρασυρθούν από οικονομική απεισκευία των υπευθύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και της ελλιπούς εταιρικής διακυβέρνησης. Η παραπάνω μελέτη συνδυάζει ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία για να αποδείξει ότι η Νιγηρία έχει πολλά να διδαχθεί από την Αμερική και τη Νότια Αφρική. Η Αμερική είναι η καρδιά του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και ό, τι συμβαίνει στην οικονομία και το νόμισμά της, συχνά προκαλεί παράπλευρες επιδράσεις στον υπόλοιπο κόσμο, εκτός από ένα έθνος, όπως η Νότια Αφρική, που είχε έναν ενσωματωμένο μηχανισμό για να προλάβει το οικονομικό σοκ. Η μελέτη περιλαμβάνει μια σύντομη εισαγωγή για την παγκόσμια οικονομική κρίση και τις παράπλευρες επιδράσεις της. Περιγράφει τις αναδρομικές αιτίες της παγκόσμιας οικονομική κρίσης. Παρέχει αιτιολόγηση για τη ρύθμιση της οικονομίας. Επικεντρώνεται στην ουσία της ρύθμισης των τραπεζών και του ελέγχου αυτών σε σχέση με τη Νότια Αφρική. Διερευνά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως προς τη ρύθμιση και την εποπτεία στη Νιγηρία. Τα ευρήματα στη μελέτη αυτή είναι η δραστηριότητα του δημοσιονομικού κανονισμού και της εποπτείας, έτσι ώστε να αποτραπεί η παγκόσμια οικονομική κρίση, η δραστηριότητα του δημοσιονομικού κανονισμού και της εποπτείας στη διάσωση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ενός έθνους από την οικονομική απεισκευία και η προώθηση της χρηστής εταιρικής διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι αδυναμίες των μεγάλων τραπεζών στη Νιγηρία είναι η περιορισμένη ρευστότητα, η ακατάλληλη εταιρική διακυβέρνηση και η μη συμμόρφωση αυτών, καθώς επίσης η αναποτελεσματική κατανομή των κεφαλαίων προς τις επιχειρήσεις. Το κείμενο στηρίζεται στο κενσινανό μοντέλο για την αποτελεσματική ρύθμιση, την εποπτεία

και τον έλεγχο της οικονομίας γενικά, και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ειδικά, σε αντίθεση με την τυφλή υιοθέτηση της κυρίαρχης νεοφιλελεύθερης οικονομίας.

Το ίδιο έτος η ομάδα των Ajmi J. και Saudagaran S. (2011) διερεύνησε τον τρόπο επίδρασης της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών στις αποφάσεις των ελεγκτών, των στελεχών και των οικονομικών αναλυτών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο Μπαχρέιν. Συμπέραναν ότι η οικονομική εξάρτηση των ελεγκτικών υπηρεσιών και η μακρά θητεία της ελεγκτικής υπηρεσίας αποτελούν τους πιο σημαντικούς παράγοντες που απειλούν την ανεξαρτησία του εξωτερικού ελεγκτικού μηχανισμού. Αναλυτικότερα, επεσήμαναν ότι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές κατά την εκπλήρωση των ελεγκτικών εργασιών τους, τα δικαιώματα και οι ρυθμιστικές απαιτήσεις που περιβάλλουν την αντικατάσταση του ελεγκτή, τον κανονισμό σχετικά με το διορισμό, την αμοιβή των ελεγκτών και τη γνωστοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες, βάσει των οποίων απαιτείται να ενισχυθεί η ανεξαρτησία του ελεγκτικού μηχανισμού. Η συγκεκριμένη μελέτη είναι χρήσιμη στους φορείς χάραξης πολιτικής, στις κυβερνήσεις, στους εκάστοτε επαγγελματικούς φορείς, στις αναδυόμενες αγορές και γενικότερα στην ενημέρωση των χωρών που μοιράζονται παρόμοιο οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Οι πολιτικές και τα πλαίσια που σχετίζονται με την ανεξαρτησία του ελεγκτή μπορούν να διαμορφωθούν, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η επαρκής ρύθμιση των κανόνων της αγοράς και να ενισχυθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο ευαισθητοποίησης των χρηστών και των ελεγκτών, προκειμένου, εκτός από τις πιθανές απειλές που δέχονται οι ελεγκτές, να εξαλειφθούν και οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανεξαρτησία τους.

Η έρευνα που διεξήχθη από τον Tomasic R. (2011), εξέτασε τους παράγοντες που επηρεάζουν την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση. Επικεντρώθηκε στην απαίτηση σύστασης κατάλληλης πολιτικής και μέτρων παρακολούθησης του πλαισίου του σύγχρονου χρηματοδοτικού συστήματος. Αυτή η σύσταση κατάλληλης πολιτικής είχε σαν στόχο στο να προβεί σε περισσότερο αποτελεσματικούς εσωτερικούς ελέγχους ώστε να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση και γενικότερα η αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος σε όλο τον κόσμο. Η αποτυχία της ήπιας μορφής ρύθμισης και της αξιολόγησης των κινδύνων, τόσο από τη βιομηχανία, όσο και από τις ρυθμιστικές αρχές της λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών φορέων, είναι σε πολύ ψηλά επίπεδα. Η εργασία αυτή ασχολείται με ορισμένες από τις υπάρχουσες

μελέτες, εξετάζοντας τη σκοτεινή πλευρά των ρυθμίσεων και ελέγχου των πολιτικών τον τελευταίο καιρό. Οι συγγραφείς διαπίστωσαν ότι μια κουλτούρα της ελάχιστης ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών αγορών σημαίνει πολλές ανεπιθύμητες πρακτικές², οι οποίες ήταν σε θέση να αποφύγουν τον εντοπισμό, μέχρι που η δημόσια κατακραυγή οδήγησε τις ρυθμιστικές και εισαγγελικές υπηρεσίες να δράσουν για την αντιμετώπισή τους μετά την κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Επίσης επεσήμανε ότι οι λεπτομερείς μελέτες συγκεκριμένων ιδρυμάτων είναι απαραίτητες, προκειμένου να καταστεί δυνατή η υποχώρηση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης.

Διεξήχθη μια επιπλέον έρευνα από τους David G. και Barnier B. (2011), οι οποίοι εξέτασαν εάν ο λειτουργικός κίνδυνος, μετά την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II, είναι η νεότερη μορφή των κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, σε συνέχεια του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου της αγοράς. Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος αυτός είναι σχετικά νέος για πολλούς ελεγκτές, καθώς επίσης νέα είναι και η εξέταση της τεχνολογίας των πληροφοριών που σχετίζονται με τις πτυχές του λειτουργικού κινδύνου. Εν μέρει, αυτό συμβαίνει λόγω της πολυπλοκότητας των προϊόντων και των διαδικασιών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επίσης, οφείλεται στην αλληλεπίδραση των επιχειρηματικών διαδικασιών, απαιτώντας από τους ελεγκτές να είναι σε θέση να επεξεργαστούν την πληροφορία της τεχνολογίας, ώστε να μπορούν να εργασθούν από κοινού. Αυτό το άρθρο εξετάζει το επιχειρηματικό περιβάλλον και το κανονιστικό περιβάλλον του λειτουργικού κινδύνου, προβάλλει καίρια ερωτήματα γύρω από την αξιολόγηση και τον έλεγχο των κινδύνων λειτουργίας, ιδιαίτερα, τις πτυχές της πληροφορικής και της εξωτερικής ανάθεσης και κατόπιν εξετάζει τι διακρίνεται στον ορίζοντα όσον αφορά στη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Σε κάθε στάδιο η επιτροπή της Βασιλείας επισημαίνει παρατηρήσεις προς τους ορκωτούς ελεγκτές, ώστε να συνδράμει στην ωρίμανση του έργου τους.

Εξίσου σημαντική είναι η έρευνα των Yiqiang J.J., Kanagaretnam K. και Lobo J. G. (2011). Αυτοί εξέτασαν την ικανότητα των επιλεγμένων μεταβλητών της ποιότητας των λογιστικών καταστάσεων και του ελέγχου, που χρησιμοποιήθηκε για μια περίοδο πριν από την χρηματοπιστωτική κρίση³ στον προσδιορισμό των τραπεζών, οι οποίες απέτυχαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

²όπως η εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών, οι πρακτικές της διαφθοράς, της φοροδιαφυγής, του ξεπλύματος χρημάτων, και άλλες απάτες.

³τα τέσσερα τρίμηνα των 2006

Χρησιμοποίησαν δύο σειρές δειγμάτων από τις Η.Π.Α.: ένα προβληματικό δείγμα τραπεζών, που περιελάμβανε τις τράπεζες που απέτυχαν μέσα στο 2007 ή μετά από το ίδιο έτος, καθώς και τις τράπεζες που χαρακτηρίζονται προβληματικές με βάση την αποδοτικότητα, την ποιότητα των δανείων και την ισορροπία σύμφωνα με την θέση φύλλων του 2007. Χρησιμοποιώντας το προβληματικό δείγμα τραπεζών, εντοπίστηκαν έξι αξιόπιστα μέσα πρόβλεψης της χρεοκοπίας των τραπεζών: τύπος ελεγκτών, ελεγκτές της βιομηχανικής εξειδίκευσης, δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, ποσοστό των δανείων που έχουν υλοποιηθεί, ρυθμός αύξησης των δανείων και μείγμα δανείων. Η παρούσα μελέτη είναι η πρώτη που τεκμηριώνει την επίδραση της ποιότητας του ελέγχου στην αποτυχία μιας τράπεζας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι τράπεζες που ελέγχονται από αξιόπιστους ελεγκτές έχουν μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας. Τα ευρήματα αυτά είναι χρήσιμα για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στο μέλλον ως προς τις συζητήσεις τους σχετικά με τις απαιτήσεις ελέγχου των τραπεζών. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τη γενική πεποίθηση ότι η τραπεζική κρίση στις Η.Π.Α ήταν από τα κύρια οικονομικά προβλήματα. Επίσης διαπίστωσαν ότι η έλλειψη διαφοροποίησης δανείων (μείγμα δανείων), προβληματικά δάνεια (μη εξυπηρετούμενα δάνεια, υψηλότερα των προβλέψεων για ζημίες δανείων) και η αύξηση των δανείων για ακίνητα, αύξησε την πιθανότητα για χρεοκοπία των τραπεζών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ακόμη και σε μια αυστηρά ελεγχόμενη βιομηχανία όπως η τραπεζική, οι ορθά δομημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη σαφή μετάδοση, στο μέλλον, πληροφοριών προς τους ενδιαφερόμενους.

Τέλος, στην έρευνα της ομάδας Hughes S., Wood L. και Hodgdon C. (2011), αναφέρεται ότι κατά τη διάρκεια του 2008, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εξέφρασε την ανάγκη για πρόσθετες γνωστοποιήσεις από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και εξέδωσε ειδικές οδηγίες σχετικά με τις γνωστοποιήσεις αυτές. Ένα μέρος των γνωστοποιήσεων αφορούσε και στις εκτιμήσεις των περιουσιακών τους στοιχείων στην εύλογη αξία. Επιπλέον, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (FASB- Financial Accounting Standards Board) εξέδωσε κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό των εκτιμήσεων αυτών. Σε αυτή τη μελέτη, οι συγγραφείς ανέλυσαν την υφιστάμενη κατάσταση των λογιστικών καταστάσεων και τις γνωστοποιήσεις των εκτιμήσεων στις 20 μεγαλύτερες εισηγμένες τράπεζες των Η.Π.Α. για το 2007 και το 2008. Τα αποτελέσματα της εκ

των προτέρων έρευνας για την αλλαγή σε αυτές τις πρόσθετες ρυθμιστικές οδηγίες προέβλεψαν ότι το πλήθος των γνωστοποιήσεων θα αυξηθεί. Επίσης, παρουσιάστηκε σημαντικά αυξημένος ο αριθμός του συνόλου των ποινών που αποκαλύφθηκαν για τα θέματα λογιστικής των τραπεζών. Οι αυξήσεις των ποινών εμφανίζονται περισσότερο σε θέματα λογιστικής, οι οποίες επλήγησαν περισσότερο από την οικονομική κρίση και λιγότερο συχνά αναφέρονται ρητά στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Το περιεχόμενο αυτών των γνωστοποιήσεων έχει αυξηθεί σημαντικά. Ωστόσο, διαπίστωσαν ότι μόνο το 35% των τραπεζών αποκάλυψε ότι είχαν συζητήσει με τους εκτιμητές της επιτροπής λογιστικού ελέγχου και μόνο δύο αποκάλυψαν την ακρίβεια των προηγούμενων εκτιμήσεων.

Κεφάλαιο 2^ο Εννοιολογικό πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου

2.1 Ορισμός του εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τον κώδικα της Εταιρικής διακυβέρνησης (The internal audit function 2004), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, συμβουλευτική και βεβαιωτική δραστηριότητα, που έχει σχεδιαστεί ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθά τον οργανισμό να εκπληρώνει τους στόχους του, εισάγοντας μια συστηματική, μεθοδευμένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και ανανέωση της διαχείρισης των κινδύνων, των ελέγχων και των διαδικασιών της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος, λόγω της αποτελεσματικότητας που τον διακρίνει, καθώς και με τις υψηλής σημασίας υπηρεσίες που προσφέρει, εδραιώνει την θέση του στο επιχειρησιακό περιβάλλον. Αποτελεί το μέσο με το οποίο μια επιχείρηση είναι σε θέση να θωρακιστεί εναντίων των πιστωτικών και λειτουργικών κινδύνων της σημερινής εποχής⁴. Με την κατάλληλη υποστήριξη από τα διοικητικά στελέχη αποκτά την ικανότητα να συμβάλει στον εντοπισμό των ουσιωδών προβλημάτων και εν συνεχεία στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.

Ο όρος «εσωτερικός έλεγχος» διακρίνεται σε δύο τύπους ελέγχου. Ο πρώτος είναι αυτός που καλείται «internal control»⁵ και αναφέρεται σε ένα οργανωμένο σύστημα διαδικασιών ελέγχου, που αποσκοπεί στην αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων. Ο βασικός ρόλος που κατέχει είναι η τήρηση κάποιων ασφαλιστικών δικλίδων ώστε να προστατεύονται οι επιχειρήσεις από καθημερινούς λειτουργικούς κινδύνους. Αυτές τις ασφαλιστικές δικλίδες μπορούμε να διακρίνουμε στα παρακάτω τέσσερα επίπεδα:

- Έλεγχος σε επίπεδο του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Έλεγχος σε επίπεδο Διοίκησης.
- Έλεγχος σε λειτουργικό επίπεδο των καθημερινών συναλλαγών.

⁴Για την καλύτερη κατανόηση των πιστωτικών κινδύνων μπορούμε να παραθέσουμε κινδύνους ενός πιστωτικού ιδρύματος που πιθανώς να υποστεί οικονομικές ζημιές, εξαιτίας ενός μη αναμενόμενου γεγονότος. Ο όρος αυτός στην χρηματοοικονομική καλείται «πιστωτικός κίνδυνος».

⁵Ο συγκεκριμένος όρος «control» προέρχεται από την γαλλική λέξη «contrôle», που στα γαλλικά σημαίνει προληπτικός έλεγχος, εφαρμόζεται σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο πριν την οριστικοποίηση της συγκεκριμένης πράξης.

- Έλεγχος τήρησης των ρυθμιστικών κανονιστικών αρχών.

Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των δράσεων που αποσκοπούν στη διασφάλιση του ορθού ελέγχου και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων. Επίσης, σκοπός του είναι η προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Επιπροσθέτως, οφείλει να προωθεί, να ενθαρρύνει την πιστή τήρηση των επιχειρησιακών πολιτικών και τέλος να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων αυτών.

Η δεύτερη μορφή ελέγχου καλείται «internal audit» και βασικός σκοπός του είναι να αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του υφιστάμενου ελέγχου και να εντοπίζει τυχόν αδυναμίες του υφιστάμενου συστήματος. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένας καταλύτης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας ενός οργανισμού και παρέχει γνώση και συστάσεις που βασίζονται σε αναλύσεις και αξιολογήσεις των στοιχείων και των επιχειρηματικών διαδικασιών. Ο εσωτερικός έλεγχος δίνει αξία στους φορείς διοίκησης και στα ανώτερα διευθυντικά στελέχη ως αντικειμενική πηγή ανεξάρτητων συμβουλών. Επίσης, σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να επιθεωρεί, να αξιολογεί τις υφιστάμενες ασφαλιστικές δικλίδες και να παρεμβαίνει όποτε αυτό απαιτείται, προτείνοντας κατάλληλους τρόπους βελτίωσης. Είναι η αρμόδια υπηρεσία που καλείται να κρίνει την αποτελεσματικότητα του είδη υπάρχοντος συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διακατέχονται από αφοσίωση στο επάγγελμα αυτό, να στηρίζονται σε ακλόνητες βάσεις γύρω από τους τομείς των χρηματοοικονομικών πληροφοριακών συστημάτων, να τηρούν επακριβώς τους κανονισμούς συμμόρφωσης και, τέλος, να έχουν καλή γνώση του χώρου όπου δραστηριοποιείται η επιχείρηση στην οποία εργάζονται. Επίσης, θα πρέπει να τους χαρακτηρίζει η ακεραιότητα και η εντιμότητα, και να τηρούν με ευλάβεια τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας. Το συγκεκριμένο «επάγγελμα» είναι αυτορρυθμιζόμενο και δεν υπόκειται σε κυβερνητικούς ή άλλους παράγοντες. Οφείλουν να εκπαιδεύονται και να καταρτίζονται συνεχώς στα νέα δεδομένα, βελτιώνοντας τις επαγγελματικές τους ικανότητες.

Ο κύριος ρόλος και οι αρμοδιότητες της επιτροπής ελέγχου θα πρέπει να καθορίζονται με γραπτούς όρους αναφοράς, όπου θα πρέπει να περιλαμβάνεται η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας και οποιεσδήποτε επίσημες ανακοινώσεις.

Το βασικό έργο του εσωτερικού ελέγχου είναι να παρέχει σαφείς πληροφορίες μέσω των διαδικασιών τους για τη διαχείριση των κινδύνων, στηριζόμενες στην διαφάνεια, στην αμεροληψία και γενικότερα στον επαγγελματισμό τους. Θα πρέπει να επιβάλλουν τις απαιτούμενες ρυθμίσεις με πλήρη διαφάνεια και στηριζόμενες στις αρχές του εσωτερικού ελέγχου, ώστε να διατηρούν την κατάλληλη σχέση με τους ελεγκτές της εταιρείας.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές (internal auditors) δραστηριοποιούνται στην παροχή ανεξάρτητων και αντικειμενικών αναφορών σχετικά με την αποτελεσματικότητα της υπάρχουσας δομής σε συνδυασμό με την υπάρχουσα διακυβέρνηση. Δραστηριοποιούνται καταλυτικά στην εισαγωγή βελτιώσεων και γενικότερα αλλαγών, έχοντας ως στόχο την ανανέωση των υφιστάμενων πρακτικών διακυβέρνησης. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με την επικύρωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων της επιχείρησης.

Σε αντίθεση με το λογιστικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, το να «ελέγχεται» η ορθότητα της διακυβέρνησης μπορεί να γίνει πολύ περίπλοκο. Στην πρώτη περίπτωση του ελέγχου των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, τα βήματα είναι προκαθορισμένα και «δοκιμασμένα». Θα πρέπει να προβούν σε εξέταση της καταλληλότητας των εξουσιοδοτήσεων, στην εκτίμηση της ορθότητας των συναλλαγών, στον έλεγχο της ακρίβειας και της πληρότητας των χρηματοοικονομικών αναφορών και τέλος στην ενημέρωση της διεύθυνσης για τα ευρήματα.

Στη δεύτερη περίπτωση του ελέγχου της διακυβέρνησης θα πρέπει να αξιολογείται ο τρόπος με τον οποίο η διεύθυνση και το συμβούλιο εφαρμόζουν τον κώδικα συμπεριφοράς όπως προβλέπεται. Η σημαντικότερη, ίσως, προσφορά του εσωτερικού ελέγχου είναι η διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών.

2.2 Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α.

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής είναι μια διεθνής οργάνωση με έδρα το Altamonte Springs. Ιδρύθηκε το 1941 και σήμερα εξυπηρετεί μέλη από 165 χώρες. Αποτελεί την παγκόσμια φωνή του επαγγέλματος του εσωτερικού ελεγκτή και είναι ο κύριος πάροχος εκπαίδευσης και παγκόσμιος ηγέτης για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη διαδικασία, δρα αντικειμενικά ως προς την παροχή συμβουλών,

με σκοπό να προσθέσει αξία και να βελτιώσει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες ορίζονται από τη Διοίκηση, έχοντας ως βασικό σκοπό το σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση ικανοποιητικών λειτουργιών. Στοχεύει στην επίτευξη συγκεκριμένων προγραμμάτων, αποσκοπώντας στη σωστή χρήση των οικονομικών πόρων της επιχείρησης, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων της, και, τέλος, καθορίζει και επιβλέπει τους ρυθμιστικούς κανόνες, τα επιχειρηματικά πλάνα, τις διαδικασίες του οργανισμού και γενικότερα τις διαδικασίες που θα πρέπει να τηρούνται από το προσωπικό της επιχείρησης. Βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του με συστηματική και πειθαρχημένη προσέγγιση, έχοντας ως βασικό του στόχο να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων, τον έλεγχο των εργασιών και τις διαδικασίες της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι τέσσερις βασικές αρχές του Κώδικα του Ινστιτούτου των εσωτερικών ελεγκτών είναι η ακεραιότητα, η αντικειμενικότητα, η εμπιστευτικότητα και τέλος η ικανότητα (The institute of internal Auditors, 2011).

2.3 Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών της Ελλάδας

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.) ιδρύθηκε το 1985 στην Αθήνα και είναι ο μοναδικός διαπιστευμένος φορέας στην Ελλάδα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA-Institute Of Internal Auditors) των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και συνδεδεμένο μέλος αυτού. Επίσης, είναι ενεργό μέλος της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου (ECIIA - European Confederation of Institutes of Internal Auditors). Στις μέρες μας, τα μέλη του σε από όλη την Ελλάδα ξεπερνούν τα 650 και αποτελούνται από επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Τα μέλη που απαρτίζουν το συγκεκριμένο Ινστιτούτο είναι πτυχιούχοι, κυρίως Οικονομικών Πανεπιστημίων, οι οποίοι εργάζονται ή εργάστηκαν ως Εσωτερικοί Ελεγκτές σε επιχειρήσεις και οργανισμούς όλων των κλάδων. Στα πλαίσια της συνεργασίας με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και με το Ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου ανταλλάσσονται εμπειρίες και τεχνογνωσία για εξειδικευμένα θέματα Εσωτερικού Ελέγχου. Σκοπός τους είναι η χάραξη στρατηγικών σχεδίων, η διερεύνηση διάφορων προβληματισμών, τα οποία έχουν άμεση σχέση με την εξέλιξη του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή. Επιπρόσθετα, διοργανώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα εξειδικευμένα σεμινάρια πάνω σε θέματα Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρικής Διακυβέρνησης, ώστε

να εμπλουτίζουν και να εξειδικεύουν τις γνώσεις τους (The institute of internal Auditors, 2011).

2.4 Ορισμός του εσωτερικού ελέγχου από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών

Το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA- American Institute of Certified Public Accountants), ιδρύθηκε το 1887 και αποτελεί την εθνική επαγγελματική οργάνωση του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Απαριθμεί περισσότερα από 370.000 μέλη σε 128 χώρες. Σκοπός του είναι να θέτει τα πρότυπα δεοντολογίας για το συγκεκριμένο επάγγελμα, όπως επίσης και τα ελεγκτικά πρότυπα για τους λογιστικούς ελέγχους των ιδιωτικών εταιρειών, των εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, των ομοσπονδιακών, πολιτειακών και τοπικών κυβερνήσεων. Το συγκεκριμένο Ινστιτούτο χαρακτηρίζεται από αυστηρές απαιτήσεις εκπαίδευσης, υψηλά επαγγελματικά πρότυπα και από έναν αυστηρό κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας, ώστε να εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον με σαφήνεια και διαφάνεια. Ένα πρόσθετο επίτευγμα του Ινστιτούτου είναι η διαμόρφωση του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας και η εφαρμογή του. Η αποστολή του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ορκωτών Λογιστών είναι να παρέχει στα μέλη της τις πληροφορίες που τους επιτρέπουν να προσφέρουν τη διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών στοιχείων, τον έλεγχο της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών καταστάσεων, την προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας και τέλος της ενθάρρυνση της διατήρησης της προδιαγεγραμμένης επιχειρηματικής πολιτικής. Η πολύτιμη συμβολή του Ινστιτούτου επικεντρώνεται όχι μόνο στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου που σχετίζεται με τις χρηματοοικονομικές λειτουργίες της επιχείρησης, αλλά και στην παροχή αξιόπιστων πληροφοριών προς όφελος του δημοσίου, των εργοδοτών και των πελατών. Για την εκπλήρωση της αποστολής του, το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών συνεργάζεται με κρατικούς οργανισμούς και δίνει προτεραιότητα σε εκείνους τους τομείς όπου η δημόσια στήριξη είναι πιο σημαντική, (American Institute of CPAs, 2011).

2.5 Ο εσωτερικός έλεγχος από το Σώμα των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών

Στο φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 1589 τεύχος Β΄ (22-10-2004) δημοσιεύτηκαν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Ελληνικών Ελεγκτικών Προτύπων. Το Σώμα των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ), στηριζόμενο στις γενικές αρχές της Ελεγκτικής, αναφέρει ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι ο έλεγχος που διενεργείται εντός της επιχείρησης από εξειδικευμένο προσωπικό της. Αποτελεί το γενικευμένο σύστημα της οργάνωσης και των λειτουργιών εκτέλεσης των διαχειριστικών τους ενεργειών, καθώς και της λογιστικής παρακολούθησης και απεικόνισης αυτών. Με τον όρο εσωτερικός έλεγχος δεν εννοούνται μόνο οι ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχει το προσωπικό, αλλά και η διενέργεια του προληπτικού ελέγχου.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του εσωτερικού ελέγχου είναι τα παρακάτω:

- Ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων του προσωπικού.
- Η σωστή διαχείριση των εκδιδόμενων παραστατικών, η ορθή διαδρομή τους και ο έλεγχός τους.
- Η επιλογή του κατάλληλου προσωπικού, ώστε να διεκπεραιώνει ορθά τις ελεγκτικές υπηρεσίες.
- Η ορθή τήρηση των λογαριασμών της επιχείρησης, η έγκαιρη ενημέρωσή τους, καθώς και ο έλεγχος αυτών από τους αρμόδιους υπαλλήλους.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά θα πρέπει να είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να τηρείται η βασική αρχή του ελέγχου που είναι η εξής:

«Καμία διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από έναν και μόνο υπάλληλο αλλά η εργασία καθενός να είναι συμπληρωματική της εργασίας ενός, τουλάχιστον, άλλου υπαλλήλου και να ελέγχεται από έναν εσωτερικό ελεγκτή».

2.6 Ο εσωτερικός έλεγχος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Εντός του θεσμικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας, με επίκεντρο την Τραπεζική Εποπτεία, εκδίδεται αναθεωρημένο πλαίσιο οδηγιών, αναφορικά με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της λειτουργίας και του εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες. Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών οφείλει να

διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου χαρακτηριζόμενο από ανεξαρτησία, ήθος και πρόσβαση στο Διοικητικό Συμβούλιο. Επίσης θα πρέπει να είναι ικανό, να δρα ανεξάρτητα από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες και να κατέχει εξειδικευμένες γνώσεις ώστε να αποτελεί ζωτικής σημασίας τμήμα, και τελικά να υπάρχει μια υγιής εταιρική διακυβέρνηση. Με τον τρόπο αυτό συμβάλλει στη μείωση του κινδύνου και των νομοθετικών ατασθαλιών, ώστε να μην προκληθεί ζημιά στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτό προϋποθέτει ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου οφείλει να έχει, στα πλαίσια της τράπεζας, μόνιμη υπηρεσία εσωτερικών ελεγκτών, οι οποίοι θα διεξάγουν τις υποθέσεις τους με πλήρη αντικειμενικότητα.

Το βασικό πρόγραμμα ελέγχου καθορίζεται από την λειτουργία του εσωτερικού ελεγκτή, εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτελεστεί με δική του πρωτοβουλία σε όλους τους τομείς της τράπεζας. Επίσης, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να αναφέρουν τα πορίσματα και τις αξιολογήσεις μέσω μιας σαφούς αναφοράς.

Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου οφείλει να αποδείξει ότι διαθέτει ηγετικό χαρακτήρα. Θα πρέπει ακόμη να διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα για να εκπληρώσει τους στόχους του και να διατηρήσει την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία στις καθοριζόμενες εργασίες του. Αυτός ο ορισμός είναι μέρος του πλαισίου του Ινστιτούτου των διεθνών επαγγελματικών προτύπων. Το συγκεκριμένο Ινστιτούτο των εσωτερικών ελεγκτών αναφέρει ότι με τον όρο «ανεξαρτησία» εννοεί την ελευθερία που έχει ο εσωτερικός ελεγκτής ώστε να μπορεί να υλοποιεί το έργο του με τρόπο αμερόληπτο.

Με τον όρο «αντικειμενικότητα» εννοείται μια αμερόληπτη στάση που επιτρέπει στον εσωτερικό ελεγκτή να εκτελεί τις προκαθορισμένες λειτουργίες του, χωρίς να αναγκάζεται να προβεί σε συμβιβασμούς ως προς την ποιότητα του εξαγόμενου αποτελέσματος. Ο όρος αυτός προϋποθέτει ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν υποτάσσεται στην κριτική από άλλους, στα θέματα λογιστικού ελέγχου. Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου δεν θα πρέπει να συμμετέχει στο σχεδιασμό, στην επιλογή και στη λειτουργία συγκεκριμένων μέτρων. Ωστόσο, η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται από την ανάμιξη του Διοικητικού Συμβουλίου σε θέματα ελέγχου και συγκεκριμένα σε θέματα που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ικανότητα ενός εσωτερικού ελεγκτή, με αποτέλεσμα την απώλεια της αντικειμενικότητάς του, είναι οι συνεχώς επαναληπτικές εργασίες που εκτελεί. Για το λόγο αυτό συνιστάται, όποτε αυτό είναι εφικτό, και χωρίς να κλονίζεται η επαγγελματική επάρκεια και η τεχνογνωσία, να υπάρχει μια περιοδική εναλλαγή στο προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου. Η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, είναι δυνατόν να υπονομευτεί, αν η αμοιβή του συγκεκριμένου προσωπικού συνδεθεί με τις οικονομικές επιδόσεις και γενικότερα με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της τράπεζας (Bank for International Settlements, 2011).

2.7 Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών βασιζόμενος στα Σύμφωνα της Βασιλείας

Σύμφωνα με την έρευνα που έχει διεξαχθεί από τη Γραμματεία της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών της Επιτροπής της Βασιλείας, παρατηρείται στις μέρες μας, τόσο σε εγχώριο, όσο και σε διεθνές επίπεδο, πολύ έντονα το φαινόμενο της αυξημένης ρυθμιστικής παρέμβασης που σχετίζεται με τον εσωτερικό έλεγχο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επίσης, έντονο είναι το φαινόμενο ύπαρξης της τραπεζικής εποπτείας και της εταιρικής διακυβέρνησης. Ως απόρροια των παραπάνω, υλοποιούνται σημαντικές αλλαγές στην υφιστάμενη οργάνωση ελέγχου των χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Ο τομέας της διαχείρισης κινδύνων γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός, λόγω των απαιτήσεων των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του δεύτερου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας, συστήνοντας οδηγίες που οφείλουν όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να υιοθετηθούν διεθνώς. Οι τράπεζες, μέσω των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, διασφαλίζουν την διαχείριση των κινδύνων τους και την εναρμόνισή τους με τα διεθνή κανονιστικά πλαίσια.

Στα πλαίσια του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας, ο τομέας Διαχείρισης Κινδύνων λειτουργεί ως ανεξάρτητη μονάδα, η οποία με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και του Διοικητικού Συμβουλίου, έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος διαχείρισης των κινδύνων. Η παρακολούθηση των κινδύνων που απορρέουν από τη χρήση των χρηματοοικονομικών προϊόντων,

όπως είναι ο Πιστωτικός κίνδυνος, της Ρευστότητας, του Επιτοκίου, του Συναλλάγματος, της Αγοράς και ο Λειτουργικός, είναι συνεχής και αποτελούν αντικείμενο εξέλιξης και βελτίωσης.

2.7.1 Οδηγίες για την αξιολόγηση των εποπτικών συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες

Σύμφωνα με τη μελέτη που διεξήχθη από τη Γραμματεία της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών, διαπιστώθηκε ότι η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία εκδίδει αναθεωρημένες οδηγίες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η συγκεκριμένη ενέργεια, μέσω υγιών πρακτικών, αποτελεί μέρος της συνεχιζόμενης προσπάθειας της επιτροπής, για την αντιμετώπιση των τραπεζικών θεμάτων που σχετίζονται με την εποπτεία και την ενίσχυση αυτής. Το συγκεκριμένο κείμενο αντικατέστησε το ανάλογο κείμενο του 2001, το οποίο ανέφερε τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες και τις σχέσεις τους με τις εποπτικές αρχές. Λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις που έχουν λάβει χώρα στο χώρο της εποπτείας και στους οργανισμούς, που έχουν σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα, ενσωματώνοντας τα διδάγματα από την πρόσφατη οικονομική κρίση.

2.7.2 Αρχές της Επιτροπής για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης

Στις μέρες μας οι τράπεζες οφείλουν να διαθέτουν άψογα στελεχωμένο τμήμα εσωτερικού ελέγχου για την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών.

Οι αρχές στις οποίες θα πρέπει να στηρίζεται ο εσωτερικός έλεγχος είναι η ανεξαρτησία πόρων και πρόσβασης στο Διοικητικό Συμβούλιο. Οι ειδικευμένοι εσωτερικοί ελεγκτές που χαρακτηρίζονται από την ανεξαρτησία τους και την ικανότητά τους, αποτελούν όργανα ζωτικής σημασίας. Ένα ισχυρό πλαίσιο αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου μιας τράπεζας, αποτελεί μέρος της εταιρικής διακυβέρνησης των τραπεζικών και των εποπτικών αρχών. Σημειώνεται ότι τηρούνται αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές και ότι η διαχείριση λαμβάνει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα, ώστε να καταπολεμηθούν οι τυχόν αδυναμίες που εντοπίστηκαν από τους εσωτερικούς ελεγκτές. Με τις ενέργειες αυτές βοηθούν στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου και γενικότερα ζημιών της τράπεζας. Ευνοείται

επίσης ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των εθνικών και διεθνών επαγγελματικών προτύπων, που έχουν εκδοθεί από το Ινστιτούτο εσωτερικών ελεγκτών. Για μεγάλες τράπεζες και τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς, μια ελεγκτική επιτροπή είναι συνήθως υπεύθυνη για τη σωστά δομημένη παροχή επίβλεψης των εσωτερικών ελεγκτών της τράπεζας.

Παρακάτω παραθέτουμε τις αρχές της Επιτροπής για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης, που σχετίζεται με την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου:

1. Η πρώτη αρχή στηρίζεται στη λειτουργία του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, δρώντας ανεξάρτητα και αντικειμενικά, αξιολογώντας την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Στόχος είναι η ορθή διαχείριση του κινδύνου και των διαδικασιών διακυβέρνησης, η οποία στηρίζει τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, το Διοικητικό Συμβούλιο και τη φήμη ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.
2. Η συγκεκριμένη αρχή αναφέρεται στη λειτουργία της εσωτερικής επιθεώρησης της τράπεζας, η οποία θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες. Αυτό προϋποθέτει ότι ο εσωτερικός έλεγχος, στα πλαίσια της τράπεζας, θα πρέπει να πραγματοποιεί τις ενέργειές του με πλήρη αντικειμενικότητα.
3. Με την παρούσα αρχή παρατηρούμε τη συσχέτιση της επαγγελματικής επάρκειας, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης και της πείρας κάθε εσωτερικού ελεγκτή και των εσωτερικών ελεγκτών συλλογικά. Η συγκεκριμένη αρχή είναι απαραίτητη για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας.
4. Η τέταρτη αρχή αναφέρεται στη λειτουργία των εσωτερικών ελεγκτών, οι οποίοι οφείλουν να ενεργούν με ακεραιότητα.
5. Η πέμπτη αρχή επικεντρώνεται στο υφιστάμενο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου κάθε τράπεζας, που συνδέει τον σκοπό και τη μονιμότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.
6. Η αμέσως επόμενη αρχή επικεντρώνεται στο ότι κάθε δραστηριότητα και κάθε οντότητα της τράπεζας θα πρέπει να εμπίπτει στο συνολικό πεδίο εφαρμογής της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

7. Η έβδομη αρχή υποστηρίζει ότι ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να εξασφαλίζει επαρκή κάλυψη των κανονιστικών θεμάτων στο πλαίσιο του λογιστικού ελέγχου.
8. Το περιεχόμενο της όγδοης αρχής στηρίζεται στην ύπαρξη μόνιμου προσωπικού, το οποίο θα ασκεί τα καθήκοντα του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας.
9. Η επόμενη αρχή αναφέρει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας έχει την τελική ευθύνη να διασφαλίσει ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη θεσπίζουν και διατηρούν μια ικανοποιητική, αποτελεσματική και αποδοτική εικόνα, στηριζόμενοι στον εσωτερικό έλεγχο.
10. Η αμέσως επόμενη αρχή επικεντρώνεται στο ότι η ελεγκτική επιτροπή, οφείλει να εποπτεύει την λειτουργία της εσωτερικής επιθεώρησης της τράπεζας.
11. Η ενδέκατη αρχή αναφέρει ότι ο επικεφαλής της υπηρεσίας του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος να εξασφαλίζει ότι η υπηρεσία που παρέχει συνάδει με τα εσωτερικά ελεγκτικά πρότυπα και με το σχετικό κώδικα δεοντολογίας.
12. Η δωδέκατη αρχή ορίζει ότι η έκθεση που συντάσσει ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να κοινοποιείται μέσω της ελεγκτικής επιτροπής ή του Διοικητικού Συμβουλίου, ώστε να ενημερώνονται τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη σχετικά με τα πορίσματά της.
13. Η δέκατη τρίτη αρχή αναφέρεται στο ότι ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να αξιολογεί τους τυχόν κινδύνους που ελλοχεύουν.
14. Η συγκεκριμένη αρχή εστιάζει το ενδιαφέρον της στο ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, εντός μιας ομάδας, πρέπει να καθοριστεί από το εσωτερικό της τράπεζας.
15. Ορίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο εξακολουθεί να φέρει την τελική ευθύνη για τη διασφάλιση της επάρκειας και της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
16. Με την παρούσα αρχή τονίζεται ο ρόλος των εποπτικών αρχών, οι οποίες θα πρέπει να έχουν τακτική επικοινωνία με τους εσωτερικούς ελεγκτές της τράπεζας, να εντοπίζουν από κοινού τον μελλοντικό κίνδυνο, να κατανοούν τα μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου που λαμβάνονται από την τράπεζα, και να

παρακολουθούν τις τυχόν αδυναμίες που εντοπίστηκαν στους τομείς της εποπτικής αξιολόγησης και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

17. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος δρα εντός των πλαισίων της τράπεζας, σύμφωνα με τις αρχές που έχουν οριστεί.
18. Οι εποπτικές αρχές, σε συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο, θα πρέπει να αναφέρουν επισήμως όλες τις αδυναμίες που εντοπίζονται στον λογιστικό έλεγχο, οι οποίες απαιτούν επανορθωτικές ενέργειες.
19. Η εποπτική αρχή πρέπει να εξετάσει τα πορίσματα της εκτίμησης του εσωτερικού ελέγχου, ώστε να αξιολογήσει το προφίλ του κινδύνου της τράπεζας.
20. Η εποπτική αρχή πρέπει να βρίσκεται σε ετοιμότητα, ώστε να αναλάβει την άτυπη ή επίσημη εποπτική δράση, που απαιτούν τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη και το Διοικητικό Συμβούλιο, με σκοπό να επανορθώσει τυχόν επισυναφθείσες αδυναμίες που συνδέονται με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου εντός ενός καθορισμένου χρονικού πλαισίου, καθώς και να παρέχει στον επόπτη περιοδικές γραπτές εκθέσεις προόδου.

2.7.3 Εποπτικές προσδοκίες που αφορούν στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου

Η λειτουργία του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη και αντικειμενική και να αξιολογεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των δεδομένων της διαχείρισης του κινδύνου και των διαδικασιών της Εταιρικής διακυβέρνησης. Με αυτήν τη διαδικασία στηρίζουν το έργο των ανώτερων διοικητικών στελεχών και του Διοικητικού Συμβουλίου και προστατεύουν την φήμη της τράπεζας. Είναι κρίσιμη η συνεχής διατήρηση της εσωτερικής ελεγκτικής διαδικασίας για τη σωστή αξιολόγηση ενός τραπεζικού οργανισμού. Επιπλέον, τόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές, όσο και οι εποπτικές αρχές, χρήζουν διαφορετικών εντολών, έτσι ώστε κάθε ομάδα να λαμβάνει δικές της αποφάσεις και εκτιμήσεις από την επεξεργασία των ίδιων κινδύνων.

Ο ορισμός του όρου του εσωτερικού ελέγχου διατυπώνεται ως εξής:
"Εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαπιστωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, που σχεδιάστηκε για να προσθέσει αξία στην επιχείρηση

ώστε να βελτιώσει τα δεδομένα της. Επίσης, οι πράξεις του βοηθούν στην οργάνωση και την εκπλήρωση των στόχων της επιχείρησης, φέρνοντας τη συστηματική και πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης του ελέγχου και της διαχείρισης των κινδύνων".

Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει υπηρεσίες και συμβουλές στη γενική διοίκηση, που σχετίζονται με την αξιολόγηση ή την ανάπτυξη των εσωτερικών ελέγχων. Είναι συχνά ένας οικονομικά αποτελεσματικός τρόπος, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η διαχείριση λαμβάνει τεκμηριωμένες αποφάσεις. Ο ρόλος αυτός του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί έναν αξιόπιστο σύμβουλο ανώτερης διαχείρισης, και καθιστά πολύτιμη την ύπαρξή του, εφόσον οι εργασίες του πραγματοποιούνται κατά τρόπο που δεν θέτει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητά του.

2.7.4 Το σχέδιο του εσωτερικού ελέγχου

Κάθε τραπεζικό ίδρυμα θα πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένο σχέδιο υλοποίησης του έργου του εσωτερικού ελέγχου. Το συγκεκριμένο σχέδιο θα πρέπει να καταρτίζεται και να αναθεωρείται περιοδικά από τον επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου και επίσης να συνοδεύεται από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης, οι πληροφορίες που σχετίζονται με τον έλεγχο θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε όλους τους ενδιαφερόμενους του οργανισμού, παρέχοντάς τους τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, το πλαίσιο της τράπεζας, την ευθύνη που φέρουν και τη σχέση που έχουν με τους υπόλοιπους μηχανισμούς ελέγχου.

Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι η έγκαιρη και σωστή ενημέρωση προς τα ενδιαφερόμενα μέρη, περιγράφοντας με σαφήνεια το πώς και σε ποιον θα γίνεται αυτή η αναφορά, τα κριτήρια για το πότε και το πώς ο εσωτερικός έλεγχος δύναται να αναθέσει ορισμένες από τις εργασίες του σε εξωτερικούς ελεγκτές, και τους όρους και τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τα οποία μπορούν να κληθούν εξωτερικοί ελεγκτές για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών ή για τη διενέργεια άλλων ειδικών εργασιών.

2.7.5 Η μονιμότητα του εσωτερικού ελέγχου

Κάθε τραπεζικό ίδρυμα, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του και των ευθυνών του, θα πρέπει να έχει μόνιμο τμήμα εσωτερικού λογιστικού ελέγχου. Από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη και το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να

λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται ότι η τράπεζα διαθέτει μόνιμη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου ανάλογου με το μέγεθος, τη φύση των δραστηριοτήτων της και την πολυπλοκότητα των εργασιών της.

Οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει κανονικά να διενεργούνται από τους υπαλλήλους του εσωτερικού ελέγχου της ίδιας της τράπεζας, ενώ οι δραστηριότητες του εξωτερικού ελέγχου μπορεί να πραγματοποιούνται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από τρίτους. Το Διοικητικό Συμβούλιο και τα διευθυντικά στελέχη παραμένουν υπεύθυνοι για τις δραστηριότητες αυτές και για τη διατήρηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το πλαίσιο της εκάστοτε τράπεζας.

2.7.6 Η ευθύνη και η λογοδοσία της κεφαλής του εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τη μελέτη που διεξήχθη από τη Γραμματεία της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών, τα τραπεζικά ιδρύματα επιβάλλεται να συμμορφωθούν με τα υγιή εσωτερικά ελεγκτικά πρότυπα και τις σωστές διαδικασίες, που αφορούν τον συντονισμό της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, με τον εκ του νόμου εξωτερικό ελεγκτή. Το συγκεκριμένο σχέδιο θα πρέπει να ενδυναμώνει τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, να καλλιεργεί την άμεση επικοινωνία με οποιαδήποτε μέλος του προσωπικού της, να εξετάζει κάθε δραστηριότητα, όπως επίσης να έχει την δυνατότητα πρόσβασης στα αρχεία και στα δεδομένα της τράπεζας. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τις πληροφορίες διαχείρισης, καθώς και συνοπτικά πρακτικά από όλα τα όργανα διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων. Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA- Institute of Internal Auditors) και το Συμβούλιο διεθνών προτύπων δεοντολογίας για λογιστές (IESBA -International Ethics Standards Board for Accountants), εκδίδουν κώδικα δεοντολογίας με επίκεντρο την αρχή της ακεραιότητας.

2.7.7 Πεδίο δραστηριότητας

Κάθε οντότητα και κάθε δραστηριότητα της τράπεζας θα πρέπει να εμπίπτει στο συνολικό πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου. Το πεδίο των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνει την εξέταση της αξιολόγησης και της αποτελεσματικότητας του πλαισίου του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας. Εντός του πλαισίου αυτού θα πρέπει να εφαρμόζονται κατάλληλες μέθοδοι,

ώστε να υπάρχει συνέχεια στις διαπιστώσεις του ελέγχου και στις τυχόν συστάσεις που ενδεχομένως να προκύψουν. Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να αποτιμάται στηριζόμενος στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της τράπεζας. Επίσης, οφείλει να εξετάζει κατά πόσο τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του είναι αξιόπιστα, ορθά, ακριβή και γενικώς πλήρη. Τέλος, θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσο τηρούνται οι νόμοι και οι κανονισμοί της τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων και των τυχόν απαιτήσεων από τις εποπτικές αρχές, ώστε να προστατεύονται τα περιουσιακά της στοιχεία. Οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, βάσει των πληροφοριών που τίθενται στη διάθεσή του, καθώς και μέσω των δικών του ερευνών, και δεδομένης της επαγγελματικής του επάρκειας, θα πρέπει να αναπτύσσουν και να προβάλλουν τους κινδύνους που διατρέχει η τράπεζα. Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για τον καθορισμό ενός ετήσιου σχεδίου, που μπορεί να αποτελεί μέρος ενός πολυετούς σχεδίου. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου⁶, καθώς επίσης θα πρέπει να ενημερώνεται, τουλάχιστον μια φορά ανά έτος.

Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι όλες οι οντότητες και όλες οι δραστηριότητες της τράπεζας ελέγχονται τουλάχιστον μία φορά εντός κατάλληλου χρονικού διαστήματος. Η έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο του προγράμματος ελέγχου σημαίνει ότι ο προϋπολογισμός είναι κατάλληλος και ότι θα μπορεί να στηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, ο προϋπολογισμός θα πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτος ώστε να προσαρμόζεται στις μεταβολές του σχεδίου του εσωτερικού ελέγχου, προλαμβάνοντας τυχόν αλλαγές στο προφίλ του κινδύνου της τράπεζας.

Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να εξασφαλίζεται με επαρκή κάλυψη των κανονιστικών θεμάτων, στο πλαίσιο του σχεδίου που αφορά τον λογιστικό έλεγχο.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή γνώση των κανονιστικών θεμάτων και να εφαρμόζουν σωστές τακτικές αξιολόγησης των θεμάτων αυτών. Αυτά περιλαμβάνουν μέτρα και διαδικασίες, τα οποία έχουν θεσπιστεί από την εταιρική διακυβέρνηση, απαντώντας σε διάφορες ρυθμιστικές αρχές, κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές, που καθορίζονται από τις αρμόδιες αρχές. Ειδικότερα, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μιας τράπεζας θα πρέπει να

⁶ συμπεριλαμβανομένων των εισροών από τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη και τα στελέχη του Διοικητικού Συμβουλίου.

έχει την ικανότητα να ελέγχει τις λειτουργίες διαχείρισης των διαφόρων ειδών κινδύνου, τις λειτουργίες ελέγχου της ρευστότητας, τις κεφαλαιακές ανάγκες της, καθώς επίσης και το κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο της.

Το Σύστημα διαχείρισης του κινδύνου μιας τράπεζας υποστηρίζει και αντικατοπτρίζει την τήρηση των κανονιστικών διατάξεων και των τραπεζικών πρακτικών με υγιή χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να περιλαμβάνει, στο πεδίο εφαρμογής του, τις ακόλουθες πτυχές της διαχείρισης των κινδύνων:

- Την οργάνωση και τις εντολές που σχετίζονται με τη διαχείριση του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς, των πιστώσεων, της ρευστότητας, του επιτοκίου, και τον ρυθμό των επιχειρησιακών και των νομικών κινδύνων.
- Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων και κατάλληλες διαδικασίες για τον εντοπισμό, τη μέτρηση, την αξιολόγηση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της τράπεζας. Η ακεραιότητα των πληροφοριών σχετίζεται με τη σωστή διαχείριση του κινδύνου, καθώς και με την αξιοπιστία, την ακρίβεια και την πληρότητα αυτών των πληροφοριών.

2.7.8 Συμμόρφωση

Το πεδίο των δραστηριοτήτων που αφορά στη συμμόρφωση του προσωπικού θα πρέπει να υπόκειται σε περιοδική αναθεώρηση από τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Επιβάλλεται η συμμόρφωση με τους νόμους, τους κανόνες και τα πρότυπα, που εκδίδονται από τους αρμόδιους νομοθέτες και τις εποπτικές αρχές, τις συμβάσεις της αγοράς, τους κώδικες πρακτικής που προωθούνται από βιομηχανικές ενώσεις και τέλος από τους κώδικες συμπεριφοράς που ισχύουν για τα μέλη του προσωπικού της τράπεζας. Πράγματι, το προσωπικό οφείλει να συμμορφωθεί με τους νόμους, τους κανόνες και τα πρότυπα που προβλέπει η νομοθεσία της τράπεζας. Ο έλεγχος για τη συμμόρφωση του προσωπικού πρέπει να περιλαμβάνει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ολοκλήρωσης των εργασιών τους, σύμφωνα με τα πρότυπα της επιτροπής και τους κανόνες συμμόρφωσης των τραπεζών.

2.7.9 Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια

Η επαγγελματική επάρκεια, καθώς οι γνώσεις και η πείρα κάθε εσωτερικού ελεγκτή και των εσωτερικών ελεγκτών συλλογικά, είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας.

Η επαγγελματική επάρκεια εξαρτάται από την ικανότητα του ελεγκτή να συλλέξει και να κατανοήσει τις πληροφορίες και τα στοιχεία ελέγχου, καθώς και να είναι σε θέση να επικοινωνεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη του εσωτερικού ελέγχου. Αυτή η λειτουργία θα πρέπει να συνδυάζεται με την κατάλληλη μεθοδολογία και με την επάρκεια των γνώσεων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσο το προσωπικό, το οποίο ασχολείται με τον εσωτερικό έλεγχο, έχει επάρκεια γνώσεων και τού παρέχεται συνεχής εκπαίδευση, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη συνεχώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Στην περίπτωση που οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν περιορισμένη ικανότητα και εμπειρία για την επίλυση κάποιων θεμάτων, θα πρέπει να συμβουλευούνται πιο έμπειρους ελεγκτές.

Οι επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου διατηρούν την πλήρη εποπτεία ώστε να εξασφαλιστεί, με πλήρη επάρκεια, η μεταφορά γνώσεων από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

2.7.10 Επαγγελματική δεοντολογία

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ενεργούν με ακεραιότητα, η οποία θα πρέπει να είναι άμεση, ειλικρινής και αληθής. Αυτό παρέχει τη βάση για τη σωστή κρίση του εσωτερικού ελεγκτή.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να σέβονται τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των πληροφοριών που αποκτούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες για προσωπικό κέρδος ή για κακόβουλες ενέργειες. Επίσης, θα πρέπει να είναι επιμελείς ως προς την προστασία των πληροφοριών που αποκτούν.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τον εσωτερικό κώδικα δεοντολογίας της τράπεζας, εάν αυτός υπάρχει, διαφορετικά θα πρέπει να τηρούν έναν διεθνή κώδικα δεοντολογίας του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Ο συγκεκριμένος κώδικας θα πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον τις αρχές της αντικειμενικότητας, της ικανότητας, της εμπιστευτικότητας και της ακεραιότητας.

2.7.11 Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Διοίκησης

Το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας έχει την τελική ευθύνη να εξασφαλίσει ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη θεσπίζουν και διατηρούν ένα πλαίσιο με επαρκή, αποτελεσματικές και αποδοτικές λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου. Τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να επανεξετάζει την αποτελεσματικότητα και την απόδοση του υφιστάμενου εσωτερικού ελέγχου. Εν μέρει βασίζεται σε πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τον εσωτερικό έλεγχο. Επιπλέον, τα εποπτικά όργανα και το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να επανεξετάζει συνεχώς τις επιδόσεις του εσωτερικού ελέγχου. Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη είναι υπεύθυνα για την ανάπτυξη ενός σωστά δομημένου πλαισίου εσωτερικού ελέγχου και προσδιορίζουν τα μέτρα παρακολούθησης και ελέγχου όλων των κινδύνων που αντιμετωπίζει η τράπεζα. Διατηρούν μια οργανωτική δομή, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο ότι έχουν ανατεθεί οι κατάλληλες αρμοδιότητες. Επίσης, θα πρέπει να ενημερώνουν τον εσωτερικό έλεγχο για τις νέες εξελίξεις, πρωτοβουλίες, έργα, προϊόντα και επιχειρησιακές αλλαγές, ώστε να εξασφαλίζεται η αποφυγή όλων των σχετικών κινδύνων. Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη θα πρέπει να λογοδοτούν για την έγκαιρη λήψη κατάλληλων μέτρων για όλα τα πορίσματα του εσωτερικού ελέγχου και τις τυχόν συστάσεις. Θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου διαθέτει τα απαραίτητα μέσα για την εκτέλεση των καθηκόντων του, ανάλογα με το ετήσιο εγκεκριμένο σχέδιο του λογιστικού ελέγχου.

2.7.12 Αρμοδιότητες της Επιτροπής ελέγχου σε συνάρτηση με τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου

Η ελεγκτική επιτροπή θα πρέπει να εποπτεύει τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας. Βασική προϋπόθεση για να ισχύει αυτό είναι να έχει συσταθεί η ελεγκτική επιτροπή από το Διοικητικό Συμβούλιο. Σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει ελεγκτική επιτροπή, την ευθύνη έχει το ίδιο το Διοικητικό Συμβούλιο. Οι μεγάλοι όμιλοι διεθνών τραπεζών θα πρέπει να διαθέτουν ελεγκτική επιτροπή, η οποία θα πρέπει να εξετάζει και να εγκρίνει το σχέδιο ελέγχου, όπως επίσης να αξιολογεί τις εκθέσεις ελέγχου, εξασφαλίζοντας ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη λαμβάνουν τις απαραίτητες και έγκαιρες διορθωτικές ενέργειες για τυχόν αδυναμίες. Επιπροσθέτως, η ελεγκτική επιτροπή ασχολείται με θέματα συμμόρφωσης του

εσωτερικού ελέγχου, με τις πολιτικές, τους νόμους και τους κανονισμούς της τράπεζας.

Η ελεγκτική επιτροπή είναι μια εξειδικευμένη επιτροπή σύμφωνα με το πλαίσιο του Διοικητικού Συμβουλίου. Διεξάγει τις προπαρασκευαστικές εργασίες και υποβάλλει εκθέσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας, αφού εξετάσει συγκεκριμένους τομείς, τους οποίους έχουν ορίσει οι αρμόδιες αρχές, ενώ το Διοικητικό Συμβούλιο αναλαμβάνει την τελική ευθύνη.

Οι κύριοι τομείς της επιτροπής λογιστικού ελέγχου παρατίθενται κατωτέρω ανά ευρύτερες κατηγορίες.

Η λίστα παρέχει μια σύνοψη των ορθών πρακτικών για την ελεγκτική επιτροπή της τράπεζας. Αυτή η λίστα μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τους τοπικούς κανονισμούς και τις πρακτικές. Για παράδειγμα, οι ευθύνες της ελεγκτικής επιτροπής μπορεί να εγκριθούν απευθείας από το διοικητικό συμβούλιο σε ορισμένες τράπεζες ή σε ορισμένες χώρες.

2.7.12.1 Διαχείριση της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου

Ο επικεφαλής της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να είναι υπεύθυνος για την εξασφάλιση της συμφωνίας της υπηρεσίας του με τις υποδείξεις των εσωτερικών ελεγκτικών προτύπων, όπως επίσης και με τον σχετικό κώδικα δεοντολογίας. Επιπλέον, θα πρέπει να διασφαλίζει ότι ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου είναι πρόσωπο ακέραιο, όπως πρέπει να είναι και οι υφιστάμενοι υπάλληλοι του εσωτερικού ελέγχου. Αυτό σημαίνει ότι θα είναι σε θέση να εκτελεί την εργασία του με ειλικρίνεια, επιμέλεια και υπευθυνότητα. Επίσης, τα πρόσωπα αυτά θα πρέπει πάντα να υποστηρίζουν το δίκαιο και να μην προβαίνουν σε παράνομες δραστηριότητες.

2.7.12.2 Αναφορές του εσωτερικού ελέγχου προς την επιτροπή ελέγχου

Η επιτροπή του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να αναφέρει τα πορίσματα του ελέγχου της στο Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς επίσης να ενημερώνει τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη. Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή και τη διατήρηση ενός κατάλληλου αποτελεσματικού σταθερού πλαισίου. Η επιτροπή είναι υποχρεωμένη να αναφέρει όλα τα σημαντικά συμπεράσματα, ώστε

να μπορούν να ληφθούν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα. Στη συνέχεια, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να δρα άμεσα ώστε να λαμβάνει αυτά τα διορθωτικά μέτρα. Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να υποβάλει την έκθεση ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο ή την Επιτροπή ελέγχου, συμπεριλαμβάνοντας τα συμπεράσματα αυτά (που δεν έχουν ακόμη διορθωθεί από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη).

2.7.12.3 Η σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου, της συμμόρφωσης και της διαχείρισης των κινδύνων

Επίσης, η επιτροπή ελέγχου θα πρέπει να συμπληρώσει και να αξιολογήσει τη διαχείριση των υφιστάμενων κινδύνων, καθώς και τις υπόλοιπες λειτουργίες του ελέγχου. Το έγγραφο της Επιτροπής σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση θα πρέπει να αναφέρει ρητώς ότι η τράπεζα επιβάλλεται να διαθέτει λειτουργία διαχείρισης κινδύνων, μια λειτουργία συμμόρφωσης και μια λειτουργία εσωτερικού ελέγχου. Καθεμιά από αυτές τις ενέργειες ελέγχου, μαζί με τη λειτουργική διαχείριση της τράπεζας, αποτελεί μια γραμμή άμυνας κατά των κινδύνων του φορέα ελέγχου.

Ωστόσο, η ευθύνη για τον εσωτερικό έλεγχο δεν μεταφέρεται από τη μία γραμμή στην άλλη. Η λειτουργική διαχείριση έχει την ευθύνη και την υποχρέωση λογοδοσίας για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και τον έλεγχο, προκειμένου να αμβλύνονται οι επιπτώσεις, καθώς και την υποχρέωση υποβολής των εκθέσεων σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει μια τράπεζα κατά τη διάρκεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της. Η διαχείριση του κινδύνου διευκολύνει την παρακολούθηση των πρακτικών διαχείρισης κινδύνου. Η λειτουργία συμμόρφωσης παρακολουθεί τον κίνδυνο της μη συμμόρφωσης σύμφωνα με τους νόμους, τους κανονισμούς και τα πρότυπα. Οι λειτουργίες αυτές είναι επίσης λειτουργίες ελέγχου, οι οποίες διασφαλίζουν ότι ενισχύονται οι πολιτικές και οι διαδικασίες που αφορούν στην αντιμετώπιση των κινδύνων του φορέα. Το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί στην προσέγγιση των κινδύνων για την αξιολόγηση της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας, του σχεδιασμού και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και περιοδικά παρέχει βεβαιότητα στα ανώτερα διοικητικά στελέχη και το Διοικητικό Συμβούλιο (Bank for International Settlements, 2011).

2.8 Εξωτερική ανάθεση των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου

Ανεξάρτητα από το αν οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιούνται από εξωτερικές εταιρείες, το Διοικητικό Συμβούλιο εξακολουθεί να φέρει την τελική ευθύνη για τη διασφάλιση τόσο του ίδιου του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, αλλά και της επάρκειας και αποτελεσματικής λειτουργίας του. Συνιστάται στις μεγάλες τράπεζες, που δραστηριοποιούνται διεθνώς, να εκτελούν δραστηριότητες εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιώντας το δικό τους προσωπικό. Ωστόσο, η ανάθεση των ενεργειών του εσωτερικού ελέγχου σε εξωτερικούς συνεργάτες, σε περιορισμένη κλίμακα, μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη στις τράπεζες (Bank for International Settlements, 2011).

2.9 Η σχέση της εποπτικής αρχής με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου

Η αποτελεσματική επικοινωνία της εποπτικής αρχής με τον εσωτερικό ελεγκτή σχετικά με τα θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, που αφορούν στη λειτουργία της τράπεζας, είναι ωφέλιμη. Κατά τον καθορισμό της σχέσης του εσωτερικού ελέγχου και της εποπτικής αρχής μιας τράπεζας, θα πρέπει, αρχικά, η εποπτική αρχή να κατανοήσει την οργάνωση και τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Μεταξύ των εποπτικών αρχών και των εσωτερικών ελεγκτών θα πρέπει να εξασφαλίζεται η απόλυτη συνεργασία και η ανεξαρτησία της εκτέλεσης των εργασιών. Η εποπτική αρχή θα πρέπει να ελέγχει κατά πόσο οι εργασίες του εσωτερικού ελέγχου παραμένουν εντός των ορίων που ορίζονται από τα δεοντολογικά πρότυπα. Για την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου, ο επόπτης πρέπει να μπορεί να αμφισβητήσει την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, μέσω των διαδικασιών της επίβλεψης. Η σχέση μεταξύ του επόπτη και του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να καθορίζεται σε ένα σωστά διαρθρωμένο πλαίσιο και με απόλυτα διαφανή τρόπο (Bank for International Settlements, 2011).

2.10 Τα οφέλη από τη βελτιωμένη επικοινωνία μεταξύ της εποπτικής αρχής και του εσωτερικού ελέγχου

Η σχέση μεταξύ των εποπτικών αρχών και των εσωτερικών ελεγκτών είναι αμφίδρομη. Οι εποπτικές αρχές μπορούν να προβούν σε ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών με το τμήμα εσωτερικού ελέγχου, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του έργου του εσωτερικού ελέγχου, μέσω συγκεκριμένων συστάσεων για την ενίσχυση της λειτουργίας του. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν τακτική επικοινωνία με τους εσωτερικούς ελεγκτές της τράπεζας και να συνεργάζονται για τους ενδεχόμενους πιστωτικούς κινδύνους που ίσως να αναδειχθούν και από τα δύο μέρη. Ακόμη, θα πρέπει να κατανοούν τα μέτρα άμβλυνσης που επιβάλλονται από την τράπεζα για την πρόληψη των κινδύνων⁷.

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να δείχνουν ενδιαφέρον ώστε να έχουν έναν εποικοδομητικό και θεσμοθετημένο διάλογο με τα μέλη του εσωτερικού ελέγχου. Ο διάλογος αυτός θα μπορούσε να είναι μια πολύτιμη πηγή πληροφοριών, ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερη ποιότητα στο έργο του εσωτερικού ελέγχου.

Ο βαθμός στον οποίο το έργο των εσωτερικών ελεγκτών έχει πραγματοποιηθεί στο μέγιστο, εξαρτάται από την δράση της εποπτικής αρχής. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αναλαμβάνουν υπηρεσία περιοδικά (π.χ. σε ετήσια βάση) ή μετά από αίτηση, ώστε το κύριο έργο του εσωτερικού ελέγχου, τα συμπεράσματά του και οι συστάσεις του, καθώς και τα διορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν, να εποπτεύονται προληπτικά. Με τον ίδιο τρόπο ενημερώνεται και η ελεγκτική επιτροπή. Οι εποπτικές αρχές μπορούν να ζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες από το τμήμα των εσωτερικών ελεγκτών, απαιτώντας, από καιρό σε καιρό, ειδικές εκθέσεις. Η ανάλυση των εν λόγω εσωτερικών εκθέσεων ελέγχου και πληροφοριών μπορεί να συμβάλει στην ορθή αξιολόγηση του πλαισίου του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας. Οι εποπτικές αρχές, εκτός από την παραλαβή των εκθέσεων, θα πρέπει να επιδιώκουν την περιοδική επικοινωνία με τους εσωτερικούς ελεγκτές της τράπεζας, ώστε να συζητούν τα πορίσματα και τις τυχόν συστάσεις τους. Οι συνεδριάσεις αυτές μπορούν επίσης να διευκολύνουν την κατανόηση του τρόπου και του βαθμού που οι συστάσεις των εποπτικών αρχών (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έγιναν κατά τη διάρκεια της επιτόπου

⁷ να εντοπίζουν και να παρακολουθούν τις τυχόν αδυναμίες

αξιολογήσεως) έχουν εφαρμοστεί πλήρως από τον εσωτερικό έλεγχο. Οι συνεδριάσεις αυτές πρέπει να είναι αρκετά συχνές, ώστε να ενημερώνεται ο επόπτης, και να εξασφαλίζεται έτσι η αποτελεσματικότητα των δράσεων που αναλαμβάνονται από την τράπεζα. Η συχνότητα αυτών των συνεδριάσεων και γενικότερα η επικοινωνία μεταξύ των εποπτικών αρχών και των εσωτερικών ελεγκτών πρέπει να είναι ανάλογες με το μέγεθος της τράπεζας, τη φύση και τους κινδύνους των δραστηριοτήτων της, καθώς και την πολυπλοκότητα της συγκεκριμένης οργάνωσης. Κάθε φορά που υπάρχει μια απόκλιση από το σχέδιο εσωτερικού λογιστικού ελέγχου, και εποπτικών αρχών, θα πρέπει να εξετασθούν οι υφιστάμενες συνθήκες που οδήγησαν σε αυτές τις αποκλίσεις. Επίσης οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συζητούν το σχέδιο ελέγχου για το επόμενο έτος, ώστε να εξακριβώνουν κατά πόσον καλύπτονται δεόντως οι πιο ευαίσθητες ζώνες κινδύνου.

2.10.1 Πιθανά θέματα προς συζήτηση μεταξύ των εποπτικών αρχών και της εσωτερικής επιθεώρησης

Τα θέματα που καλύπτονται από τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου παρέχουν δυνητικά αξία στο έργο των εποπτικών αρχών. Οι θέσεις κεφαλαίων και ρευστότητας μιας τράπεζας, καθώς και οι διαδικασίες και οι μέθοδοι για τον προσδιορισμό, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους κινδύνους του υλικού έχουν άμεση σημασία για τους επόπτες.

Η εποπτική αρχή είναι σε θέση να παρέχει κατάλληλο επιχειρηματικό μοντέλο, το οποίο εφαρμόζεται για την αποφυγή των επιχειρηματικών κινδύνων και για την επαρκή λειτουργία του ελέγχου και της εποπτείας αυτών των κινδύνων, οι οποίοι αναλύονται παρακάτω:

- (i) Η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και μεθοδολογιών ώστε να εκτιμηθεί η επικινδυνότητα, όπως είναι αυτή του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου ρευστότητας της αγοράς, του λειτουργικού κινδύνου⁸, καθώς και άλλων κινδύνων που σχετίζονται με τις απαιτήσεις της κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με όσα ορίζει ο 2ος πυλώνας της Βασιλείας.
- (ii) Σχεδιασμός για κάλυψη έκτακτων αναγκών.

⁸συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών ώστε να αποδεικνύουν την συνέχεια της διαχείρισης.

- (iii) Καθεστώς εξωτερικής ανάθεσης.
- (iv) Κίνδυνος απάτης.

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιδιώκουν την κατανόηση και την ωφέλεια από την εργασία που τους παρέχει ο εσωτερικός έλεγχος, εφόσον τα λογιστικά δεδομένα οδηγούν στην επιβολή ορισμένων ρυθμιστικών μέτρων που σχετίζονται με:

- (v) Την μέτρηση⁹ και την μείωση της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων.
- (vi) Σημαντικές συναλλαγές χρηματοπιστωτικών μέσων σύμφωνα με τους υπάρχοντες ρυθμιστικούς κανόνες.
- (vii) Πρόσθετες υποκειμενικές εκτιμήσεις στους τομείς της λογιστικής, συμπεριλαμβανομένων και των εκτιμήσεων.

Οι εποπτικές αρχές δύνανται να ενδιαφέρονται για τις επιχειρήσεις ή τα ζητήματα της αγοράς, τα οποία προσδιορίζονται μέσω της λειτουργίας του ελέγχου όπως για παράδειγμα:

- (i) Την αναφορά συναλλαγών.
- (ii) Την τήρηση των κανόνων για την αντιμετώπιση των περιουσιακών στοιχείων των πελατών.
- (iii) Την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις διαδικασίες ελέγχου αυτών.
- (viii) Και τέλος, τη διαχείριση της σύγκρουσης των συμφερόντων.

Το διοικητικό συμβούλιο και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη είναι υπεύθυνα για τη θέσπιση της στρατηγικής της τράπεζας και των επιχειρηματικών μοντέλων. Ωστόσο, οι αλλαγές αυτές ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας ως προς τη διαχείριση του κινδύνου και της διακυβέρνησης. Παρά το γεγονός ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν ορίζει τις πολιτικές της τράπεζας και δεν παρεμβαίνει στις επιχειρηματικές αποφάσεις της, μπορεί να είναι σε θέση να τις επηρεάσει κατά τη διαχείρισή τους. Τόσο η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, όσο και οι αρχές της τραπεζικής εποπτείας ενδιαφέρονται για τα εξής:

- (i) Για τις διαδικασίες και για τον καθορισμό στόχων και στρατηγικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων.
- (ii) Για την ποιότητα και την ουσία της διαχειριστικής δομής και των διαδικασιών της διακυβέρνησης.

⁹ συμπεριλαμβανομένων των εύλογων αξιών

Οι επόπτες πρέπει να αξιολογούν το έργο του εσωτερικού ελέγχου, διότι οι ίδιοι συμμετέχουν ενεργά στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της συνολικής λειτουργίας του ελέγχου της τράπεζας. Αυτό επηρεάζει τη συνολική αξιολόγησή τους για τα δεδομένα της τράπεζας, επιτρέποντάς τους να προσδιορίσουν τον βαθμό στον οποίο θα χρησιμοποιηθεί το έργο τους (Bank for International Settlements, 2011).

2.11 Αξιολόγηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου

Οι εποπτικές αρχές της τράπεζας θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά κατά πόσο η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου έχει την κατάλληλη θέση στις εργασίες της τράπεζας και λειτουργεί σύμφωνα με τις υγιείς αρχές της. Η εποπτική αρχή πρέπει να εξετάσει το βαθμό στον οποίο το διοικητικό συμβούλιο, η επιτροπή ελέγχου και η διοίκηση, προωθούν ένα ισχυρό σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Η αξιολόγηση των καθηκόντων του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βασίζεται στις προσδοκίες των εποπτικών αρχών όπως ορίζονται παρακάτω:

- Στα βασικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.
- Στην ύπαρξη και το περιεχόμενο του εσωτερικού ελέγχου.
- Στο εύρος του έργου του εσωτερικού ελέγχου της.
- Στους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης που ισχύουν για τα καθήκοντα του εσωτερικού ελέγχου.
- Στην οργάνωση της λειτουργίας σε μια ομάδα ή εταιρία holding.
- Στη διάρθρωση των αμοιβών του επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου.

Οι αδυναμίες που εντοπίζονται στην υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου είναι πιθανόν να επηρεάσουν την αξιολόγηση του επόπτη και του προφίλ του κινδύνου της τράπεζας, αν και η εποπτική αρχή θα πρέπει να αξιολογήσει ανεξάρτητα την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Η ελεγκτική επιτροπή, ή το αντίστοιχο τμήμα, και η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να αναπτύξουν και να διατηρήσουν τα δικά τους εργαλεία για την αξιολόγηση της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου.

Ο διορισμός και η αντικατάσταση του επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου είναι σχετικός με την εποπτική αξιολόγηση της τράπεζας. Ως εκ τούτου, η εποπτική αρχή πρέπει να ενημερώνεται άμεσα από την Επιτροπή Ελέγχου, ή από τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη, για τον διορισμό νέου επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προσόντων. Ομοίως, κάθε φορά που ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου παύει να ενεργεί υπό την ιδιότητα αυτή, η

εποπτική αρχή πρέπει να ενημερώνεται για το γεγονός αυτό. Η εποπτική αρχή πρέπει να συναντά τον πρώην επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου για να συζητήσουν τους λόγους της αποχώρησής του.

2.11.1 Δράσεις που θα αναληφθούν από την εποπτική αρχή για την αποκατάσταση τυχόν αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου

Στην επίσημη έκθεση που συντάσσει η εποπτική αρχή αναγράφονται οι τυχόν αδυναμίες που εμφανίζονται στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, και οι οποίες απαιτούν διορθωτικές ενέργειες.

Εάν η εποπτική αρχή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας είναι ανεπαρκής ή αναποτελεσματική, θα πρέπει να ζητήσει από το Διοικητικό Συμβούλιο την ανάπτυξη ενός κατάλληλου προγράμματος αποκατάστασης της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να κοινοποιείται εγγράφως στην εποπτική αρχή, ώστε να ακολουθήσει επανεξέταση. Εάν ο επιβλέπων δεν είναι ικανοποιημένος, θα πρέπει να ζητήσει αλλαγές ή πρόσθετα μέτρα, που θα περιληφθούν στο σχέδιο. Ο επόπτης πρέπει να παρακολουθεί την εφαρμογή του συγκεκριμένου σχεδίου.

Εκτός από τα μέτρα που σχετίζονται με τις επιδόσεις και την κατανόηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, ο επιβλέπων μπορεί επίσης να συστήσει βελτιώσεις στη διακυβέρνηση της τράπεζας, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας της επιτροπής του λογιστικού ελέγχου.

Η ελεγκτική επιτροπή και το Διοικητικό Συμβούλιο δεν θα πρέπει να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί ορθά, μόνο και μόνο επειδή η εποπτική αρχή δεν έχει εντοπίσει τις υπάρχουσες αδυναμίες. Η εποπτική διαδικασία της αναθεώρησης δεν αποτελεί υποκατάστατο της αξιολόγησης της ελεγκτικής επιτροπής ως προς τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Η εποπτική αρχή θα πρέπει να εξετάσει τον αντίκτυπο της αξιολόγησης του έργου του εσωτερικού ελέγχου, σε συνάρτηση με την αξιολόγηση του προφίλ του κινδύνου της τράπεζας.

Η αξιολόγηση των καθηκόντων του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να έχει συνέπειες στην αξιολόγηση του επόπτη, ως προς τους κινδύνους της τράπεζας, της κατανομής των εποπτικών πόρων και των δραστηριοτήτων που προβλέπονται από τη συγκεκριμένη αρχή. Στην περίπτωση δράσεων αποκατάστασης, όπου η τράπεζα

αντιμετωπίζει συνεχιζόμενες καθυστερήσεις στην αποκατάσταση των αδυναμιών που εντοπίστηκαν, η εποπτική αρχή θα πρέπει να εξετάσει τον αντίκτυπο στο προφίλ της τράπεζας.

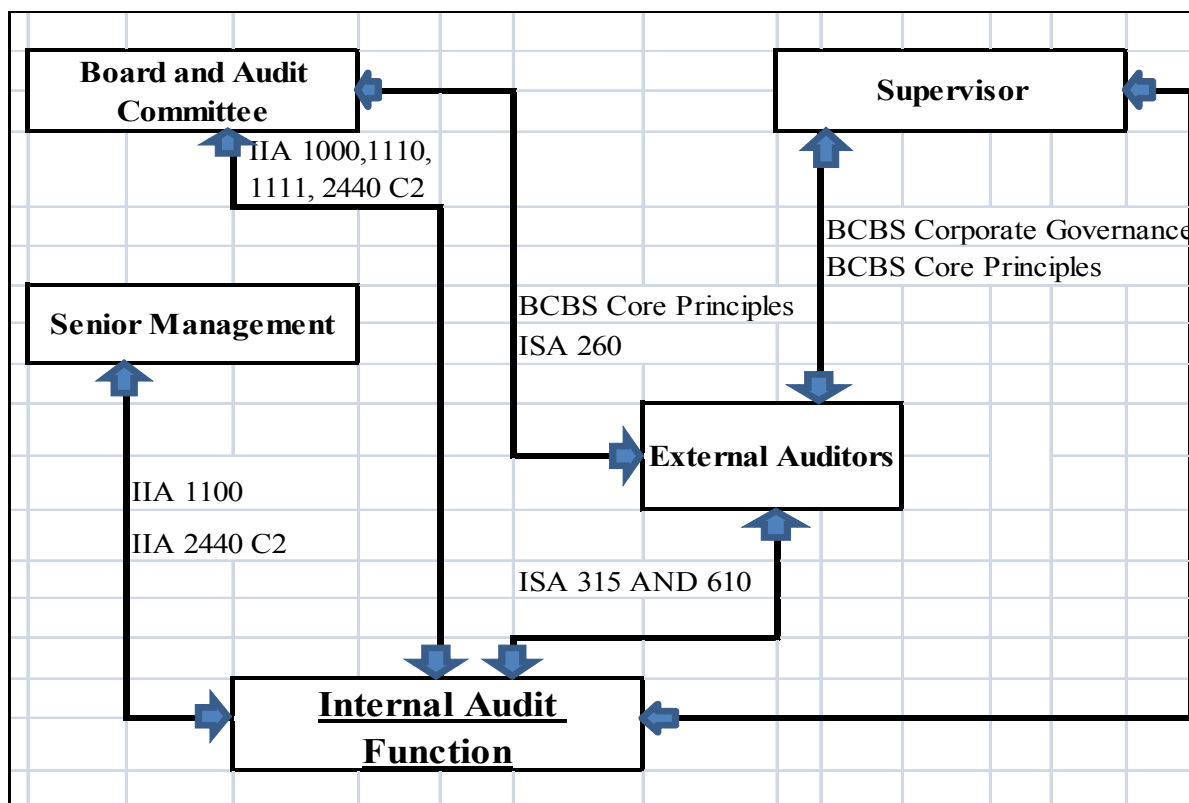
Η εποπτική αρχή θα πρέπει να είναι προετοιμασμένη να προβεί άμεσα ή τυπικά στις κατάλληλες εποπτικές ενέργειες, που απαιτούνται από την ανώτερη διοίκηση και το Διοικητικό Συμβούλιο, για την αντιμετώπιση τυχόν παραλείψεων που εντοπίστηκαν και σχετίζονται με το έργο του εσωτερικού ελέγχου. Η συγκεκριμένη ενέργεια θα πρέπει να υλοποιείται εντός ορισμένου χρονικού πλαισίου, ώστε να παρέχει στον επιβλέποντα, περιοδικές γραπτές εκθέσεις προόδου του συγκεκριμένου έργου. Επίσης, οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τις τράπεζες να έχουν μια ισχυρή και εύρωστη λειτουργία του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου. Υπάρχει πιθανότητα να εντοπιστούν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν ελλείψεις και χρήζουν ειδικής μεταχείρισης, έχοντας ως βασικό στόχο την κάλυψη αυτών των ελλείψεων (Bank for International Settlements, 2011).

2.12 Κανάλια επικοινωνίας για τη σωστή λειτουργία του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου

Οι αναφορές για την υποστήριξη των καναλιών επικοινωνίας του έργου του εσωτερικού ελέγχου παρέχονται από τις Βασικές Αρχές της επιτροπής, όπως επίσης και από άλλες σχετικές οδηγίες που εκδίδονται από την Επιτροπή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (International Standards on Auditing- ISAs), καθώς και από τα πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIAH -The Institute of Internal Auditors).

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει συνοπτικά τα κανάλια επικοινωνίας του εσωτερικού ελέγχου με τα υπόλοιπα τμήματα της τράπεζας.

Internal audit function's communication channels

πηγή: « Bank for International Settlements (2011)-*The internal audit function in banks*»

BCBS Corporate Governance

BCBS Core Principles

BCBS Internal Audit in Banks

- Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία:
 - Βασικές Αρχές για αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία, Οκτώβριος 2006.
 - Αρχές για την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης, Οκτώβριος 2010.
 - Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου σε τράπεζες.
- Διεθνή πρότυπα για την επαγγελματική πρακτική του εσωτερικού ελέγχου. (IIA - International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing) Πρότυπα που ξεκινούν από 1xxx¹⁰ είναι Πρότυπα που καθορίζουν την ιδιότητα των μερών. Πρότυπα που ξεκινούν από 2xxx είναι τα πρότυπα που καθορίζουν την απόδοση των εμπλεκόμενων μερών (IPPF- International Professional Practices Framework).

¹⁰ IIA 1000 - Σκοπός, Αρχή και Ευθύνη και IIA 1100 - Ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα, IIA 1110 –Οργανωτική ανεξαρτησία, IIA 1111 άμεση αλληλεπίδραση με το διοικητικό συμβούλιο IIA 2440 δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων

- Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ISA- International Standards on Auditing) που ξεκινούν από 2xx¹¹ στοχεύουν στην αντιμετώπιση των γενικών στόχων και αναλύουν τις αρμοδιότητες των εξωτερικών ελεγκτών.

Τα πρότυπα που ξεκινούν από 3xx¹² ασχολούνται με την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Τα πρότυπα που ξεκινούν από 6xx¹³ ασχολούνται με το έργο των εξωτερικών ελεγκτών.

Οι κατηγορίες των αναδιατυπωμένων Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (ISA- International Standards on Auditing), όπως αυτά ισχύουν από τον Δεκέμβριο του 2009, είναι οι εξής:

-ISA 200: Γενικοί στόχοι του ελεγκτή και ο τρόπος διενέργειας ελέγχων σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ΔΕΠ).

-ISA 210: Συμφωνία των όρων εργασιών ελέγχου.

-ISA 220: Ποιοτικός έλεγχος για ελέγχους ιστορικών οικονομικών καταστάσεων.

-ISA 230: Τεκμηρίωση του ελέγχου (αναδιατυπωμένο).

-ISA 240: Η ευθύνη του ελεγκτή για τον εντοπισμό απάτης των οικονομικών καταστάσεων.

-ISA 250: Εφαρμογή νόμων και νομικών ρυθμίσεων σε επικείμενο έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

-ISA 260: Συνεργασία με τους αρμόδιους για τα ευρήματα του ελέγχου (αναθεωρημένο και αναδιατυπωμένο).

-ISA 265: Συνεργασία με την εταιρική διακυβέρνηση για τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου.

-ISA 300: Σχεδιασμός ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων.

-ISA 315: Κατανόηση της ελεγχόμενης μονάδας και του περιβάλλοντός της και εκτίμηση των κινδύνων για τυχόν ατασθαλίες και παραλήψεις.

-ISA 320: Σημαντικότητα, σχεδιασμός και εκτέλεση του ελέγχου.

-ISA 330: Οδηγίες σχετιζόμενες με την αξιολόγηση της επάρκειας και της καταλληλότητας των ελεγκτικών στοιχείων ώστε να στηριχθεί η ελεγκτική γνώμη.

-ISA 402: Προσέγγιση του ελέγχου για ελεγχόμενες μονάδες που χρησιμοποιούν εταιρίες παροχής υπηρεσιών.

¹¹ - ISA 260 - Επικοινωνία με τους φορείς που είναι επιφορτισμένοι με τη εταιρική διακυβέρνηση

¹² - ISA 315 - Επισήμανση και αξιολόγηση των σοβαρών κινδύνων για εντοπισμό ανακριβειών.

¹³ - ISA 610 - Η χρήση της εργασίας των Εσωτερικών Ελεγκτών.

- ISA 450: Αξιολόγηση των λαθών των οικονομικών καταστάσεων, που εντοπίστηκαν από τον έλεγχο.
- ISA 500: Ελεγκτικές Αποδείξεις.
- ISA 501: Ελεγκτικές Αποδείξεις για ειδικά θέματα.
- ISA 505: Εξωτερικές επιβεβαιώσεις.
- ISA 510: Πρώτος έλεγχος και Ισολογισμός Ανοίγματος.
- ISA 520: Αναλυτικές διαδικασίες.
- ISA 530: Δειγματοληπτικός έλεγχος.
- ISA 540: Έλεγχοι λογιστικών εκτιμήσεων, περιλαμβανομένων των εκτιμήσεων για εύλογες αξίες και των σχετικών γνωστοποιήσεων (αναθεωρημένο και αναδιατυπωμένο).
- ISA 550: Συνδεμένα μέρη.
- ISA 560: Μεταγενέστερα γεγονότα.
- ISA 570: Συνέχιση της δραστηριότητας της επιχείρησης.
- ISA 580: Γραπτές διαβεβαιώσεις από τη διοίκηση.
- ISA 600: Ειδικά θέματα: Έλεγχοι ενοποιημένων καταστάσεων¹⁴ (αναθεωρημένο και αναδιατυπωμένο).
- ISA 610: Χρησιμοποίηση του έργου του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας.
- ISA 620: Χρησιμοποίηση από τον ελεγκτή - εμπειρογνώμονα.
- ISA 700: Διαμόρφωση γνώμης και έκθεσης επί των οικονομικών καταστάσεων.
- ISA 705: Διαφοροποιημένη γνώμη στις εκθέσεις ελέγχου.
- ISA 706: Ζητήματα έμφασης και άλλα ζητήματα στις εκθέσεις ελέγχου.
- ISA 710: Συγκρίσιμη πληροφόρηση: Αντίστοιχα ποσά και συγκρίσιμες οικονομικές καταστάσεις.
- ISA 720: Η ευθύνη του ελεγκτή σε σχέση με άλλα έγγραφα στα οποία περιλαμβάνονται και οι οικονομικές καταστάσεις. (αναδιατυπωμένο).
- ISA 800: Ειδικά θέματα. Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων που έχουν συνταχθεί με λογιστικά πλαίσια ειδικού σκοπού.
- ISA 805: Ειδικά θέματα. Έλεγχοι ξεχωριστών καταστάσεων και ειδικών στοιχείων, λογαριασμών ή αντικειμένων οικονομικών καταστάσεων.
- ISA 810: Έλεγχοι συνοπτικών οικονομικών καταστάσεων.

¹⁴ περιλαμβανομένης της εργασίας συνεργαζόμενων ελεγκτών

-ISQC 1: Ποιοτικός έλεγχος για εταιρίες (International Standard on Quality Control) που ασκούν ελέγχους και επισκοπήσεις ιστορικών οικονομικών καταστάσεων και άλλες σχετικές εργασίες (Handbook of International Standards on Auditing and Quality Control 2010).

Κεφάλαιο 3^ο Εννοιολογικό πλαίσιο Εξωτερικού ελέγχου

3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με τη διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου ενισχύεται η χρησιμότητα και η αξία των οικονομικών καταστάσεων. Επίσης αυξάνεται η αξιοπιστία των μη ελεγμένων πληροφοριών που σχετίζονται έμμεσα με το έργο της ελεγχόμενης μονάδας. Θα μπορούσαμε να επικεντρωθούμε στην αξιοπιστία που προσδίδουν οι οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες είναι το επίκεντρο της λειτουργίας, τόσο του εσωτερικού, όσο και του εξωτερικού ελέγχου.

3.2 Ορισμός του εξωτερικού ελέγχου

Εξωτερικός έλεγχος είναι η διαδικασία με την οποία εκτελείται η ανεξάρτητη έκφραση γνώμης, που σχετίζεται με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης με χαρακτήρα κερδοσκοπικό ή μη.

Σύμφωνα με την έρευνα της Ojo M. (2006), ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών κατά τη εποπτική διαδικασία στηρίζεται στα πρότυπα της ανεξαρτησίας, της αντικειμενικότητας και της ακεραιότητας που πρέπει να τους χαρακτηρίζουν κατά την εκτέλεση του έργου τους. Ο εξωτερικός ελεγκτής εκτελεί παρόμοιες λειτουργίες με τους εσωτερικούς ελεγκτές, δηλαδή επαληθεύει τις οικονομικές καταστάσεις, εξυπηρετώντας συγκεκριμένα συμφέροντα. Ο σκοπός του εξωτερικού ελεγκτή είναι η διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και των συμφερόντων των επενδυτών. Επιπροσθέτως, ο εξωτερικός ελεγκτής εξυπηρετεί τα ιδιωτικά συμφέροντα των μετόχων της εταιρείας. Ο οικονομικός έλεγχος παραμένει μια σημαντική πτυχή της εταιρικής διακυβέρνησης.

Η ομάδα των εξωτερικών ορκωτών ελεγκτών είναι επιχειρήσεις ανεξάρτητες, οι οποίες στοχεύουν στην έκφραση γνώμης για τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις των πελατών τους, οι οποίες θα πρέπει να είναι απαλλαγμένες από ουσιώδεις ανακρίβειες, που πιθανώς να οφείλονται σε απάτη ή σε λάθος χειρισμούς. Για τις εταιρείες, οι οποίες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών, οι εξωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να συντάσσουν την έκφραση της γνώμης τους επί της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να ασκούν και γενικότερα να εκτελούν συμφωνημένες

διαδικασίες που σχετίζονται με τις οικονομικές καταστάσεις. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου σώματος των ελεγκτών είναι ότι, αν και προσλαμβάνονται και αμείβονται από την ελεγχόμενη επιχείρηση, θεωρούνται ως ανεξάρτητοι ελεγκτές.

Τα περισσότερα διαδεδομένα εξωτερικά ελεγκτικά πρότυπα είναι του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ορκωτών Λογιστών (GAAS-of the American Institute of Certified Public Accountants) και τα διεθνή Πρότυπα Έλεγχου (ISA International Standards on Auditing). Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (IAASB-International Auditing and Assurance Standards Board), έχουν ως βασικό σκοπό την ομοιογενή εκτέλεση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του ελεγκτικού έργου, προς όφελος των χρηστών του ίδιου του έργου.

3.3 Οι αρχές του Ελεγκτικού Επαγγέλματος

Σύμφωνα με τον Λουμιώτη (2008), τα ελεγκτικά πρότυπα αποτελούν ένα ελεγκτικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζει τις απαιτούμενες αρχές και διαδικασίες εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου, που εξελίσσονται με αρκετά γρήγορους ρυθμούς. Οι σημαντικότερες θεμελιώδεις αρχές του ελεγκτικού επαγγέλματος όπως αυτές ορίζονται στις διακηρύξεις και τα Ελεγκτικά Πρότυπα της I.F.A.C. είναι οι εξής:

Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να είναι πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα¹⁵ και να διακατέχονται από πλήρη εχεμύθεια. Επίσης πρέπει να έχουν πλήρη λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία¹⁶. Μια πρόσθετη αρχή που πρέπει να τηρούν είναι η ακεραιότητα, ώστε να είναι δίκαιοι, αξιόπιστοι και έντιμοι στην παροχή των επαγγελματικών τους υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, οφείλουν να ασκούν το έργο τους με διαφάνεια, αντικειμενικότητα και υπευθυνότητα, ώστε να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των πορισμάτων του ελέγχου¹⁷. Τέλος, οι εξωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να είναι επαγγελματικά ικανοί και επιμελείς, και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους με τη δέουσα φροντίδα, ώστε οι υπηρεσίες αυτές να είναι υψηλών προδιαγραφών.

¹⁵ Τα αυξημένα επαγγελματικά προσόντα ορίζονται από την 8η Οδηγία (84/253) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία προσαρμόστηκε πλήρως η Ελληνική νομοθεσία, με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Επικρατείας.

¹⁶ [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/92]

¹⁷ [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/92]

Το ελεγκτικό έργο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών ασκείται σύμφωνα με τα διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και την ισχύουσα νομοθεσία εσωτερική και Κοινοτική [Π.Δ. 226/92].

3.4 Το Ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοπιστωτικής εποπτείας

Τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει μια αλλαγή στην «Αρχή της Τραπεζικής Εποπτείας», που αφορά στις ελεγμένες πληροφορίες και στη φύση του έργου των μεγάλων εξωτερικών ελεγκτικών εταιρειών. Οι ανησυχίες για τον κίνδυνο αποτυχίας του ελέγχου, η παγκόσμια επέκταση των μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών, η αύξηση της πολυπλοκότητας των λογιστικών προτύπων και των χρηματοδοτικών μέσων, καθώς και οι προκλήσεις που συνδέονται με τη δίκαιη διαδικασία εκτίμησης της αξίας, οι οποίες έχουν ενισχυθεί από την τρέχουσα οικονομική κρίση στην αγορά, έχουν οδηγήσει στην ενίσχυση των τραπεζικών εποπτικών αρχών, ώστε να υπάρχει βεβαιότητα για την ποιότητα του παρεχόμενου ελέγχου. Η τρέχουσα αναταραχή στην αγορά και η ζήτηση για αυξημένη διαφάνεια αποδεικνύουν ότι οι αξιόπιστες και σαφείς οικονομικές πληροφορίες, που υποστηρίζονται από τους ελέγχους ποιότητας, είναι βασικά στοιχεία για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης. Παρακάτω αναφέρουμε συνοπτικά τους τέσσερις βασικούς τομείς της επιτροπής:

- Οι τραπεζίτες και οι εποπτικές αρχές εξαρτώνται από τις αποφάσεις των εξωτερικών ελεγκτών, οι οποίες έχουν αυξηθεί.
- Υψηλής ποιότητας έλεγχοι έχουν ενισχύσει την εμπιστοσύνη της αγοράς, ιδιαίτερα σε περιόδους σοβαρών οικονομικών αναταραχών.
- Τα περισσότερα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών διεθνώς ελέγχονται και οι επόπτες δεσμεύονται όλο και περισσότερο για την επίτευξη ελέγχου υψηλής ποιότητας των τραπεζικών πληροφοριών.
- Οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι παγκόσμιας εμβέλειας και, ως εκ τούτου, οι δομές τους και η διακυβέρνηση εντός των επιχειρήσεων στερείται διαφάνειας. Η Επιτροπή σκοπεύει να αντιμετωπίσει αυτές τις αδυναμίες, που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα των ελέγχων, την προώθηση της ενίσχυσης της υγιούς καθοδήγησης και ελέγχου των πρακτικών και την προώθηση της σαφήνειας στα διεθνή λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα

Στις 5 Νοεμβρίου 2003, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε τη σύσταση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS- Committee of

European Banking Supervisors). Η Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2004. Η εν λόγω Επιτροπή θα επιτελεί τις λειτουργίες της Επιτροπής Τρίτου Επιπέδου για τον τραπεζικό τομέα σε εφαρμογή της διαδικασίας "Lamfalussy" (Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας 2004).

Ο ρόλος της Επιτροπής είναι:

- Πρώτον, να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε κατόπιν αιτήματός της, και εντός των χρονικών περιθωρίων που ορίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλόγως με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος, είτε με δική της πρωτοβουλία, ιδίως σε θέματα που αφορούν στην προετοιμασία σχεδίων εφαρμογής κατάλληλων μέτρων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων.
- Δεύτερον, να συνεισφέρει στη ορθή εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών και στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των Κρατών - Μελών σε ολόκληρη την Κοινότητα, και
- Τρίτον, να συμβάλει στην επίτευξη της εποπτικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής πληροφοριών.

Στις 15 Δεκεμβρίου 2010 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τρεις νέες αρχές – κανονισμούς, με έναρξη ισχύος από την 1η Ιανουαρίου 2011, που θεσμοθετήθηκαν σε συνέχεια των προτάσεων της Έκθεσης de Larosière του Φεβρουαρίου 2009 η οποία είχε εκπονηθεί κατ' εντολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο τη διερεύνηση των αιτιών της πρόσφατης (2007-2009) διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και την υποβολή προτάσεων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της εποπτείας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Πρόκειται ειδικότερα για τις τρεις «Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές» (ESA-European Supervisory Authorities):

- την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA- European Banking Authority).
- την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA - European Securities and Markets Authority) και
- την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (EIOPA-European Insurance and Occupational Pensions Authority).

Οι εν λόγω Αρχές, μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, θεσμοθετήθηκαν μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) 1092/2010 του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Συγκρότησαν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, (Ε.Σ.Χ.Ε), το οποίο αποτελεί ένα νέο σύστημα του ευρωπαϊκού δικαίου χωρίς νομική προσωπικότητα.

Σκοπός της καθιέρωσης του συγκεκριμένου ευρωπαϊκού συστήματος είναι να αποδοθούν συνολικά τα συστατικά του στοιχεία, όπως συμβαίνει αντίστοιχα και με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ), στο πεδίο της ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης. Στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας είναι η καθιέρωση, για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συγκεκριμένου μηχανισμού που θα διασφαλίζει ότι οι εθνικές εποπτικές αρχές λαμβάνουν τις καλύτερες δυνατές εποπτικές αποφάσεις για τα διασυνοριακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, προσπαθούν να προβούν στην καθιέρωση μηχανισμών επιβολής ορθής συνεργασίας και έγκαιρης ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στις εθνικές εποπτικές αρχές. Επιπροσθέτως, για την κοινή δράση των εθνικών αρχών δεν απαιτούνται πολύπλοκες ρυθμίσεις, που να λαμβάνουν υπόψη κάθε επιμέρους εθνικό δίκαιο, και τέλος τα ευρωπαϊκά νομοθετικά κείμενα ερμηνεύονται με τον ίδιο τρόπο από τα κράτη-μέλη. Επιπλέον, συμβάλλουν στην καλύτερευση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, διασφαλίζοντας ιδίως υγιή, αποτελεσματική και συνεπή ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία.

Στις προαναφερθείσες αρχές επιβάλλεται να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις, ώστε η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας να επιτυγχάνει το βέλτιστο αποτέλεσμα των ενεργειών της.

Αυτές οι αλλαγές αφορούν:

- *«τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής ορισμένων αρμοδιοτήτων των νέων Αρχών»*,
- *«την ενσωμάτωση ορισμένων εξουσιών που τους εκχωρούνται σε νομικές πράξεις της Ένωσης»*, και
- *«τις τροποποιήσεις που απαιτούνται για την εξασφάλιση εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας των Αρχών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας»*.

Επιπλέον, οι κανονισμοί προβλέπουν ότι οι Αρχές μπορούν να συντάσσουν σχέδια τεχνικών προτύπων στους τομείς που ρυθμίζονται από τη σχετική νομοθεσία. Τα συγκεκριμένα σχέδια θα πρέπει να υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς

έγκριση¹⁸. Επίσης, τα θέματα που υπόκεινται σε πρότυπα τεχνικής φύσεως θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα και για τις τυχόν μεταβολές τους, απαιτείται η συμμετοχή εμπειρογνομόνων στα θέματα εποπτείας.

3.4.1 Εργασίες της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε τον Ιανουάριο του 2010 κείμενο αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών, σχετικό με τη διεύρυνση του ήδη ισχύοντος πλαισίου εποπτικών γνωστοποιήσεων. Η επιτροπή θεωρεί ότι το συγκεκριμένο πλαίσιο συντελεί αποτελεσματικά στην ενίσχυση της διαφάνειας και στην αποτελεσματικότητα της άσκησης της εποπτείας, της διασφάλισης των όρων ίσου ανταγωνισμού και της ενιαίας εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας μεταξύ όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ισχύον πλαίσιο, αναφορικά με τις εποπτικές γνωστοποιήσεις, καλύπτει την εφαρμογή επιμέρους ρυθμίσεων¹⁹. Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, λόγω της έντασης που επικρατεί στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και των μεταβολών στο επίπεδο των αγορών, προχώρησε στη διεύρυνση του ισχύοντος πλαισίου εποπτικών γνωστοποιήσεων, έτσι ώστε να καλυφθούν και άλλες πτυχές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- «*συγχωνεύσεις και εξαγορές*»,
- «*τιτλοποιήσεις*»,
- «*τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου*»,
- «*διακριτικές ευχέρειες*», και
- «*κανόνες γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων βάσει του Πυλώνα 3*».

3.4.2 Διαχείριση κινδύνων

Τον Φεβρουάριο του 2010 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (2010), δημοσίευσε το κείμενο των αρχών που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση κινδύνων στο πλαίσιο του πυλώνα 2, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

¹⁸ σύμφωνα με τα άρθρα 290 και 291 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)

¹⁹ π.χ. τις διαδικασίες εποπτικής αξιολόγησης στο πλαίσιο του Πυλώνα 2

- *«την καλλιέργεια «κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων» στα πιστωτικά ιδρύματα με τη σύσταση ανεξάρτητης μονάδας διαχείρισης κινδύνων στον οργανισμό, η οποία θα τελεί υπό την άμεση ευθύνη του επικεφαλής της μονάδας διαχείρισης κινδύνων ή της ανώτατης διοίκησης»,*
- *«τη διασφάλιση ότι η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος έχει πλήρη κατανόηση της φύσης των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος και των συνδεόμενων με αυτές κινδύνων»,*
- *«τη διασφάλιση ότι το σύνολο του προσωπικού τελεί εν γνώσει της ευθύνης που έχει για τον εντοπισμό και την αναφορά τυχόν κινδύνων»,*
- *«τη θέσπιση συγκεκριμένης πολιτικής διαχείρισης κινδύνων που θα κοινοποιείται καταλλήλως»,*
- *«τον καθορισμό του επιπέδου ανοχής του πιστωτικού ιδρύματος στον κίνδυνο, κατά τον προσδιορισμό του οποίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι ανεξαιρέτως οι κίνδυνοι»,*
- *«τον ρόλο του επικεφαλής της μονάδας διαχείρισης κινδύνων, ο οποίος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή ανεξαρτησία ώστε να μπορεί να αντιδράσει²⁰ σε ό,τι αφορά τη λήψη αποφάσεων για τις δραστηριότητες που ασκεί το πιστωτικό ίδρυμα, αλλά και τις προϋποθέσεις που πρέπει να διέπουν την λειτουργία της μονάδας διαχείρισης κινδύνων»,*
- *«τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό και τη μέτρηση των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα», και*
- *«την πολιτική που αφορά στο σχεδιασμό και την έγκριση νέων προϊόντων με τη συμμετοχή στη διαδικασία και της μονάδας διαχείρισης κινδύνων».*

3.4.3 Δημοσιοποίηση στοιχείων σε περιόδους κρίσης

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε ένα ακόμα σημαντικό κείμενο αρχών αναφορικά με τη δημοσιοποίηση στοιχείων σε περιόδους κρίσης. Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε την ιδιαίτερη σημασία που έχει η δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα, υψηλής ποιότητας πληροφοριακών στοιχείων, για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στις

²⁰ δυννητικά να μπορεί να ασκήσει και δικαίωμα veto

αγορές, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό οι συμμετέχοντες στην αγορά μπορούν να αξιολογήσουν κατά πόσο επηρεάζονται από την υφιστάμενη κρίση.

Ο βασικός στόχος των εν λόγω αρχών είναι να συμβάλουν στην αύξηση της βελτίωσης της ποιότητας των γνωστοποιήσεων, τόσο από ουσιαστική άποψη, όσο και από την άποψη της συνοχής και του τρόπου παρουσίασής τους. Δεν έχουν πάντως σκοπό να αυξήσουν την ποσότητα των παρεχόμενων πληροφοριών.

3.4.4 Σώματα εποπτών

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες σχετίζονται με τη λειτουργία των εποπτικών σωμάτων²¹. Τα εποπτικά σώματα παρέχουν ένα πλαίσιο για τις άλλες ενδιαφερόμενες αρμόδιες αρχές, μεταξύ άλλων, για:

- «την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους»,
- «την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την εκούσια και ακούσια ανάθεση εργασιών και αρμοδιοτήτων, κατά περίπτωση»,
- «τον καθορισμό προγραμμάτων εποπτικής αξιολόγησης που εξαρτώνται από τους κινδύνους του ομίλου»,
- «την αύξηση της αποτελεσματικότητας της εποπτείας», και
- «τη συνεπή εφαρμογή των απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας»²².

Με τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές επιχειρείται η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών που θα συμμετέχουν στα εν λόγω σώματα εποπτών, τα οποία θα πρέπει να έχουν ενισχυμένο ρόλο σε ό,τι αφορά το χειρισμό καταστάσεων σε έκτακτη ανάγκη. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές εξειδίκευσαν ορισμένα σημεία του ως άνω άρθρου, το οποίο αναφέρεται στις περιπτώσεις των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, που εξαιρούνται από τους ισχύοντες περιορισμούς και ρυθμίσεις για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα. Στόχος αυτών

²¹ Με την Οδηγία 2009/111/ΕΚ «για την τροποποίηση των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ, 2006/49/ΕΚ και 2007/64/ΕΚ όσον αφορά τράπεζες συνδεδεμένες με κεντρικούς οργανισμούς, ορισμένα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, τις εποπτικές ρυθμίσεις και τη διαχείριση κρίσεων» (γνωστή ως “CRD II”) προστέθηκε στην Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 131α, σύμφωνα με το οποίο, η αρμόδια για την ενοποιημένη εποπτεία αρχή συστήνει σώματα εποπτών για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης των εργασιών που μνημονεύονται στα άρθρα 129 και 130, παρ. 1 της ίδιας Οδηγίας. Με την επιφύλαξη των απαιτήσεων εμπιστευτικότητας, εξασφαλίζει δε, κατά περίπτωση, κατάλληλο συντονισμό και συνεργασία με τις σχετικές αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών.

²² Με βάση την Οδηγία 2006/48/ΕΚ.

των κατευθυντήριων γραμμών είναι η ενίσχυση της σύγκλισης των εποπτικών πρακτικών ως προς την εφαρμογή των ως άνω εξαιρέσεων.

3.4.5 Διαχείριση του κινδύνου συγκέντρωσης

Επίσης εντός του 2010, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε αναθεωρημένο κείμενο κατευθυντήριων γραμμών, που σχετίζεται με τη διαχείριση του κινδύνου συγκέντρωσης κατά τη διαδικασία της εποπτικής αξιολόγησης.

Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε, μεταξύ άλλων, τη σημασία του κινδύνου συγκέντρωσης, δεδομένου ότι μπορεί να επιφέρει μεγάλες ζημιές σε ένα πιστωτικό ίδρυμα, διακυβεύοντας ακόμη και τη βιωσιμότητά του. Για τον λόγο αυτό, η αντιμετώπιση του συγκεκριμένου κινδύνου θα πρέπει να γίνεται με αυξημένη προσοχή από τις εποπτικές αρχές. Το αναθεωρημένο κείμενο περιλαμβάνει όλες τις πιθανές πτυχές του κινδύνου συγκέντρωσης και περιέχει επίσης τους κανόνες που σχετίζονται με την εποπτεία και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, ιδίως έναντι της ομάδας των συνδεδεμένων πελατών. Η ημερομηνία έναρξης των παραπάνω κατευθυντήριων γραμμών ήταν η 31η Δεκεμβρίου 2010.

3.4.6 Αναγνώριση εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης

Εντός του ίδιου έτους, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε αναθεωρημένο κείμενο κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την επιλεξιμότητα των εξωτερικών οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης (ECAI-European Conference on Artificial Intelligence)²³. Το συγκεκριμένο κείμενο επιδιώκει την καθιέρωση κοινής εποπτικής προσέγγισης, ιδίως αναφορικά με:

- τη διαδικασία επιλεξιμότητας, και
- την εφαρμογή των κριτηρίων επιλεξιμότητας που προσδιορίζονται στην Οδηγία 2006/48/EK.

3.4.7 Πολιτικές αποδοχών

Κατά το τέλος του 2010 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε το τελικό κείμενο κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις

²³ Συνδέεται με την εξειδίκευση του άρθρου 81 της Οδηγίας 2006/48/EK, όπως ισχύει

πολιτικές αποδοχών που θα πρέπει να εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Αυτές οι γραμμές είναι ιδιαίτερα διεξοδικές και αφορούν συστηματικά στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- «πεδίο εφαρμογής»,
- «διακυβέρνηση της πολιτικής αποδοχών»,
- «γενικής φύσεως απαιτήσεις σε ό,τι αφορά την ευθυγράμμιση μεταξύ αναλαμβανόμενου κινδύνου και απόδοσης»,
- «ειδικές υποχρεώσεις σε ό,τι αφορά την ευθυγράμμιση μεταξύ αναλαμβανόμενου κινδύνου και απόδοσης», και
- «διαφάνεια».

Σύμφωνα με τη Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, θα πρέπει να καλύπτονται από την πολιτική αποδοχών, οι ακόλουθες κατηγορίες προσωπικού:

- Εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου,
- Ανώτερα στελέχη της Διοίκησης υπεύθυνα για την καθημερινή διαχείριση,
- Προσωπικό που αναφέρεται απευθείας στα καταστατικά όργανα του πιστωτικού ιδρύματος,
- Οι επικεφαλής σημαντικών επιχειρηματικών μονάδων,
- Ανώτερο προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τις ανεξάρτητες λειτουργίες ελέγχου²⁴, και
- Προσωπικό που η δραστηριότητά του μπορεί να επηρεάσει τον αναλαμβανόμενο από το πιστωτικό ίδρυμα κίνδυνο (individual traders, specific trading desks, credit officers).

Ως ημερομηνία έναρξης εφαρμογής των παραπάνω κατευθυντήριων γραμμών ορίστηκε η 1η Ιανουαρίου του 2011 (Εκθεση πεπραγμένων, Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 2010).

²⁴ εσωτερική επιθεώρηση, κανονιστική συμμόρφωση, διαχείριση κινδύνων, ανθρώπινο δυναμικό και παρεμφερείς μονάδες

3.5 Η εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον

Με βάση τα άρθρα 2 και 55Α του Καταστατικού της, η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα, προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και συστημάτων διαπραγματεύσεως, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων, ενεργώντας σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις που διέπουν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Οι στόχοι της εποπτείας αυτής είναι *“η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας”* και επίσης *“η εποπτεία αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών των υποκειμένων σε αυτή”*. Με δεδομένα τον κυρίαρχο ρόλο της τραπεζικής διαμεσολάβησης στη χρηματοδότηση της οικονομίας και την καθοριστική συμμετοχή των τραπεζών στα συστήματα πληρωμών και στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων, η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η ομαλή λειτουργία των αγορών και η ανάπτυξη της οικονομίας εξαρτώνται άμεσα από τη σταθερότητα και την αποτελεσματική λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Παρακάτω θα παραθέσουμε μια συνοπτική περιγραφή της εποπτείας και της διαφάνειας της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αυτές καθορίζονται στο Καταστατικό της.

3.5.1 Εποπτεία

Η ανάγκη άσκησης εποπτείας στις τράπεζες προκύπτει από το διαμεσολαβητικό ρόλο που αυτές διαδραματίζουν μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Οι τράπεζες δανείζουν, κατά κανόνα μακροπρόθεσμα, πολλαπλάσιο ποσό των ιδίων κεφαλαίων τους, το οποίο αντλούν από τους καταθέτες και είναι υποχρεωμένες να το επιστρέψουν όταν τους ζητηθεί. Ειδικότερα, οι τράπεζες επιτελούν σημαντικό ρόλο στη μετατροπή της διάρκειας, της ποσότητας, του κινδύνου και του βαθμού ρευστότητας των διαθέσιμων δανειακών κεφαλαίων. Κατέχουν κρίσιμο ρόλο ως προς την σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος, τη δυνατότητα δηλαδή, οι τράπεζες να συνεχίζουν να επιτελούν ομαλά το έργο τους.

3.5.2 Διαφάνεια των συναλλαγών

Πέρα από το άρθρο 55Α του Καταστατικού της, η αρμοδιότητα αυτή της Τράπεζας της Ελλάδος προβλέπεται στο άρθρο 25, παρ. 6, του Ν. 3601/2007 “για τη θέσπιση κανόνων από την Τράπεζα της Ελλάδος σχετικά με τις πληροφορίες και τα στοιχεία που τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν στους συναλλασσομένους ως προς τους όρους των συναλλαγών για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της σαφήνειας”. Ενώ η προληπτική εποπτεία αναμφίβολα αποτελεί κρίσιμο παράγοντα προστασίας των καταθετών, η ανάθεση στην Τράπεζα της Ελλάδος της αρμοδιότητας της εποπτείας της διαφάνειας των συναλλαγών, αποσκοπεί στον περιορισμό της ελλιπούς πληροφόρησης, καθώς επίσης και στην εξασφάλιση της ικανότητας ορθής αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων και των συναλλασσομένων, και τέλος στην ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των τελευταίων. Όμως, η αρμοδιότητα αυτή, αν και έχει ουσιώδη σημασία για τη λειτουργία του ανταγωνισμού προς όφελος των συναλλασσομένων, δεν καλύπτει όλα τα θέματα που σχετίζονται με την προστασία των καταναλωτών, ούτε βεβαίως αυτά που αφορούν στην τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.

3.6 Η συμμόρφωση με τους σχετικούς κανόνες δεοντολογίας, ιδίως της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας

Σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας, οι επαγγελματίες ελεγκτές θα πρέπει να υπόκεινται στους παρακάτω ελέγχους, ώστε να συμμορφώνονται με αυτούς:

- Ανασκόπηση και παρακολούθηση της ανεξαρτησίας του νόμιμου ελεγκτή ή της εξωτερικής λογιστικής εταιρείας, και ιδίως ως προς την παροχή συμπληρωματικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εγγυήσεων που έχουν εφαρμοστεί για την εξάλειψη των απειλών και για την αύξηση της ανεξαρτησίας τους σε αποδεκτά επίπεδα.
- Την ανασκόπηση και την παρακολούθηση της αντικειμενικότητας του εξωτερικού ελεγκτή, καθώς και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου.
- Την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας πολιτικής σχετικά με την εμπλοκή του εξωτερικού ελεγκτή στην παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών, λαμβάνοντας

υπόψη τις σχετικές δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών.

- Να προϋπάρχει έγκριση για το συνολικό τέλος που εισπράττεται για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων καθώς και για τις ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται από την εταιρεία εξωτερικού λογιστικού ελέγχου (BIS-Bank for International Settlements 2011).

3.6.1 Με την επιβολή εξωτερικού ελέγχου

Τα μέλη της ομάδας των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών έχουν υποχρέωση να τηρούν τις παρακάτω διαδικασίες, ώστε το έργο τους να είναι περισσότερο αποδοτικό, αμερόληπτο και αξιόπιστο:

- Να επιβλέπουν τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.
- Να συζητούν με το νόμιμο ελεγκτή θέματα εξωτερικής πολιτικής, που προκύπτουν από τον υποχρεωτικό έλεγχο και ιδίως οποιοδήποτε υλικό και τυχόν αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, σε σχέση με τη διαδικασία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
- Να εξετάζουν τις γραπτές παρατηρήσεις του νόμιμου ελεγκτή, ζητώντας περισσότερες πληροφορίες από την ανώτερη διοίκηση (BIS-Bank for International Settlements 2011).

3.7 Γιατί ο Εξωτερικός Έλεγχος είναι αναγκαίος

Οι Imtiaz S. και Hussain A. (2004), στηριζόμενοι στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα αναφέρουν τους λόγους που καθιστούν αναγκαίο τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές.

Η σύγκρουση των συμφερόντων της Διοίκησης με τους επενδυτές και τους με τους ενδιαφερόμενους γενικότερα είναι συχνό φαινόμενο. Από τη μια πλευρά έχουμε τις Διοικήσεις των εταιριών, οι οποίες αναλαμβάνουν έμμεσα την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, και πιθανώς να προσπαθήσουν να παρουσιάσουν μία διαστρεβλωμένη εικόνα της επιχείρησης και όχι την πραγματική, για λόγους συμφερόντων. Από την άλλη πλευρά έχουμε τους μετόχους, τις τράπεζες και τους

λοιπούς δανειστές, οι οποίοι ενδιαφέρονται να γνωρίζουν την πραγματική κατάσταση της εταιρίας, μιας και επενδύουν σε αυτήν τα περιουσιακά στοιχεία τους. Αποτελεί λοιπόν γεγονός η ύπαρξη της σύγκρουσης των συμφερόντων των δύο αυτών μερών. Οι χρήστες που στηρίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις βασίζουν τις επενδυτικές αποφάσεις τους στα στοιχεία που παρουσιάζονται από τις καταστάσεις αυτές. Για τον λόγο αυτό αποφεύγουν να ρισκάρουν τη λήψη τέτοιου είδους αποφάσεων βασισμένοι σε αστήρικτα ή λανθασμένα οικονομικά στοιχεία.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας καθιστά τον έλεγχο επιβεβλημένο, είναι η απόσταση. Τα ενδιαφερόμενα μέρη ίσως προέρχονται από διαφορετικές περιοχές ή ακόμα και από διαφορετικές χώρες, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η συχνή επίσκεψη στον χώρο της συγκεκριμένης επιχείρησης προκειμένου να ελέγξουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Από τον παράγοντα της απόστασης απορρέει και η αδυναμία των ενδιαφερομένων μερών να εξακριβώσουν ανά πάσα στιγμή την αξιοπιστία των πληροφοριών που παρέχουν οι χρηματοοικονομικές αυτές καταστάσεις.

Τέλος, αναφέρεται ως εξίσου σημαντικός παράγοντας επιβολής ελέγχου το μέγεθος και ο όγκος των συναλλαγών. Με την πάροδο του χρόνου, το μέγεθος των επιχειρήσεων αυξάνεται, καθώς αυξάνεται και ο όγκος των συναλλαγών τους. Τα τελευταία χρόνια οι συναλλαγές, όπως και τα λογιστικά συστήματα, έχουν γίνει ιδιαίτερα πολύπλοκα, με αποτέλεσμα αφενός να υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να διαπραχθούν σφάλματα και αφετέρου οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να μην έχουν τις γνώσεις για να αξιολογήσουν το μέγεθος των διαπραττόμενων σφαλμάτων. Αξίζει να σημειώσουμε ότι, παρά το υψηλό κόστος με το οποίο επιβαρύνεται μια επιχείρηση για τον εξωτερικό έλεγχό της, επωφελείται πολλαπλώς.

Οι αδυναμίες που προαναφέραμε μειώνονται αισθητά για μια επιχείρηση για τους παρακάτω λόγους:

- Εξασφάλιση της συνεχούς βελτίωσης του λογιστικού της συστήματος.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου της.
- Απόκτηση νομιμότητας στις λογιστικές καταστάσεις της.
- Ύπαρξη πιστοποιητικού ελέγχου, ώστε να ισχυροποιηθεί η εγκυρότητα και η πληρότητα των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων.

- Σωστή πληροφόρηση του επενδυτή, έτσι ώστε να αντιμετωπίζει μικρότερο κίνδυνο και κατά συνέπεια να αυξάνεται το επενδυτικό του κεφάλαιο.
- Διευκόλυνση σε μεγάλο βαθμό της διενέργειας φορολογικού ελέγχου των βιβλίων της διευκολύνεται, επειδή ο εξωτερικός ορκωτός ελεγκτής περιορίζει την έκταση και τον χρόνο ελέγχου.
- Ισχυροποίηση ή αποδυνάμωση της θέσης των οικονομικών στελεχών της, έναντι των μετόχων της, ανάλογα με τα πορίσματα του ελέγχου.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, μπορούμε να υποστηρίξουμε πως ο εξωτερικός έλεγχος συντελεί στην καλή λειτουργία της επιχείρησης και στην εξασφάλιση μιας καλής εικόνας απέναντι στους μετόχους και στο επενδυτικό κοινό.

Επιπροσθέτως, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι ο εξωτερικός ελεγκτής είναι ένας πλήρης γνώστης της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης και ακόμη είναι ανεξάρτητος και αντικειμενικός από και προς την Διοίκηση. Συνεπώς, μπορεί να κρίνει και να συμβουλεύσει την εκάστοτε Διοίκηση σχετικά με ζητήματα βελτίωσης του εσωτερικού ελέγχου και ανάπτυξης των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων και γενικά να δώσει φορολογικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές συμβουλές (Τράπεζα της Ελλάδος, ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΡΙΘΜ. 2577/2006).

3.8 Έκθεση αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές

Η έκθεση των ανεξάρτητων εξωτερικών ελεγκτών από εταιρεία ορκωτών ελεγκτών²⁵ περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Την αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε), που πραγματοποιείται με βάση τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές²⁶. Βασικός στόχος της αξιολόγησης είναι να διασφαλίζονται τα σχετικά με το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου οριζόμενα στη συγκεκριμένη Πράξη. Η αξιολόγηση αναφέρεται στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή κατά την οποία πραγματοποιείται.

²⁵ ΠΔ.ΤΕ.2577/9-3-2006 Παράρτημα 3. Περιεχόμενο της έκθεσης αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε) από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές Η συγκεκριμένη ομάδα ελεγκτών είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου του πιστωτικού και χρηματοδοτικού ιδρύματος κατά τις διατάξεις της παρ. 4.1 – ενότητα Β2α – Κεφ. IV

²⁶ Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (International Standards on Auditing and International Standards of Assurance Engagements), τα Διεθνή Επαγγελματικά Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου (Standards for Professional Practice of Internal Auditing) και τα υποδείγματα οργάνωσης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (COSO-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission)

2. Την αξιολόγηση ως προς την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία αναλύεται στα παρακάτω:

- (i) στο περιβάλλον του εσωτερικού ελέγχου,
- (ii) στη σωστά δομημένη διαδικασία εκτίμησης των κινδύνων,
- (iii) στην επάρκεια ή ανεπάρκεια των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών και των δικλιδίων ασφαλείας,
- (iv) στα συστήματα επικοινωνίας και πληροφόρησης, και
- (v) στη σπουδαιότητα του ρόλου και της ευθύνης της Διοίκησης, των εσωτερικών ελεγκτών και του λοιπού προσωπικού.

3. Πριν την έναρξη της προβλεπόμενης αξιολόγησης, η Επιτροπή Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος οφείλει να προσδιορίσει τις υποψήφιες μονάδες που θα συμπεριληφθούν στην εξέταση. Η αξιολόγηση θα έχει τις βάσεις της στα ποιοτικά κριτήρια κάθε μονάδας. Το εύρος της αξιολόγησης θα τίθεται εγκαίρως υπόψη της Τράπεζας της Ελλάδος²⁷.

4. Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης συντάσσεται και υποβάλλεται έκθεση με έκφραση γνώμης του ανεξάρτητου εξωτερικού ελεγκτή, ως προς την επάρκεια του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Στη συγκεκριμένη έκθεση καταγράφονται και οι βασικές διαπιστώσεις σχετικά με τις υπάρχουσες ελεγκτικές διαδικασίες. Η έκθεση συνοδεύεται με την αμερόληπτη γενική κρίση για την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς επίσης και με αναφορά σε τυχόν «ουσιώδεις αδυναμίες»²⁸, σε περίπτωση που διαπιστώνεται η ύπαρξή τους.

Στο έργο της αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

3.8.1 Οργανωτική δομή

Θα πρέπει να εξετάζεται η υφιστάμενη οργανωτική δομή του πιστωτικού ιδρύματος²⁹, ώστε να γίνονται παρατηρήσεις σχετικές με τη διάρθρωσή του.

Θα πρέπει να ερευνάται αν το υπάρχων πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης είναι σύννομο και εξασφαλίζει την έγκαιρη και ακριβή γνωστοποίηση όλων των σημαντικών θεμάτων που αφορούν στο πιστωτικό ίδρυμα.

²⁷ Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος

²⁸ όπως αυτές ορίζονται στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

²⁹ οργανόγραμμα, Διοίκηση, Επιτροπές

Επίσης, θα πρέπει να ελέγχεται αν η επάρκεια του συστήματος εξαγωγής των απαιτούμενων στοιχείων είναι πλήρης και εάν η συμμόρφωση με το κατά περίπτωση αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο τηρείται.

Ακόμη, θα πρέπει να εξετάζεται ο ρόλος του Διοικητικού Συμβουλίου στη διασφάλιση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να υπάρχει πλήρης σαφήνεια γνώμης σχετικά με την τυχόν σύγκρουση αρμοδιοτήτων, τους μηχανισμούς ελέγχου και το διαχωρισμό των λειτουργιών πωλήσεων από τις λειτουργίες επιβεβαίωσης, λογιστικοποίησης και ελέγχου.

Τέλος, θα πρέπει να ελέγχεται η διαδικασία σύνταξης του ετήσιου προϋπολογισμού στα πλαίσια της στρατηγικής του πιστωτικού ιδρύματος και οι διαδικασίες που ακολουθούνται σε περίπτωση αποκλίσεων.

Βάσει του οργανογράμματος που έχει καθοριστεί από την εποπτική αρχή, για καθεμιά από τις μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος που θα συμπεριληφθούν στην συγκεκριμένη αξιολόγηση, αφού ολοκληρωθεί και αποσαφηνιστεί η υφιστάμενη κατάσταση, θα εξετάζεται και κατά πόσο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκές και κατάλληλα τεκμηριωμένο.

3.8.3 Λογιστικό Σύστημα

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου των συστημάτων λογιστικής παρακολούθησης των εργασιών θα αξιολογείται η επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου ως προς την κατάρτιση αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων και ως προς την παροχή, μέσω του συστήματος διοικητικής πληροφόρησης του πιστωτικού ιδρύματος (Management Information System), αξιόπιστων οικονομικών στοιχείων για τη λήψη αποφάσεων.

3.8.4 Εσωτερικός Έλεγχος

Θα πρέπει να υπάρχει σχετική αξιολόγηση στην Επιτροπή Ελέγχου ως προς την ιδιότητα των μελών της, τις αρμοδιότητές της, την εμπλοκή της στη διαδικασία του ελέγχου, την ετήσια έκθεση για την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και την ενημέρωση προς το Διοικητικό Συμβούλιο. Απαιτείται να διαπιστώνεται εάν διασφαλίζεται η ανεξάρτητη λειτουργία της μονάδας Εσωτερικής

Επιθεώρησης, μέσω εξέτασης της θέσης της στο οργανόγραμμα και της σχέσης της τόσο με τη Διοίκηση, όσο και με την Επιτροπή Ελέγχου.

Επίσης, θα πρέπει να αξιολογείται η πρακτική και η μεθοδολογία που τηρεί η μονάδα του εσωτερικού ελέγχου, η οποία θα συγκρίνεται με ενδεδειγμένες πρακτικές.

Η Επιτροπή Ελέγχου Οφείλει να πραγματοποιεί δειγματοληπτικούς ελέγχους, ώστε να αξιολογεί την επάρκεια των εκθέσεων ελέγχου της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης της Τράπεζας και των θυγατρικών της.

Τέλος, θα πρέπει να ελέγχει τη διαδικασία παρακολούθησης της συμμόρφωσης των ελεγχόμενων μονάδων με βάση τις υπάρχουσες εισηγήσεις.

3.8.5 Τα ευρήματα της έκθεσης έκφρασης γνώμης

Η έκθεση έκφρασης γνώμης συνοδεύεται από αναλυτική έκθεση ευρημάτων. Η συγκεκριμένη έκθεση αξιολογείται από την Επιτροπή Ελέγχου, η δε ποιότητα αξιολόγησης αποτελεί κριτήριο για τον έλεγχο της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της εν λόγω Επιτροπής από την Τράπεζα της Ελλάδος, κατά τις διατάξεις της παρούσας Πράξης.³⁰

³⁰ ΠΔ.ΤΕ.2577/9-3-2006 Παράρτημα 3- Περιεχόμενο της έκθεσης αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές

Κεφάλαιο 4^ο Νομικό πλαίσιο-θεσμικό πλαίσιο

4.1 Ορισμός του ελέγχου στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής – Νόμος “Sarbanes Oxley”

Το σπουδαιότερο νομοθετικό πλαίσιο που ψηφίστηκε το 2002 στις ΗΠΑ για τη βελτίωση και την ενδυνάμωση του εξωτερικού ελέγχου είναι ο νόμος “Sarbanes Oxley”. Σύμφωνα με τον Ιατρίδη (2008), ο συγκεκριμένος νόμος δίδει ιδιαίτερη σημασία στο πληροφοριακό περιεχόμενο των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων, αναφορικά με την χρηματοοικονομική ενημέρωση του επενδυτικού κοινού. Βασικό συστατικό της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της κεφαλαιαγοράς και για την προσέλκυση ξένων επενδυτών και κεφαλαίων, είναι η ύπαρξη ποιότητας και αξιοπιστίας.

Κύριος στόχος του νόμου αυτού είναι η καταπολέμηση του κινδύνου της ελλιπούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της εξαπάτησης των επενδυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντιμετώπισης τέτοιου κινδύνου αποτελούν οι περιπτώσεις των εταιρειών Enron, Worldcom και Global Crossing. Τα αίτια που οδήγησαν στην κατάρρευση των παραπάνω εταιρειών ήταν οι απολαβές της διοίκησης, η προσωπικότητα και η ισχύς του διευθύνοντος συμβούλου, η συμπεριφορά των μελών της διοίκησης, οι αδυναμίες των μελών του διοικητικού συμβουλίου και της επιτροπής λογιστικού ελέγχου, η εξάρτηση των ελεγκτών, οι αδυναμίες εσωτερικού έλεγχου, με συνέπεια τη μη ορθή διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων και τη μη επιβολή ποινών στους παραβάτες. Στην περίπτωση μη έγκαιρης διάγνωσης των σκανδάλων λογιστικής εξαπάτησης, μπορεί να προκληθούν ανεπανόρθωτες ζημιές ακόμα και σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η καταπολέμηση αυτών των φαινομένων στηρίζεται στη διεξαγωγή αυστηρών ελέγχων από τις επιτροπές λογιστικού ελέγχου, στην ανεξαρτησία των ελεγκτών λογιστών, στην ενίσχυση του εσωτερικού ελέγχου των εταιριών, στη σωστή και πλήρη διαχείριση των κινδύνων και τέλος, στην επιβολή ποινών, έτσι ώστε να αποτρέπονται καιροσκοπικές συμπεριφορές.

Οι πέντε κύριοι στόχοι του νόμου “Sarbanes Oxley” είναι οι εξής:

- 1) Ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ελεγκτικών εταιριών

- 2) Βελτίωση της ποιότητας και της διαφάνειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων
- 3) Ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης
- 4) Ενίσχυση της αντικειμενικότητας των ερευνών
- 5) Ενίσχυση της επιβολής και σωστής τήρησης των ομοσπονδιακών νόμων

Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (2011) ο εν λόγω νόμος, μεταξύ άλλων, επιβάλλει στους Διευθύνοντες Συμβούλους και στους Οικονομικούς Διευθυντές των εισηγμένων στο χρηματιστήριο των Η.Π.Α εταιριών να ενημερώνουν εγγράφως ότι οι γνωστοποιήσεις των δελτίων που προορίζονται για την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α έχουν συνταχθεί ορθά, χωρίς λάθη και παραλείψεις. Επίσης, ο ίδιος νόμος επιβάλλει την εφαρμογή όλων των απαιτούμενων ενεργειών ελέγχου κατά τη συλλογή και παροχή των πληροφοριών που περιέχονται στα δελτία αυτά. Τέλος, θα πρέπει να υπάρχουν πρόσφατες αξιολογήσεις ως προς τις διαδικασίες της διαφάνειας.

Ο κύριος άξονας του νόμου εστιάζεται στη δημιουργία διαδικασιών πραγματοποίησης λογιστικού ελέγχου, επιθεώρησης και διεύθυνσης της διαδικασίας του ποιοτικού ελέγχου, στην επιβολή της συμμόρφωσης των εταιριών που υπάγονται στο συγκεκριμένο νόμο, στη δημιουργία των βάσεων για την ανεξαρτησία των ελεγκτών λογιστών, στη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν σε ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων και, τέλος, στην κατάρτιση της έκθεσης λογιστικού ελέγχου από τους ελεγκτές λογιστές. Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη αναλαμβάνουν ατομική ευθύνη για την ακρίβεια και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων.

4.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας I

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία είναι ένας διεθνής οργανισμός, ο οποίος συστήθηκε το 1988 με βασικό σκοπό τη θέσπιση και την επεξεργασία εσωτερικών ρυθμιστικών κανόνων. Η Επιτροπή απαρτίζεται από την ανώτατη διοίκηση, το Διοικητικό Συμβούλιο και γενικότερα από το προσωπικό των τραπεζών, ώστε να διασφαλιστεί η σταθερότητα των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Εδρεύει στην Ελβετική πόλη Βασιλεία και λειτουργεί υπό την εποπτική αρχή της Τράπεζας των Διεθνών κανονισμών. Οι αποφάσεις της Επιτροπής αυτής δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ. Αντιθέτως, ο ρόλος τους είναι συμβουλευτικός και αφορά στη διαμόρφωση κατάλληλων προτάσεων για τη δημιουργία ανταγωνιστικής

ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων για την πρόληψη οικονομικών κρίσεων, προτάσεις που υιοθετήθηκαν και από χώρες που δεν συμμετέχουν στην Επιτροπή.

4.2.1 Αντικείμενο του Συμφώνου της Βασιλείας I

Αντικείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι η εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, μέσω της εφαρμογής κατάλληλου συστήματος κεφαλαιακής μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου³¹ και έχοντας ορίσει ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 8%.

4.2.2 Σκοπός του Συμφώνου

Η συγκεκριμένη ενέργεια αποσκοπεί στην εξασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και στη δημιουργία συνθηκών ίσων όρων και στον έλεγχο των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Η εισαγωγή της Βασιλείας I επηρέασε άμεσα τη συμπεριφορά των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή συντελεστών στάθμισης κινδύνου σε διαφορετικές κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού των επιχειρήσεων οδήγησε στην αναζήτηση, αφενός περιουσιακών στοιχείων χαμηλότερου κινδύνου και αφετέρου, μεθόδων αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage).

4.2.3 Αδυναμίες του συμφώνου

Αξίζει να σημειώσουμε τις αδυναμίες του Συμφώνου της Βασιλείας I. Το συγκεκριμένο σύμφωνο δεν είχε καθορίσει επαρκώς τους συντελεστές στάθμισης ανάλογα με το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος. Επίσης, ο αυθαίρετος καθορισμός του ποσοστού κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά και η ελλιπής αξιολόγηση κινδύνων, όπως ο λειτουργικός, ο συναλλαγματικός, ο νομικός και ο εποπτικός, οδήγησαν στην αναθεώρησή του και στην εισαγωγή ενός νέου συμφώνου. Το πρώτο κείμενο

³¹ Ο όρος πιστωτικός κίνδυνος εκφράζεται ως έλλειψη ρευστότητας μιας επιχείρησης, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις δανειακές της υποχρεώσεις, αποτελεί δηλαδή την πιθανότητα μη εξόφλησης υφιστάμενων χορηγήσεων ή καθυστέρηση πληρωμής αυτών. Ανάλογη είναι και η ερμηνεία που μπορεί να δοθεί στα πιστωτικά ιδρύματα, όπου ο κίνδυνος μπορεί να προκύψει από την ανεπαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών του προς τους πιστωτές του. Ο κίνδυνος ταυτίζεται με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας. Στο παρελθόν οι τράπεζες αξιολογούσαν τους πελάτες τους με καθαρά υποκειμενικά κριτήρια, στηριζόμενες στην εμπειρία τους και τα γενικά στοιχεία που μπορούσαν να συλλέξουν.

αναθεώρησης δημοσιοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1999, ενώ οι νέες προτάσεις εστίασαν το ενδιαφέρον τους στις ιδιαιτερότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων και γενικότερα στην πολυσύνθετη κατάσταση του τραπεζικού τομέα (Τράπεζα της Ελλάδος 2011, «Βασιλεία I»).

4.3 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II

Το νέο σύμφωνο, που δημοσιοποιήθηκε το 2006 και ονομάστηκε Βασιλεία II, στόχευσε στην επίτευξη κατά το δυνατόν ισορροπίας ανάμεσα στον πιστωτικό κίνδυνο και στην ανάλογη διακράτηση κεφαλαίου. Επίσης, επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Εκφράστηκε η ανάγκη να μοντελοποιηθεί ο συνολικός κίνδυνος των κατά μορφή χορηγήσεων και όχι η εξέταση μεμονωμένων χαρτοφυλακίων, όπως γινόταν επί της Βασιλείας I. Με τη συγκεκριμένη τροποποίηση του υπάρχοντος συμφώνου, επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο και στη συμπεριφορά των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με το νέο αυτό σύμφωνο επιδιώχθηκε η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα να μην έρχονται σε αντιπαράθεση με τους αρχικούς στόχους των εποπτικών αρχών, στοχεύοντας στη σταθερότητα, στην εύρυθμη λειτουργία τους και στην προστασία των καταθετών.

4.3.1 Σκοπός και βασικές αρχές του συμφώνου της Βασιλείας II

Σκοπός αυτής της ενέργειας ήταν όχι μόνο η πρόβλεψη του κινδύνου στα υφιστάμενα χαρτοφυλάκια, αλλά και η βελτιστοποίηση των αποφάσεων που σχετίζονται με τους συγκεκριμένους πελάτες.

Το νέο πλαίσιο διαχειρίζεται μεθόδους περισσότερο αξιόπιστες για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι συγκεκριμένες ενέργειες αποσκοπούν στην αύξηση των οφελών στον τραπεζικό κλάδο, στη μεγαλύτερη αξιοπιστία πληροφοριών στους πελάτες της και γενικότερα στη μεγαλύτερη σταθερότητα στην οικονομία. Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών είναι να υπάρχει υψηλή πιστοληπτική ικανότητα και γενικότερα υψηλή ποιότητα του χαρτοφυλακίου. Δίδεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να τιμολογούν τους

πελάτες τους ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα που κατέχουν. Όσο ο κίνδυνος αυξάνεται, τόσο μεγαλύτερη είναι και η δανειακή επιβάρυνση για μια επιχείρηση.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων επανεξετάζεται σε ετήσια βάση, ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβολές των προσφερόμενων προϊόντων, στη δυναμική των αγορών και στις διεθνείς πρακτικές. Η σχεδίαση και η εφαρμογή ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ιδίως στο διαχειριστικό-λογιστικό τομέα της επιχείρησης, προϋποθέτει κατά κανόνα την επί τόπου μελέτη και αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων και πραγματικών γεγονότων. Οι λεπτομέρειες αυτού του συστήματος εσωτερικού διαχειριστικού-λογιστικού ελέγχου πρέπει να υπόκεινται σε ορισμένες βασικές αρχές, όπως:

- i. Κατάλληλη στελέχωση. Είναι απαραίτητη η στελέχωση από εξειδικευμένο προσωπικό. Καθήκον των στελεχών είναι να αξιολογούν και να αξιοποιούν με αντικειμενικά κριτήρια το υπαλληλικό προσωπικό που διαθέτουν.
- ii. Αποκέντρωση της διοίκησης: Κάθε τμήμα της επιχείρησης, καθώς και η διοίκηση, θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Επίσης, κάθε τμήμα πρέπει να είναι απολύτως υπεύθυνο για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και σε επίπεδο ατόμου.
- iii. Διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών: Κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική γνώση και εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Οι σημαντικές αυτές εργασίες δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνονται από έναν και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται, οπωσδήποτε, από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.
- iv. Παροχή εξουσιοδοτήσεων: Για συναλλαγές και εκπροσώπηση της εταιρίας έναντι τρίτων απαιτείται εξουσιοδότηση από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- v. Διασφάλιση των συναλλαγών: Για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, κάθε συναλλαγή θα πρέπει να ακολουθεί τέσσερα στάδια: 1ον) της εξουσιοδότησης, 2^{ον}) της έγκρισης, 3^{ον}) της εκτέλεσης και 4^{ον}) της καταγραφής.

4.3.2 Πυλώνες του Συμφώνου της Βασιλείας II

Το εν λόγω εποπτικό πλαίσιο, γνωστό και ως «Βασιλεία II», καθιέρωσε τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες εποπτείας («Πυλώνες»), ώστε να υπάρχει λεπτομερέστερη αξιολόγηση των κινδύνων τους³²:

1ος Πυλώνας

Τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου πυλώνα «είναι οι μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα, κατά κανόνα, αντιμετωπίζουν, στο πλαίσιο της άσκησης των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη των λειτουργικών κινδύνων».

2ος Πυλώνας

Ο δεύτερος πυλώνας αναφέρει «τις αρχές, τα κριτήρια και τη διαδικασία με την οποία, καταρχάς, τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' ακολουθία η εποπτική αρχή αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά, σε σχέση με τους πάσης φύσεως κινδύνους στους οποίους αυτό εκτίθεται ή ενδέχεται να εκτεθεί, πέραν από εκείνους που αντιμετωπίζονται στον Πυλώνα 1».

³² Με τις ΠΔ/ΤΕ [2630/2010](#), («Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα») [2588/2007](#), [«Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση»] (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#))] [2589/2007](#), [«Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων»] (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#))] [2590/2007](#) [«Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο»] (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#))], [2646/2011](#) [«Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς»], [2592/2007](#) [«Δημοσιοποίηση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών»] (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2632/29.10.2010](#))], [2645/2011](#) [«Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση»], [2594/2007](#) [«Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου»] και η τροποποιητική αυτής, [ΠΔ/ΤΕ 2634/29.10.2010](#)], [2595/2007](#) [«Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (Δ.Α.Ε.Ε.Κ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (Δ.Ε.Α) από την Τράπεζα της Ελλάδος»], [2635/2010](#) [«Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων»] και [ΠΔ/ΤΕ 2620/28.08.2009](#) [Κωδικοποίηση 2598/02.11.2007 Πλαίσιο εποπτείας καλυμμένων ομολογιών που εκδίδονται από Π.Ι. covered bonds] ολοκληρώνεται, κατ' εξουσιοδότηση του ν.3601/2007, η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των εξειδικευμένων διατάξεων των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των Α.Ε.Π.Ε.Υ.

3ος Πυλώνας

Ο τρίτος πυλώνας επικεντρώνεται «στις υποχρεώσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς με την παροχή στους ενδιαφερομένους, της δυνατότητας σύγκρισης τόσο της πολιτικής για τη διαχείριση κινδύνων, της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας έτσι κίνητρο για την βελτίωσή τους, όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές» (Τράπεζα της Ελλάδος 2011, «Βασιλεία II»).

4.4 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III

Τον Οκτώβριο του 2010 η Επιτροπή της Βασιλείας (BIS-Bank for International Settlements 2011), προχώρησε στην υπογραφή νέου κειμένου, το οποίο ονομάστηκε Σύμφωνο Βασιλείας III και το οποίο σχετίζεται με τις αρχές που απαιτούνται, ώστε να ενισχυθεί η λειτουργία του σώματος των εποπτών. Το συγκεκριμένο σύμφωνο αποτελεί συνέχεια του συμφώνου της Βασιλείας II. Ο στόχος του νεότερου αυτού συμφώνου είναι η ενίσχυση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

4.4.1 Αρχές του Συμφώνου της Βασιλείας III

Παρακάτω παραθέτουμε οκτώ επιμέρους αρχές, οι οποίες εμπεριέχονται στο κείμενο της Βασιλείας και καλύπτουν ένα αρκετά ευρύ φάσμα των διαδικασιών που σχετίζονται με την εποπτική αξιολόγησης.

- «*Σκοπός σωμάτων εποπτών*»: Βασικός στόχος του συγκεκριμένου σώματος των εποπτών είναι η ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφορήσης, της σωστά δομημένης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και γενικότερα της άσκησης αποτελεσματικής εποπτείας. Επίσης, βασικός σκοπός τους είναι η ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των εποπτικών αρχών και η αξιολόγηση των επιμέρους αναγκών και ευθυνών τους.
- «*Δομή σωμάτων εποπτών*»: Ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να δομούνται τα σώματα των εποπτών αποσκοπεί στην άσκηση αποτελεσματικής εποπτείας

των διεθνών τραπεζικών ομίλων, λαμβάνοντας υπόψη το εύρος και την πολυπλοκότητα κάθε τραπεζικού ομίλου.

- «*Ανταλλαγή πληροφοριών*»: Σημαντική προσπάθεια οφείλουν να καταβάλουν οι επόπτες, ώστε να υπάρξει όσο το δυνατόν καταλληλότερη ανταλλαγή των πληροφοριών που σχετίζονται με τους σημαντικούς κινδύνους της τράπεζας, όπως επίσης και με τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνων που ακολουθούνται κατά περίπτωση.
- «*Διάλογο επικοινωνίας*»: Υπό την εποπτεία της χώρας καταγωγής, τα συστήματα επικοινωνίας μεταξύ των σωμάτων εποπτών θα πρέπει να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα, την πληρότητα και την εμπιστευτικότητα της ανταλλαγής των πληροφοριών μεταξύ των μελών τους.
- «*Συνεργασία*»: Βασικό χαρακτηριστικό των μελών των σωμάτων εποπτών είναι η συνεργασία που επιβάλλεται να υπάρχει μεταξύ τους, και η οποία θα πρέπει να βασίζεται σε συμφωνίες, οι οποίες με τη σειρά τους στηρίζονται σε τυχόν περιορισμούς που απορρέουν από τις εθνικές νομοθεσίες.
- «*Διασύνδεση με τον εποπτευόμενο τραπεζικό όμιλο*»: πέρα από τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών της τράπεζας και των εποπτικών αρχών, θα πρέπει να αναπτύσσονται και σχέσεις διασύνδεσης μεταξύ των μελών των σωμάτων εποπτών και του εποπτευόμενου τραπεζικού ομίλου.
- «*Διαχείριση κρίσεων*»: το σώμα των εποπτών οφείλει να προβαίνει σε σχεδιασμό της διαχείρισης κρίσεων.
- «*Μακρο-προληπτική επίβλεψη*»: Η συγκεκριμένη ομάδα εποπτών οφείλει να διευκολύνει την διαδικασία εντοπισμού και διάχυσης των πληροφοριών στηριζόμενη στο πλαίσιο της άσκησης μακρο-προληπτικής επίβλεψης (Εκθεση πεπραγμένων, Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 2010).

4.4.2 Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας III με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος

Τον Δεκέμβριο του 2010, η Επιτροπή της Βασιλείας υιοθέτησε και δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις, γνωστές ως το «κανονιστικό πλαίσιο της

Βασιλείας III» (Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems” και “Basel III”: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring) Μέσω των εκθέσεων αυτών καθιερώθηκε ένα νέο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο, που απευθύνεται στις διεθνείς τράπεζες, αναθεωρώντας το ισχύων πλαίσιο.

Στόχος αυτής της ενέργειας ήταν να αποκτήσουν οι τράπεζες μεγαλύτερη ανθεκτικότητα σε περιόδους οικονομικής έντασης.

Βασικός σκοπός της συγκεκριμένης αναθεώρησης ήταν η ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς, με την ενίσχυση της μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στο λειτουργικό του. Επίσης, πρόσθετος σκοπός της, ήταν η έγκαιρη αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και κυρίως της «προ κυκλικής» μεγέθυνσης του εν λόγω κινδύνου στο μέλλον.

Σύμφωνα με τη συστημική άποψη, τις διατάξεις της «Βασιλείας III» μπορούμε να παραθέσουμε ως εξής:

Αρχικά αναφέρονται οι διατάξεις που σχετίζονται με τις τροποποιήσεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, το οποίο ρυθμίζει την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών, και οι διατάξεις με τις οποίες καθιερώθηκαν καινοτόμα στοιχεία, τα οποία αναφέρονται στην επόμενη κατηγορία. Συγκεκριμένα, είναι αυτές μέσω των οποίων ιδρύθηκαν νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής και μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών. Η εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων θα γίνει σταδιακά, από την 1η Ιανουαρίου 2013 μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2019, η οποία είναι και η καταληκτική ημερομηνία πλήρους εφαρμογής.

4.4.3 Τροποποιήσεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου που διέπει την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

Μεγάλης σημασίας τροποποίηση επήλθε στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Στόχος αυτής της τροποποίησης είναι η αναβάθμιση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων και η ενίσχυση του ύψους τους³³. Επίσης, επιδιώχθηκε η ενίσχυση της κάλυψης των

³³ παρότι το ύψος του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας παραμένει στο 8%

τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο, από τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους.

4.4.4 Τα καινοτόμα στοιχεία

Ο κύριος λόγος για τον οποίο καθιερώθηκε με τις διατάξεις της «Βασιλείας III» ένας απλός συντελεστής μόχλευσης μη βασιζόμενος στον κίνδυνο, είναι η αποφυγή της εμφάνισης του φαινομένου υπερβολικής μόχλευσης στο μέλλον, ώστε να υπάρχει συμπληρωματική δράση προς τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας.

Για πρώτη φορά καθιερώθηκαν, σε διεθνές επίπεδο, δύο συντελεστές για την ρευστότητα των τραπεζών:

Ο πρώτος συντελεστής έχει βραχυχρόνιο χαρακτήρα, ονομάζεται «συντελεστής κάλυψης ρευστότητας» και παρέχει τη δυνατότητα διασφάλισης της ύπαρξης επαρκών, υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, έχοντας ως σκοπό την εξασφάλιση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Ο δεύτερος συντελεστής, με μακροχρόνιο χαρακτήρα, ονομάζεται «συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης». Η χρήση του συγκεκριμένου συντελεστή αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του προβλήματος που πηγάζει από τον ετεροχρονισμό στη ρευστοποιησιμότητα στοιχείων του ισολογισμού των τραπεζών, καθώς και στη δημιουργία κινήτρων στις τράπεζες, ώστε να κάνουν χρήση σταθερών πηγών για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων (Έκθεση πεπραγμένων, Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 2010).

4.5 Ίδρυση ειδικής ομάδας Λογιστών για την τραπεζική Εποπτεία

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει ορίσει μια ειδική ομάδα Λογιστών για την τραπεζική εποπτεία, η οποία παρέχει εποπτική καθοδήγηση για την ορθή και αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, που αποτελεί μέρος των συνεχιζόμενων προσπαθειών της Επιτροπής.

Η Ειδική Ομάδα Λογιστών εργάζεται για να διασφαλίσει τα διεθνή λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα, τις πρακτικές που προωθούνται για την ορθή διαχείριση των κινδύνων των τραπεζών, τη στήριξη της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της διαφάνειας, και την ενίσχυση της ασφάλειας και της ευρωστίας του τραπεζικού συστήματος. Για την εκπλήρωση αυτής της αποστολής, η ομάδα εργασίας αναπτύσσει την εποπτεία

και λαμβάνει ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη των διεθνών λογιστικών προτύπων και γενικότερα των ελέγχων. Η ομάδα συντονισμού των εποπτικών αρχών, που καθορίζουν τα ελεγκτικά πρότυπα, αποτελείται από τους Προέδρους και τους Γενικούς Γραμματείς της Επιτροπής, του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς, (IOSCO και της Διεθνούς Ένωσης Ασφαλιστικών Εποπτών (IAIS-. Η συντονιστική ομάδα συνεδριάζει δύο φορές ετησίως για να ανταλλάξει απόψεις σχετικά με τις προτεραιότητες και τα βασικά ζητήματα που ενδιαφέρουν τους φορείς καθορισμού των προτύπων που σχετίζονται με την τραπεζική εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision, 2008)

4.6 Οδηγίες Πυλώνων της Βασιλείας σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος

4.6.1 Δημοσιοποίηση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων των στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών

Μια πρόσθετη σημαντική Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, με αριθμό 2632/29.10.2010³⁴, καθορίζει τα γενικά κριτήρια και τις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών που αφορούν κυρίως:

- α) τις επιχειρήσεις του ομίλου ενός πιστωτικού ιδρύματος, όπως ορίζονται για σκοπούς λογιστικού περιεχομένου και της εποπτείας αυτών.
- β) τα ίδια κεφάλαιά τους και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής τους επάρκειας.
- γ) τη σύνταξη της κατάλληλης έκθεσης για κάθε κατηγορία κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών στόχων, των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών.

Επίσης, καθορίζονται η συχνότητα, ο τρόπος και τα μέσα δημοσιοποίησης και επαλήθευσης των πληροφοριών αυτών. Οι σχετικές πληροφορίες θα δημοσιοποιούνται, κατά κανόνα, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο στον ιστοχώρο του πιστωτικού ιδρύματος.

³⁴ Η οποία αντικαθιστά την [ΠΑ/ΤΕ 2592/20.8.2007](#)

4.6.2 Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων

Με την Πράξη αυτή (ΤΕ 2635/29.10.2010) προσαρμόζονται και κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι ισχύουσες διατάξεις σχετικά με τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων. Οι κυριότερες προσαρμογές σχετίζονται με την αναγνώριση των εξασφαλίσεων που μειώνουν το ύψος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, κατ' αντιστοιχία με τα καθοριζόμενα στις προαναφερόμενες Πράξεις του Διοικητή που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της αγοράς. Καθώς επίσης, τον καθορισμό διαφορετικού ορίου για το ύψος των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων της τράπεζας που σχετίζονται με τα χαρτοφυλάκια των μετόχων της, των συνδεδεμένων επενδυτών και των επιχειρήσεων.

4.6.3 Κωδικοποίηση 2598/02.11.2007 Πλαίσιο εποπτείας καλυμμένων ομολογιών που εκδίδονται από Πιστωτικά Ιδρύματα

Η Τράπεζα της Ελλάδος στις 28 Αυγούστου 2009 εξέδωσε μια νέα πράξη του Διοικητή της, με αριθμό 2620, στην οποία συμπληρώνονται και κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι διατάξεις που αφορούν στο πλαίσιο εποπτείας των ομολογιών, οι οποίες εκδίδονται από τα πιστωτικά ιδρύματα³⁵. Οι ομολογίες (covered bonds) είναι ομολογιακοί τίτλοι, που παρέχουν στους επενδυτές μία πρόσθετη εξασφάλιση επί ενός σαφώς διαχωρισμένου από τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος, χαρτοφυλακίου υψηλής ποιότητας απαιτήσεων. Το εν λόγω χαρτοφυλάκιο, το οποίο εξασφαλίζει τη συγκεκριμένη ενέργεια, απαρτίζεται κυρίως από ενυπόθηκα δάνεια και κρατικά ομόλογα. Σκοπός της πράξης αυτής είναι η αναγνώριση ενός νέου εποπτικού σχήματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών, που εισήχθη με τον Νόμο 3746/2009, βάσει του οποίου δύναται να εξασφαλίζεται ο επενδυτής με την έκδοση καλυμμένων ομολογιών από τα πιστωτικά ιδρύματα, ορίζοντας εταιρεία- εγγυητή (ειδικού σκοπού), στην οποία έχει μεταβιβασθεί το χαρτοφυλάκιο ασφαλείας και η οποία ευθύνεται ανεκκλήτως, άνευ όρων και αυτοτελώς, ως αυτό οφειλέτης για το σύνολο των απαιτήσεων των ομολογιούχων και

³⁵ Βάσει σχετικής εξουσιοδότησης που παρέχεται από το άρθρο 91 του ν. 3601/2007 (όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 48 του ν. 3693/2008 και το άρθρο 69 του ν. 3746/2009) της Τράπεζας της Ελλάδος

άλλων δανειστών, οι απαιτήσεις των οποίων συνδέονται με την έκδοση καλυμμένων ομολογιών. Επίσης, επικρατεί περιορισμός ως προς την εξασφάλιση των χορηγήσεων. Καθορίζεται ότι οι χορηγήσεις, στους τρεις μήνες καθυστέρησης, θα πρέπει να αφαιρούνται από το υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο ασφαλείας, κατά τον υπολογισμό των ελέγχων επάρκειάς του. Τέλος, οι ετήσιοι έλεγχοι, οι οποίοι θα διενεργούνται από ανεξάρτητες εποπτικές αρχές, θα πρέπει να εξειδικεύονται σύμφωνα με όσα προβλέπονται από την παρούσα πράξη, στηριζόμενοι στις εκδόσεις ομολογιών που θα πραγματοποιηθούν στο μέλλον.

4.7 Τα συστήματα του Εσωτερικού Ελέγχου που επικρατούν στα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα

Η Τράπεζα της Ελλάδος, στις 9 Μαρτίου 2006 εξέδωσε Διοικητική Πράξη, με αριθμό 2577, η οποία καθόρισε τις αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Στη συνέχεια, παρουσίασε αναλυτικά τον κατάλογο των εγγράφων που καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο αυτής της ενότητας. Οι βασικότερες προσαρμογές που πραγματοποιούνται αφορούν κυρίως στα εξής θέματα:

- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης ανεξάρτητης υπηρεσιακής Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, έχοντας ως κύριο σκοπό την αποτελεσματική παρακολούθηση όλων των μορφών κινδύνων, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού. Επιπροσθέτως, θεσπίζεται Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του κάθε πιστωτικού ιδρύματος.
- Θεσπίζεται η υποχρέωση σύστασης λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης, η οποία καλύπτει θέματα συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
- Προβλέπεται η υποχρέωση του Διοικητικού Συμβουλίου να διαθέτει, συλλογικά, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία για τις κύριες δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος.

- Ενισχύεται η σημασία της διασφάλισης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πελάτες, καθώς και της διαφάνειας των συναλλαγών, ως αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.
- Καθορίζονται οι βασικές αρχές που θα ισχύουν, στην περίπτωση εκχώρησης δραστηριοτήτων σε τρίτους, περιλαμβανομένων των εργασιών είσπραξης οφειλών και διαχείρισης καρτών.

Για την ομαλή εφαρμογή της παρούσας Πράξης εξουσιοδοτήθηκε η αρμόδια Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος, ώστε να προβαίνει σε τεχνικές προσαρμογές για τις μικρές, ιδίως, τράπεζες ή για τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, χωρίς να αλλοιώνονται οι βασικές αρχές και οι κατευθύνσεις της Πράξης (Τράπεζα της Ελλάδος 2010).

4.8 Οδηγία περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Η συγκεκριμένη έκθεση διαφάνειας³⁶ συντάσσεται σε εκτέλεση των διατάξεων του άρθρου 36 του Νόμου 3693³⁷, σύμφωνα με τις οποίες οι νόμιμοι ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία έχουν υποχρέωση εντός τριών μηνών από τη λήξη του ημερολογιακού έτους, να υποβάλουν στην Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε), ετήσια έκθεση διαφάνειας, στην οποία περιλαμβάνονται μία σειρά πληροφοριακών στοιχείων. Επίσης, οφείλουν να τα δημοσιοποιούν από το διαδικτυακό τους τόπο (Σ.Ο.Λ. Συμβουλευτική/TAXHEAVEN 2011).

4.9 Κανονιστικές και εσωτερικές αναφορές

Οι Τράπεζες υπόκεινται σε παγκόσμιο κανονιστικό πλαίσιο, ώστε να εξασφαλίσουν το απαιτούμενο κεφάλαιο και τη ρευστότητα, όπως έχει εγκριθεί από την αρμόδια Επιτροπή και εφαρμόζεται σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς. Το πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις του εν λόγω κανονιστικού πλαισίου, και ιδίως των συστημάτων της

³⁶ ΦΕΚ 174Α/25.8.2008

³⁷ «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της Οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου και άλλες διατάξεις»

τράπεζας για τον εντοπισμό, τη μέτρηση και την επάρκεια των κεφαλαίων και του κατά πόσο τα ανοίγματα του κινδύνου της τράπεζας καθορίζονται με τις ελάχιστες αναλογίες.

Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να αναθεωρεί τη διαδικασία με την οποία διαχειρίζεται τα επίπεδα της κεφαλαιακής επάρκειας. Επίσης, θα πρέπει να ασχολείται με την αξιοπιστία των διεργασιών που χρησιμοποιούνται επιπροσθέτως για τα συστήματα και τις διαδικασίες μέτρησης και εποπτείας της ρευστότητας, τις θέσεις του σε σχέση με το προφίλ κινδύνου της τράπεζας, το εξωτερικό περιβάλλον και τις ελάχιστες κανονιστικές απαιτήσεις. Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να εμπίπτουν στο πλαίσιο του λογιστικού ελέγχου.

Εκτός από τα ζητήματα που προσδιορίζονται ανωτέρω, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει τακτικά να προβαίνουν σε αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών τους, με την οποία ο κίνδυνος και οι λειτουργίες αναφοράς αλληλεπιδρούν για την έγκαιρη, επακριβή και αξιόπιστη παραγωγή, συντάσσοντας σχετικές αναφορές για την εσωτερική διαχείριση και τον υπάρχοντα εποπτικό μηχανισμό. Αυτή η εργασία περιλαμβάνει τυποποιημένες εκθέσεις, οι οποίες καταγράφουν τους υπολογισμούς των κεφαλαιακών πόρων, τις απαιτήσεις και τις αναλογίες. Επίσης, η εργασία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει δημόσιες γνωστοποιήσεις, που προορίζονται να διευκολύνουν τη διαφάνεια και την πειθαρχία της αγοράς, όπως τις δημοσιοποιήσεις του 3ου πυλώνα, και την αναφορά των κανονιστικών θεμάτων σε δημόσιες εκθέσεις της Τράπεζας.

4.9.1 Η υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων

Οι τράπεζες, σύμφωνα με το παγκόσμιο κανονιστικό πλαίσιο, υποχρεούνται να υποβάλουν χρηματοοικονομικές εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεών τους. Παρακάτω παραθέτουμε τα βασικά στάδια που πρέπει να ακολουθούνται, ώστε να τηρείται η ορθή διαδικασία πληροφόρησης του ενδιαφερόμενου κοινού:

- Το πρώτο στάδιο είναι η παρακολούθηση της διαδικασίας σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της γνωστοποίησης αυτών.
- Το δεύτερο στάδιο είναι η επίβλεψη της θέσπισης των λογιστικών πολιτικών και των πρακτικών της τράπεζας και η επανεξέταση των σημαντικών

ποιοτικών πτυχών των λογιστικών πρακτικών της, συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών εκτιμήσεων και των χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων.

- Το τρίτο στάδιο αναφέρεται στην παρακολούθηση της ακεραιότητας των οικονομικών καταστάσεων της τράπεζας, καθώς και των επίσημων ανακοινώσεων που αφορούν την χρηματοοικονομική επίδοση της τράπεζας.
- Το επόμενο στάδιο εστιάζει το ενδιαφέρον του στην επανεξέταση των σημαντικών οικονομικών αποφάσεων που περιέχονται στις χρηματοπιστωτικές καταστάσεις
- Το τελικό στάδιο αναφέρεται στην επανεξέταση των ρυθμίσεων, με τις οποίες το προσωπικό της τράπεζας μπορεί να αποφεύγει τις πιθανές ατασθαλίες σε θέματα της χρηματοοικονομικής αναφοράς.

4.9.2 Εσωτερικός έλεγχος

Παράλληλα, η τράπεζα θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η ανώτερη διοίκηση θεσπίζει και διατηρεί κατάλληλο και αποτελεσματικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου. Το εν λόγω πλαίσιο θα πρέπει να σχεδιαστεί για να παρέχει διασφάλιση σε τομείς που περιλαμβάνουν την υποβολή εκθέσεων³⁸, των οποίων η παρακολούθηση θα γίνεται σύμφωνα με τους νόμους, τις ρυθμίσεις των εσωτερικών πολιτικών, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των πράξεων, έτσι ώστε με αυτόν τον τρόπο να διαφυλάσσονται τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας.

4.9.3 Εσωτερικός λογιστικός έλεγχος

Η τράπεζα, ως προς τον εσωτερικό λογιστικό έλεγχο, θα πρέπει να παρακολουθεί και να επανεξετάζει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού της ελέγχου, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στα παρακάτω στάδια:

- Για την έγκριση του προγράμματος ως προς την στελέχωση του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου, θα πρέπει να εξετάζεται το πεδίο εφαρμογής και ο προϋπολογισμός.
- Στην επανεξέταση και τη συζήτηση των εκθέσεων του εσωτερικού ελέγχου.

³⁸ οικονομικές, λειτουργικές και κινδύνου

- Στη διασφάλιση ότι η λειτουργία του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου υποστηρίζει την ανοιχτή επικοινωνία με τους ανώτερους της διαχείρισης, τους εξωτερικούς ελεγκτές, την εποπτική αρχή, καθώς και την ελεγκτική επιτροπή.
- Στην επανεξέταση των ευρημάτων της απάτης και της παραβίασης των νόμων και των κανονισμών, όπως έχουν τεθεί από τον επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου.
- Στην έγκριση του πλαισίου του λογιστικού ελέγχου καθώς και του κώδικα δεοντολογίας.
- Στην έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο της ετήσιας αμοιβής των καθηκόντων του εσωτερικού ελέγχου στο σύνολό του, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας του επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου.
- Τον προσδιορισμό ή την παύση του επικεφαλής του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου από την ανώτερη διοίκηση (Basel Committee on Banking Supervision Consultative document, 2011).

4.9.4 Εξωτερικός ελεγκτής

Οι τράπεζες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην οικονομική ζωή και τη συνεχιζόμενη δύναμη και σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών είναι σημαντικός γιατί συμβάλουν στη διασφάλιση της ποιότητας των πληροφοριών που απορρέουν από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να τηρούνται τα παρακάτω στάδια:

- Αποδοχής μιας σειράς κατάλληλων αντικειμενικών κριτηρίων για την έγκριση του νόμιμου ελεγκτή ή της εταιρείας εξωτερικού λογιστικού ελέγχου της τράπεζας.
- Έγκριση ή σύσταση από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τους μετόχους για τον διορισμό, τον επαναδιορισμό και την παύση του νόμιμου ελεγκτή ή της εταιρείας εξωτερικού λογιστικού ελέγχου.
- Έγκριση των αμοιβών και των όρων συμμετοχής του νόμιμου ελεγκτή ή της εταιρείας εξωτερικού λογιστικού ελέγχου.
- Επαναδιορισμό, παύση και αμοιβή των εξωτερικών ελεγκτών.

4.9.5 Διορθωτικές ενέργειες

Θα πρέπει η διοίκηση να εξασφαλίζει ότι λαμβάνονται εγκαίρως τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των αδυναμιών των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών.

Επίσης, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται οι αδυναμίες του ελέγχου, βάσει των νόμων, των πολιτικών και των υφιστάμενων κανονισμών.

Τέλος, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι ελλείψεις που εντοπίζονται από τις εποπτικές αρχές οι οποίες σχετίζονται με την εσωτερική ελεγκτική λειτουργία, θα θεραπευθούν εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, με την υποβολή εκθέσεων προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την πρόοδο των αναγκαίων διορθωτικών ενεργειών (Basel Committee on Banking Supervision, 2011).

B . ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή

Πολλές τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο, από την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης, το 2007 και έπειτα, έχουν αποτύχει ή διασώθηκαν με τη βοήθεια των κυβερνήσεών τους. Φαίνεται ότι αυτές οι εκτεταμένες βλάβες, καθώς και η πρόσφατη μαζική υποτίμηση των δανείων στον τραπεζικό κλάδο, ήρθε ως έκπληξη στις ρυθμιστικές αρχές και στον οικονομικό κύκλο. Σε αυτή τη μελέτη θα εξετάσουμε σε ποιο βαθμό οι λογιστικές μεταβλητές και οι μεταβλητές που σχετίζονται με την ποιότητα των ελεγκτικών υπηρεσιών, παρέχουν ενδείξεις για τις μετέπειτα αποτυχίες των τραπεζών.

Κεφάλαιο 5^ο Εμπειρική μελέτη

5.1 Σκοπός της εργασίας

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την πιθανότητα αποτυχίας μιας τράπεζας. Παραθέτουμε αποδεικτικά στοιχεία, ώστε να διακριθούν οι χρεοκοπημένες τράπεζες από το συνολικό δείγμα των τραπεζών, προσθέτοντας τα αποτελέσματα αυτά στην υπάρχουσα βιβλιογραφία. Αυτό θα συμβάλει στην ανάπτυξη της δυνατότητας πρόβλεψης των λογιστικών και ελεγκτικών πληροφοριών, οι οποίες θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα των υπαρχόντων κανονισμών, που αφορούν στην χρηματοοικονομική αναφορά και γενικότερα στον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος. Θα εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ της ποιότητας του λογιστικού ελέγχου και της πιθανότητας αποτυχίας της τράπεζας, δεδομένου ότι ο έλεγχος είναι σημαντικός εξωτερικός μηχανισμός παρακολούθησης και λογιστικού ελέγχου υψηλής ποιότητας, ο οποίος πιθανώς συντελεί στη μείωση της πιθανότητας αποτυχίας μιας τράπεζας. Επιπλέον, ο έλεγχος των τραπεζών είναι πιο σύνθετος από τον έλεγχο των βιομηχανικών επιχειρήσεων, δεδομένης της πολυπλοκότητας του ελέγχου και δεδομένου ότι οι φημισμένοι ελεγκτές έχουν ισχυρά κίνητρα για την παροχή υψηλής ποιότητας ελέγχου, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η φήμη και το κύρος τους. Ο

έλεγχος ποιότητας πιθανόν να παίζει ακόμη πιο σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της ποιότητας των τραπεζικών οικονομικών πληροφοριών.

5.2 Δείγμα

Στην παρούσα έρευνα θα εξετάσουμε τη δυνατότητα των λογιστικών μεταβλητών και του ελέγχου της ποιότητας των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, τα οποία μετρώνται σε ετήσια βάση κατά τη διάρκεια έξι ετών, και συγκεκριμένα την χρονική περίοδο από το 2006 μέχρι και το 2010. Η παρούσα έρευνα αποτελεί συνέχεια της έρευνας των Yiqiang et al. (2011), οι οποίοι επικεντρώθηκαν στη δυνατότητα πρόβλεψης της πιθανότητας αποτυχίας των τραπεζών, στηριζόμενοι στις βασικές μεταβλητές της λογιστικής και της ποιότητας του λογιστικού ελέγχου. Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη που εξέτασε την επίδραση του ποιοτικού ελέγχου σε μια πιθανή αποτυχία τράπεζας. Οι Ελεγκτές έχουν καλή γνώση της χρηματοοικονομικής ευρωστίας των πελατών τους και οι υψηλής ποιότητας ελεγκτές έχουν κίνητρα για την προστασία της φήμης τους. Θα επεξεργαστούμε στοιχεία από τις τράπεζες της Ελλάδας, της Πορτογαλίας, της Ιταλίας και της Ισπανίας, τα οποία συλλέξαμε με βάση την αποδοτικότητα, την ποιότητα των δανείων, την ποιότητα των ελεγκτικών εταιρειών και την ισχύ της κεφαλαιακής επάρκειάς τους. Η λήψη των στοιχείων που χρησιμοποιήσαμε έγινε από τη βάση δεδομένων της Thomson One, εταιρείας που επεξεργάζεται τα στοιχεία του τραπεζικού χαρτοφυλακίου. Τα στοιχεία που συλλέξαμε αφορούν σε διάφορων ειδών δάνεια, εξυπηρετούμενα και μη, καθώς επίσης στον δείκτη μέτρησης επάρκειας του κεφαλαίου³⁹, στον τύπο, στην ισχύ του ελεγκτή⁴⁰ και στο κατά πόσο είναι δημόσιες ή ιδιωτικές οι ελεγχόμενες τράπεζες.

5.3 Οικονομετρική αξιολόγηση

Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήσαμε, για τον σκοπό αυτό, είναι η τεχνική του υποδείγματος Logit, καθώς επίσης αυτή της μέγιστης εκτιμώμενης πιθανότητας (maximum likelihood estimated methods). Ο τρόπος εντοπισμού των παραγόντων που επηρεάζουν την πιθανότητα να συμβεί κάποιο γεγονός γίνεται μέσω της τεχνικής των ψευδομεταβλητών, μέσω της επεξεργασίας ενός σημαντικού

³⁹ ώστε να αποτυπωθεί η ισχύς του Ενεργητικού

⁴⁰ για την μέτρηση της ποιότητας του παρεχόμενου ελέγχου

υποδείγματος δυαδικής επιλογής (binary cost). Το υπόδειγμα Logit είναι ένα υπόδειγμα παλινδρόμησης, στο οποίο μπορούμε να εισάγουμε ποιοτικές εξαρτημένες μεταβλητές, αλλά και ποιοτικές ερμηνευτικές μεταβλητές. Στο υπόδειγμα Logit, οι μεταβλητές που χαρακτηρίζουν το ποιοτικό κομμάτι ορίζονται ως «διχοτομικές» και λαμβάνουν δύο τιμές, 0 ή 1. Στο υπόδειγμά μας, η εξαρτημένη μεταβλητή, αποτυχημένη τράπεζα (FB-Failed Bank) παίρνει είτε την τιμή 0, όταν οι τράπεζες συγκαταλέγονται στις προβληματικές, είτε την τιμή 1, όταν το δείγμα των τραπεζών είναι υγιές.

Στην παρούσα έρευνα μελετάμε ένα δυναμικό φαινόμενο, όπου μεταβάλλεται το προϊόν του χρόνου σε ετήσια βάση. Για το λόγο αυτό το υπόδειγμα panel data είναι το πλέον κατάλληλο ώστε να εκφράσουμε τέτοιου είδους δυναμικές σχέσεις. Δεν επιλέχθηκαν τα υποδείγματα α) Διαστρωματικά στοιχεία (cross section data) γιατί δεν μπορούν να εκφράσουν τέτοιου είδους δυναμικές σχέσεις και β) Στοιχεία χρονολογικών σειρών (time series data) γιατί εκφράζουν δυναμικές σχέσεις, αλλά οι εκτιμήσεις που παράγουν δεν είναι ιδιαίτερα ακριβείς λόγω της ύπαρξης πολυσυγραμμικότητας. Το υπόδειγμα panel data παρέχει εκτιμήσεις αυξημένης ακρίβειας, καθώς το πλήθος των συνολικών παρατηρήσεων (N) που χρησιμοποιήθηκαν είναι υπερδιπλάσιο σε σχέση με το πλήθος των παρατηρήσεων που χρησιμοποιείται, τόσο κατά την εκτίμηση με την μέθοδο των Διαστρωματικών στοιχείων, όσο και κατά την εκτίμηση με την μέθοδο time series data.

Το υπόδειγμα που επιλέχθηκε παρέχει την δυνατότητα ελέγχου των σταθερών χαρακτηριστικών που μεταβάλλονται μεταξύ των i 's αλλά παραμένουν διαχρονικά σταθερά. Συνεπώς, τα panel data λαμβάνουν υπόψη τους μεγαλύτερο βαθμό ετερογένειας. Σχηματικά λοιπόν έχουμε: μείωση της πολυσυγραμμικότητας, αύξηση της ακρίβειας των εκτιμήσεων, αύξηση της μεταβλητότητας (διακύμανσης) των τιμών των ερμηνευτικών μεταβλητών X_{it} για κάθε δοσμένη χρονική περίοδο t . Επίσης μας παρέχουν την δυνατότητα να υποδειγματοποιήσουμε μια διαχρονική συμπεριφορά που χαρακτηρίζει κάθε ξεχωριστή οντότητα i , αποφεύγοντας έτσι το σφάλμα της προσθετικότητας (Wooldridge, 2002).

5.4 Ανάλυση μεθοδολογίας

Το μέγεθος του δείγματός μας ανέρχεται σε 43 τράπεζες, από τις οποίες οι εννέα ήταν προβληματικές κατά την περίοδο 2006 μέχρι και το 2010. Οι συνολικές

παρατηρήσεις είναι 218, από τις οποίες οι 41 αφορούν στο δείγμα των προβληματικών τραπεζών. Για να προσδιορίσουμε αν μια τράπεζα είναι προβληματική ή όχι διεξάγουμε μια ανάλυση, ταξινομώντας τις τράπεζες ως «ταραγμένες», σύμφωνα με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά τους κατά το χρονικό διάστημα 2006-2010⁴¹: (1) Σύμφωνα με τον δείκτη της κεφαλαιακής τους επάρκειας, (2) σύμφωνα με την ποιότητα των δανείων του χαρτοφυλακίου (επισφαλών δανείων δια συνολικών δανείων), και (3) με βάση την κερδοφορία τους (ROA-Return on assets).

Οι μεταβλητές μας προέρχονται από τους ισολογισμούς των τραπεζών και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, σε χρηματοοικονομικές και μη χρηματοοικονομικές. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται αριθμητικά δεδομένα τα οποία προσδιορίζουν τα λογιστικά μεγέθη, προσφέροντας μια πλήρη εικόνα των τραπεζών. Στη δεύτερη κατηγορία συγκαταλέγονται οι μεταβλητές που προσδιορίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των τραπεζών, τα οποία συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον πολλών μελετητών.

Αναλυτικότερα, η εμπειρική ανάλυσή μας προσδιορίζεται από 14 μεταβλητές. Στόχος της είναι η πιθανή πρόβλεψη αποτυχίας των Τραπεζών κατά την περίοδο 2006-2010, συνεξετάζοντας την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων. Αρχικά επιλέγουμε τις μεταβλητές που αναδεικνύουν την ποιότητα του χαρτοφυλακίου, οι οποίες είναι οι εξής: 1) Αν η τράπεζα είναι προβληματική ή όχι, 2) αν ο ελεγκτής προέρχεται από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (BIG FOUR), 3) τον τύπο του ελεγκτή που προέρχεται από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4), 4) τον τομέα ειδίκευσής του (SPECIALIST), 5) αν η τράπεζα είναι δημόσια (PUBLIC) ή αν είναι ιδιωτική. Επίσης, επιλέγουμε και τα ποσοτικά δεδομένα των παρακάτω μεταβλητών: 6) του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, (Tier I), 7) των τιτλοποιημένων δανείων που είναι οι ισοδύναμοι τίτλοι δανείων οι οποίοι κλιμακώνονται στο σύνολο των δανείων (PSLOANS), 8) τον λόγο των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού (NPL), 9) οι προβλέψεις για απώλειες των δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού (LLP), 10) ο ρυθμός ανάπτυξης των εμπορικών και των βιομηχανικών

⁴¹Τα όρια σύμφωνα με τα οποία καθορίζουν αν μια τράπεζα συγκαταλέγεται στις προβληματικές τράπεζες είναι τα εξής: α) Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Tier I) να είναι κάτω από το 8%, ελάχιστο όριο σύμφωνα με τη Βασιλεία, β) Ο συντελεστής πρόβλεψης μείωσης των δανείων να είναι μεγαλύτερο από 1% και γ) Τα καθαρά κέρδη προς το συνολικό ποσό του ενεργητικού (ROA) να είναι μικρότερο του 5%

δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού (GCOMM), 11) Τον ρυθμό ανάπτυξης των αστικών δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού (GRESTATE), 12) τον ρυθμό ανάπτυξης των συνολικών δανείων (το άθροισμα των εμπορικών, βιομηχανικών και άμεσης χρηματοδοτικής μίσθωσης δανείων) προς το σύνολο του ενεργητικού (GLOANS), 13) το σύνολο των δανείων, που αποτελείται από άλλης μορφής δάνεια όπως στεγαστικά δάνεια, γεωργικά δάνεια, δάνεια σε ξένο νόμισμα προς το συνολικό ποσό των δανείων (LOAN_MIX) και, τέλος, 14) του μεγέθους (SIZE), που είναι το φυσικό αρχείο καταγραφής των συνολικών στοιχείων του ενεργητικού.

5.5 Εμπειρικά αποτελέσματα

Εξετάσαμε κατά πόσον οι μεταβλητές που σχετίζονται με την ποιότητα του ελέγχου και με τις λογιστικές μεταβλητές, προβλέπουν κατά πόσον μια τράπεζα θα αποτύχει. Το δείγμα μας περιλαμβάνει ετήσια λογιστικά δεδομένα των τραπεζών της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και τέλος της Πορτογαλίας, από το 2006 μέχρι και το 2010.

Η εξέταση αυτή γίνεται με την εφαρμογή των ακόλουθων εξισώσεων (1) και (2), που αφορούν τις μεταβλητές για το αν ο ελεγκτής προέρχεται από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (BIG FOUR), αν ο ελεγκτής είναι εξειδικευμένος (SPECIALIST) και στις επιλεγμένες μεταβλητές λογιστικής, ώστε να προσδιοριστεί η πιθανότητα αποτυχίας της τράπεζας.

Εξίσωση 1

$$FB = \beta_0 + \beta_1 BIG4 + \beta_2 CAP + \beta_3 PSLOANS + \beta_4 NPL + \beta_5 LLP + \beta_6 GCOMM + \beta_7 GRESTATE + \beta_8 GLOANS + \beta_9 LOAN MIX + \beta_{10} SIZE + \beta_{11} PUBLIC + QUARTER CONTROLS + e$$

Εξίσωση 2

$$FB = \beta_0 + \beta_1 SPECIALIST + \beta_2 OTHER BIG4 + \beta_3 CAP + \beta_4 PSLOANS + \beta_5 NPL + \beta_6 LLP + \beta_7 GCOMM + \beta_8 GRESTATE + \beta_9 GLOANS + \beta_{10} LOAN MIX + \beta_{11} SIZE + \beta_{12} PUBLIC + QUARTER CONTROLS + e$$

Στην περίπτωση (1) η μεταβλητή αποτυχημένης τράπεζας (FB- Failed Bank) ισούται με 1 αν η τράπεζα απέτυχε κατά την περίοδο 2006–2010, και με 0 αν δεν

απέτυχε. Η μεταβλητή που σχετίζεται με το αν η τράπεζα ελέγχεται από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (BIG FOUR) παίρνει τιμή 1 και 0 σε διαφορετική περίπτωση. Η μεταβλητή που σχετίζεται με το αν η τράπεζα ελέγχεται από εξειδικευμένο ελεγκτή (SPECIALIST) ισούται με 1, και 0 σε διαφορετική περίπτωση. Η μεταβλητή που σχετίζεται με το αν η τράπεζα ελέγχεται από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER_BIG4) ισούται με 1, και 0 διαφορετικά.

Παρακάτω αναλύουμε τους δείκτες που περιλαμβάνονται στις εξισώσεις (1)-(2)

- CAP (Tier I): δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας,
- PSLOANS: ισοδύναμοι τίτλοι δανείων οι οποίοι κλιμακώνονται στο σύνολο των δανείων,
- NPL: ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού,
- LLP: οι προβλέψεις για απώλειες των δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού,
- GCOMM: ο ρυθμός ανάπτυξης των εμπορικών και των βιομηχανικών δανείων, προς το σύνολο του ενεργητικού,
- GRESTATE: ο ρυθμός ανάπτυξης των αστικών δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού,
- GLOANS: ο ρυθμός ανάπτυξης των συνολικών δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού,
- LOAN_MIX: το άθροισμα των εμπορικών, βιομηχανικών, άμεσης χρηματοδοτικής μίσθωσης δανείων, άλλης μορφής δάνεια, στεγαστικά δάνεια, γεωργικά δάνεια, δάνεια σε ξένο νόμισμα προς το συνολικό ποσό των δανείων,
- SIZE (ΜΕΓΕΘΟΣ): το φυσικό αρχείο καταγραφής των συνολικών στοιχείων του ενεργητικού (σε χιλιάδες).
- Μεταβλητή PUPUBLIC: ισούται με 1 αν η τράπεζα είναι δημόσια και 0 αν είναι ιδιωτική.

Η Εξίσωση (2), η οποία διαφέρει από την εξίσωση (1), περιλαμβάνει ως μεταβλητές πρόβλεψης την μεταβλητή αποτυχημένης τράπεζας (FB- Failed Bank), την μεταβλητή που σχετίζεται με το αν η τράπεζα ελέγχεται από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER_BIG4) και τέλος την

μεταβλητή που σχετίζεται με το αν η τράπεζα ελέγχεται από εξειδικευμένο ελεγκτή (SPECIALIST).

Ο Gao (2003), προσδιορίζει το KPMG και το PwC ως σπουδαία ελεγκτική ομάδα του τραπεζικού τομέα μετά το 2002. Ως εκ τούτου, εμείς ταξινομούμε αυτές τις δύο ελεγκτικές εταιρείες ως εξειδικευμένοι ελεγκτές (SPECIALIST).

Πίνακας 1 Αποτελέσματα εκτίμησης

	Coefficient (1)	Std. Error-	z-Statistic	Prob.	margin al effect	Coefficient (2)	Std. Error	z-Statistic	Prob.	margin al effect
C	1.767	5.438	0.325	0.745		2.292	5.910	0.387	0.698	
SPECIALIST						-2.955	1.472	-2.006	0.0448	-0,141
OTHER BIG4						-1.030	1.444	-0.713	0.475	
BIG4	-1.955	1.405	-1.391	0.164	0,062					
TIER	0.922	0.225	4.095	0.000***	0.0628	1.066	0.244	4.367	0.000***	0.051
PSLOANS	-9.514	4.474	-2.126	0.033**	-0.648	-10.071	5.028	-2.003	0.045**	-0.482
NPL	-29.969	26.03	-1.151	0.249		-41.087	24.716	-1.662	0.096*	-1.966
LLP	-168.110	84.486	-1.989	0.046**	-11.449	-97.664	80.748	-1.209	0.226	
GCOMM	-14.389	8.195	-1.755	0.079*	-0.980	-13.511	8.612	-1.568	0.116	
GRESTATE	4.389	1.997	2.197	0.028**	0.298	6.523	2.342	2.784	0.005***	0.312
GLOANS	6.303	4.213	1.495	0.134		4.484	4.374	1.025	0.305	
LOAN_MIX	8.631	6.032	1.430	0.152		7.952	6.299	1.262	0.206	
SIZE	-3.91	1.20	-3.272	0.001***	-2.66	-5.21	1.46	-3.578	0.000***	-2.49
PUBLIC	-0.314	0.988	-0.318	0.750		-0.459	1.033	-0.444	0.6563	

LR statistic	88.728	Avg. log likelihood	-0.279	LR statistic	100.659	Avg. log likelihood	-0.252
Prob(LR statistic)		0.000		Prob(LR statistic)		0.000	
Obs with Dep=0	41	Total obs		218			
Obs with Dep=1	177						

Αυτός ο πίνακας παρουσιάζει τα αποτελέσματα για τα δύο μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης που καθορίζονται στην εξίσωση (1) και (2) για το πλήρες δείγμα των τραπεζών

*, **, ***: Υποδηλώνουν ότι οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές τουλάχιστον σε επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της logit εκτίμησης του υποδείγματος, η οποία έγινε κάνοντας χρήση των στατιστικών πακέτων Eviews7.1. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η τιμή του εκτιμητή για κάθε μεταβλητή (Coefficient), το τυπικό σφάλμα (Std. Error), η z – στατιστική (z-Statistic), η πιθανότητα (probability), καθώς επίσης και οι οριακές επιδράσεις (Marginal Effects) των ερμηνευτικών μεταβλητών.

Από τον συγκεκριμένο πίνακα φαίνεται ότι απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση, και στις δύο εξισώσεις, που ελέγχει αν όλες οι παράμετροι στο υπόδειγμα, εκτός του σταθερού όρου, είναι ίσες με το μηδέν. Αυτό προκύπτει από το κριτήριο του λόγου πιθανοφάνειας (LR statistic), το οποίο είναι μεγαλύτερο από την στατιστική χ^2 , που σημαίνει ότι υπάρχει ένας συντελεστής διάφορος του μηδενός, δηλαδή απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση ότι οι συντελεστές είναι ίσοι με μηδέν. Τα αποτελέσματα της εκτίμησης δείχνουν ότι οι περισσότερες χρηματοοικονομικές μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές, δηλαδή μπορούν να εξηγήσουν την πιθανότητα αποτυχίας μιας τράπεζας.

Οι στήλες του πίνακα εκθέτουν τα αποτελέσματα της εκτίμησης των εξισώσεων (1) και (2) για το πλήρες δείγμα των τραπεζών μας.

Ο συντελεστής, στην 1η εξίσωση, της μεταβλητής που σχετίζεται με τον τύπο του ελεγκτή που προέρχεται από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (BIG FOUR), δεν επηρεάζει την καλή εικόνα της τράπεζας. Υπάρχει μια αρνητική σχέση, είναι όμως μη στατιστικά σημαντική.

Η μοναδική μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους Yiqiang et al. (2011), εξέτασε το ρόλο της τράπεζας ως προς την χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη φήμη του ελεγκτή, κατά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση. Το αποτέλεσμα της μελέτης αναφέρει ότι τράπεζες που ελέγχονται από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες (BIG FOUR) έχουν μικρότερη πιθανότητα να αποτύχουν.

Αν και τα εμπειρικά στοιχεία, σχετικά με την φήμη του ελεγκτή και του ελέγχου της ποιότητας του τραπεζικού τομέα είναι περιορισμένα, τα οικονομικά κίνητρα, των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR) των τραπεζών είναι παρόμοια με εκείνα των ελεγκτών των άλλων βιομηχανιών. Και οι δύο κατηγορίες ενδιαφέρονται να διατηρήσουν την φήμη τους. Επιπλέον, ο τύπος του ελεγκτή μπορεί να έχει μεγαλύτερη σημασία σε τομείς όπως οι τραπεζικοί, όταν ο όγκος των πληροφοριών είναι μεγαλύτερος σε σχέση με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, λόγω της μεγαλύτερης πολυπλοκότητας των τραπεζικών πράξεων και της δυσκολίας αξιολόγησης των κινδύνων, και τέλος λόγω του μεγάλου και ποικιλόμορφου χαρτοφυλακίου των δανείων (Autore et al., 2009).

Οι διαπιστώσεις αυτές είναι χρήσιμες για τη χάραξη πολιτικής σε μελλοντικές συζητήσεις σχετικά με τις απαιτήσεις ελέγχου των τραπεζών. Ένα μεγάλο φάσμα από εμπειρικές έρευνες σχετίζονται θετικά με την ποιότητα του λογιστικού ελέγχου από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR) των βιομηχανικών επιχειρήσεων (Teoh και Wong, 1993, Craswell et al., 1995, Becker et al., 1998). Βάσει των ανωτέρω, προβλέπουμε μια μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας για τις τράπεζες που ελέγχθηκαν από τους παραπάνω ελεγκτές (BIG FOUR).

Ο συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας, (Tier I) έχει θετική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR) (εξαρτημένη μεταβλητή της 1ης εξίσωσης), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τον τύπο του ελεγκτή που προέρχεται από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4) (εξαρτημένες μεταβλητές της 2ης εξίσωσης). Στην 1η εξίσωση παρατηρούμε ότι αν ο συντελεστής αυξηθεί κατά μια μονάδα, με τις άλλες μεταβλητές να παραμένουν σταθερές, τότε επηρεάζει θετικά κατά 6% την πιθανότητα να μην αποτύχει η τράπεζα. Στη 2η εξίσωση, η αντίστοιχη τιμή είναι 5%. Η επίδρασή της, είναι ίδια με αυτήν της 1^{ης} εξίσωσης. Και στις δύο εξισώσεις το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 1%.

Ένας υψηλότερος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παρέχει μεγαλύτερη διασφάλιση στις τράπεζες, ώστε να έχουν την δυνατότητα να διαγράψουν επισφαλή δάνεια στο μέλλον (Berger et al, 1995, Kim και Kross, 1998).

Επιπλέον, οι τράπεζες με μεγάλα αποθεματικά κεφαλαίου κλυδωνίζονται λιγότερο από πιθανά προβλήματα χρέους (Myers, 1977) και διαθέτουν μεγαλύτερη ευελιξία ώστε να ανταποκριθούν στις επικείμενες οικονομικές κρίσεις (Beltratti και Stulz, 2010). Ως εκ τούτου, αναμένουμε ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, (Tier I) σχετίζεται αρνητικά με την πιθανότητα χρεοκοπίας των τραπεζών. Τα αποτελέσματα αυτά είναι χρήσιμα για τον εντοπισμό τυχόν μεταβλητών ενίσχυσης των μοντέλων επιτήρησης των ρυθμιστικών αρχών των Τραπεζών.

Ο συντελεστής των τιτλοποιημένων δανείων (PSLOANS) έχει αρνητική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τους ελεγκτές των εταιρειών Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Στην 1η εξίσωση παρατηρούμε ότι όταν ο συντελεστής margin effect αυξηθεί κατά μια μονάδα, με τις άλλες μεταβλητές να παραμένουν σταθερές, επηρεάζει αρνητικά κατά 65% την πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Στη 2η εξίσωση η αντίστοιχη αύξηση είναι 48%. Και στις δύο εξισώσεις το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 5%. Στην παραπάνω ανάλυση παρατηρούμε ότι οι τύποι του ελεγκτή και στις δύο εξισώσεις επηρεάζουν περίπου στα ίδια επίπεδα την πιθανή αποτυχία μιας τράπεζας.

Οι Kashyap et al. (2008) διαπίστωσαν ότι ένα υψηλότερο επίπεδο των ενυπόθηκων στοιχείων ενεργητικού είναι πιο πιθανό να οδηγήσει σε μετέπειτα αποτυχία τράπεζας. Οι τράπεζες υποχρεούνται να δημοσιοποιούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL), τα οποία είναι σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών.

Οι μεταβλητές των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) και των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP) έχουν αρνητική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τέλος και από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Παρατηρούμε στην 1η εξίσωση ότι ο συντελεστής των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) σε συνάρτηση με την μεταβλητή των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), δεν επηρεάζει την καλή

εικόνα της τράπεζας. Υπάρχει μια αρνητική σχέση, η οποία όμως είναι μη στατιστικά σημαντική. Μια ανάλογη συμπεριφορά παρατηρείται και για τη μεταβλητή των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP) σε συνάρτηση με τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4).

Στην περίπτωση της μεταβλητής των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) σε συνάρτηση με τον έλεγχο που πραγματοποιείται από τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4), παρατηρείται ότι, αυξάνοντας κατά μια μονάδα το marginal effect, με τις υπόλοιπες μεταβλητές να παραμένουν σταθερές, επηρεάζεται κατά 20% αρνητικά η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Επίσης, παρατηρούμε ότι το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 10%.

Παρατηρώντας τη μεταβλητή των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP), σε συνάρτηση με τον έλεγχο των τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), συμπεραίνουμε ότι, αυξάνοντας κατά μια μονάδα το marginal effect, με τις υπόλοιπες μεταβλητές να παραμένουν σταθερές, επηρεάζεται αρνητικά και σε μεγάλο βαθμό (κατά 114%) η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Επίσης, παρατηρούμε ότι το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 5%. Όταν μια τράπεζα ελέγχεται από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), οι προβλέψεις των δανείων για επισφάλειες βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα, ενώ όταν ελέγχονται από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4), αυτής της μορφής τα δάνεια παρουσιάζουν μια σχετική δυσκολία ως προς την είσπραξή τους, με σοβαρές επιπτώσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας.

Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε έναν εξειδικευμένο ελεγκτή (SPECIALIST) ανάλογα με τον τομέα ειδίκευσής του, την εμπειρογνωμοσύνη του και το μερίδιο αγοράς του κλάδου παραγωγής που κατέχει. Ελεγκτές οι οποίοι είναι ειδικοί του τραπεζικού τομέα, μπορούν να αξιολογήσουν καλύτερα τα αποτελέσματα των ελέγχων που πραγματοποιούν, τα οποία σχετίζονται με το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. Διάφορες μελέτες έχουν εξετάσει τα οφέλη του εξειδικευμένου ελεγκτή (SPECIALIST) για βιομηχανικές επιχειρήσεις, ο οποίος διαθέτει τεχνογνωσία, ώστε ο

έλεγχος που θα πραγματοποιήσει να είναι περισσότερο αποτελεσματικός (Bedard και Biggs, 1991, Carcello και Nagy, 2004, Krishnan, 2003).

Συνοπτικά, τα συλλογικά στοιχεία δείχνουν ότι ένας εξειδικευμένος ελεγκτής (SPECIALIST) βελτιώνει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, προβλέπουμε μια μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας των τραπεζών οι οποίες ελέγχονται από ειδικούς του τραπεζικού κλάδου (Yiqiang et al. 2011).

Ο συντελεστής της μεταβλητής του εξειδικευμένου ελεγκτή (SPECIALIST) επηρεάζει αρνητικά την πιθανότητα κατά 14% της επιτυχίας της τράπεζας. Υπάρχει μια αρνητική σχέση με επίπεδο μη στατιστικά σημαντικό.

Όπως σημειώνεται από τους Barth και Landsman (2010), οι παράγοντες που ευθύνονται για τυχόν αποτυχία μιας τράπεζας είναι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων, η κεφαλαιακή επάρκεια, και η ποιότητα των δανείων. Κατά μέσον όρο, τα δάνεια αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών, και ως εκ τούτου η αύξηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων αποτυπώνεται στις χρηματοοικονομικές εκθέσεις των τραπεζών. Ο συγκεκριμένος δείκτης ονομάζεται LLP και έχει καθοριστική σημασία για την υγεία της τράπεζας. Χαμηλότερος δείκτης κατά την περίοδο πριν από την κρίση θα μπορούσε να σημαίνει ότι οι διευθυντές των τραπεζών είναι περισσότερο συντηρητικοί στις προβλέψεις τους ή ότι οι διευθυντές των τραπεζών είναι περισσότερο αποτελεσματικοί στην αναγνώριση των ζημιολόγων δανείων. Εναλλακτικά, οι υψηλότεροι δείκτες πρόβλεψης απώλειας δανείων (LLP) θα μπορούσαν να σηματοδοτήσουν μία μελλοντική αδυναμία, δεδομένου ότι οι διαχειριστές έχουν τις ιδιωτικές πληροφορίες για την ποιότητα των δανείων και του κινδύνου υπερημερίας. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα αντικρουόμενα επιχειρήματα, δεν κάνουμε κάποια κατευθυντήρια πρόβλεψη για τον συντελεστή πρόβλεψης απώλειας δανείων (LLP).

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία στον τραπεζικό τομέα (Oshinsky και Olin, 2006) προσδιορίζει ότι τα χαμηλά κεφάλαια και τα περιουσιακά στοιχεία υψηλού κινδύνου είναι οι κύριοι λόγοι για την αποτυχία της τράπεζας. Προβλέπουν για τη μελλοντική υγεία της τράπεζας σύμφωνα με τις λογιστικές μεταβλητές και τις μεταβλητές που σχετίζονται με την φήμη των ελεγκτών.

Σε περίπτωση που μια τράπεζα ελέγχεται από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), παρατηρούμε ότι αυξάνοντας κατά

μια μονάδα την μεταβλητή που σχετίζεται με τον ρυθμό ανάπτυξης των εμπορικών και των βιομηχανικών δανείων (GCOMM), με δεδομένο ότι οι άλλες μεταβλητές παραμένουν σταθερές, επηρεάζει αρνητικά κατά πολύ (98%) την πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 10%. Συμπεραίνουμε από τα παραπάνω ότι με την αύξηση των βιομηχανικών δανείων αυξάνεται και η πιθανότητα αποτυχίας της τράπεζας.

Ο ρυθμός ανάπτυξης των αστικών δανείων (GRESTATE) έχει θετική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Στην 1η εξίσωση παρατηρούμε ότι όταν ο συντελεστής αυξηθεί κατά μια μονάδα, δεδομένου ότι οι άλλες μεταβλητές παραμένουν σταθερές, επηρεάζεται θετικά κατά 30% η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Στη 2η εξίσωση η αντίστοιχη αύξηση είναι 31%. Στην 1^η εξίσωση το επίπεδο σημαντικότητας ανέρχεται στο 5% ενώ στην δεύτερη στο 1%. Στην παραπάνω ανάλυση παρατηρούμε ότι οι τύποι του ελεγκτή και στις δύο εξισώσεις επηρεάζουν στα ίδια επίπεδα την πιθανή επιτυχία μιας τράπεζας. Καταλήγουμε στο ότι η αύξηση των αστικών δανείων επηρεάζει θετικά την αποφυγή μιας πιθανής αποτυχίας της τράπεζας. Αυτό στηρίζεται στην υποθήκευση των αστικών ακινήτων που συνδέονται με την συγκεκριμένη μορφή δανείων.

Ο συντελεστής της μεταβλητής που σχετίζεται με το μέγεθος της τράπεζας (SIZE) επηρεάζει αρνητικά στην περίπτωση ελέγχου των τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Στην πρώτη περίπτωση επηρεάζει αρνητικά κατά 26% την πιθανότητα να αποτύχει μια τράπεζα. Στη δεύτερη περίπτωση το αντίστοιχο ποσοστό αρνητικής επιρροής της πιθανότητας ανέρχεται στο 25%. Και οι δύο τιμές της παραπάνω μεταβλητής έχουν επίπεδο σημαντικότητας 1%. Η παραπάνω διαπίστωση υποδηλώνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι μια τράπεζα, τόσο λιγότερες πιθανότητες αποτυχίας έχει.

Επίσης, ο Murphy (2004) αναφέρει ότι διάφοροι οργανισμοί επηρεάζουν τις οικονομικές εκθέσεις των τραπεζών, συμπεριλαμβανομένης και της FDIC- Federal Deposit Insurance Corporation, η οποία επέβαλε μια νέα μορφή έλεγχου στις

οικονομικές εκθέσεις και στις μεταρρυθμίσεις της διακυβέρνησης των τραπεζικών ιδρυμάτων, με περιουσιακά στοιχεία άνω των \$ 500 εκατ. ευρώ (αυξήθηκε σε \$ 1 δις το 2005). Πιο συγκεκριμένα, οι κανονισμοί της Federal Deposit Insurance Corporation απαιτούν την ορθή διαχείριση των θεσμικών οργάνων ως προς την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου και γενικότερα του ελέγχου. Οι εν λόγω κανονισμοί απαιτούν από τα συγκεκριμένα θεσμικά όργανα να αξιολογούν τον υφιστάμενο εσωτερικό έλεγχο, τον εξωτερικό έλεγχο και τις οικονομικές εκθέσεις που συντάσσονται από αυτούς. Επίσης, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να βεβαιώνει, με την υποβολή των χρηματοοικονομικών εκθέσεών του, την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων. Το Συνέδριο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στις μεγάλες τράπεζες, για τη διασφάλιση της ορθής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της υψηλής ποιότητας της αναφοράς. Σκοπός του είναι να βεβαιώνεται η αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων, ώστε να προκύπτει σωστή χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται διαχωρισμός των τραπεζών σε δημόσιες και ιδιωτικές. Οι κανονισμοί αυτοί, που συσχετίζονται με τις ανάγκες του εσωτερικού ελέγχου και με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, αναλύθηκαν εκτενέστερα, προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια των αναφερόμενων χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, καθώς και την επικείμενη χρεοκοπία μιας τράπεζας, κατά τη διάρκεια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης, καταλήγουμε στην επεξεργασία σημαντικών ζητημάτων. Ένα μεγάλο μέρος της πρόσφατης βιβλιογραφίας υπογραμμίζει το ρόλο των επισφαλών δανείων και των ενυπόθηκων δανείων στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής κρίσης, ενώ άλλες έρευνες εστιάζουν στον ρόλο των θεμάτων αποτίμησης και των γνωστοποιήσεων των επικείμενων κινδύνων. Το πόρισμά τους αναφέρει ότι οι τράπεζες που ελέγχθηκαν από ελεγκτές που εντάσσονται στο FDICIA Federal Deposit Insurance Corporation Improvement Act έχουν μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας.

Πίνακες

Πρόσθετα δεδομένα που προκύπτουν σύμφωνα με την εξίσωση (1)

	BF	BIG4	TIER	PS LOANS	NPL	LLP	G COMM	GR ESTATE	GLOANS	LOAN_ MIX	SIZE	PUB LIC
Mean	0.811	0.954	8611	0.935	0.012	0.005	0.182	0.202	0.753	0.285	119818	0.119
Median	1.000	1.000	7960	0.969	0.010	0.004	0.094	0.212	0.756	0.188	42952.22	0
Maximum	1.000	1.000	4.556	1.000	0.194	0.097	0.563	0.563	1.045	0.841	1.200.41	1
Minimum	0	0	1560	0.513	0	0	0	0	0.372	0	2711998	0
Std. Dev.	0.391	0.209	3320	0.096	0.020	0.007	0.180	0.152	0.106	0.236	230630.3	0.324
Observations	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218

Πρόσθετα δεδομένα που προκύπτουν σύμφωνα με την εξίσωση (2)

	BF	BIG4	SPEC IALIS T	OTHER _BIG4	TIER	PS LOANS	NPL	G COMM	GREST ATE	G LOANS	LOAN_ _MIX	SIZE	PUBLIC
Mean	0.811	0.954	0.449	0.490	8.61	0.935	0.012	0.182	0.202	0.753	0.285	119818.3	0.119
Median	1.000	1.000	0	0	7.96	0.969	0.010	0.094	0.212	0.756	0.188	42952.22	0
Maximum	1.000	1.000	1.000	1.000	4.55	1.000	0.194	0.563	0.563	1.045	0.841	1200412.	1.000
Minimum	0	0	0	0	1.56	0.513	0.000	0	0	0.372	0	2.711.99	0
Std. Dev.	0.391	0.209	0.498	0.501	3.32	0.096	0.020	0.180	0.152	0.106	0.236	230630.3	0.324
Observations	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218	218

Οι παραπάνω πίνακες παραθέτουν κάποιες πρόσθετες πληροφορίες των μεταβλητών μας, οι οποίες προήλθαν από την επεξεργασία του υποδείγματός μας, μέσω της εφαρμογής Eviews 7.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χρηματοπιστωτική κρίση, που ξεκίνησε από την ελλιπή εξασφάλιση των ενυπόθηκων δανείων στα στεγαστικά δάνεια των πολιτών στις Η.Π.Α, έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες του ορθού ελέγχου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης των εν λόγω σφαλμάτων είναι η έγκαιρη πρόληψή τους, η οποία στηρίζεται στον ισχυρό εσωτερικό έλεγχο των τραπεζών, καθώς επίσης και στον εξωτερικό έλεγχο, έχοντας εγκαθιδρύσει ισχυρές και ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου. Επιπροσθέτως, τα νέα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στη μείωση ή ακόμα και στην εξάλειψη αυτών των αδυναμιών. Ακόμη, βασικό ρόλο διαδραματίζει η στελέχωση των τμημάτων της τράπεζας από ικανό και έντιμο προσωπικό, καθώς επίσης και η σωστή εταιρική διακυβέρνηση.

Στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια να ερευνηθούν τα προσδιοριστικά χαρακτηριστικά των τραπεζών που αντιμετωπίζουν πρόβλημα χρεοκοπίας. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αναφέρεται σε δεδομένα τραπεζών της νότιας Ευρώπης, με τη χρήση δεδομένων από 43 τράπεζες με περίοδο αναφοράς την εξαετία 2006-2010. Ακολουθώντας τη μεθοδολογία, όπως αυτή προτείνεται από την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Εκτιμήθηκε ένα logit υπόδειγμα, στο οποίο συμπεριελήφθησαν δύο εξισώσεις, αποτελούμενες από χρηματοοικονομικές μεταβλητές και μη. Και οι δύο εξισώσεις παρέχουν σημαντική πληροφορία για την οικονομική και την ποιοτική κατάσταση των εξεταζόμενων τραπεζών.

Εύρημά μας είναι ότι οι τράπεζες που ελέγχονται από αξιόπιστους ελεγκτές έχουν χαμηλότερη πιθανότητα αποτυχίας. Από αυτήν την άποψη, τα αποτελέσματά μας έχουν σχέση με τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε μελλοντικές διαβουλεύσεις, σχετικά με τις απαιτήσεις λογιστικού ελέγχου και τα κατώτατα όρια περιουσιακών στοιχείων. Τα αποτελέσματά μας καταδεικνύουν ότι τα τιλοποιημένα δάνεια, τα προβληματικά δάνεια, ο ρυθμός αύξησης των προβλέψεων ζημιωγόνων δανείων και τα δάνεια που σχετίζονται με τον βιομηχανικό κλάδο οδήγησαν σε υψηλότερο δείκτη τραπεζικής αποτυχίας. Τα αποτελέσματα αυτά είναι χρήσιμα για τις ρυθμιστικές αρχές στον εντοπισμό μεταβλητών που θα ενισχύσουν τα μοντέλα της επιτήρησης των ρυθμιστικών αρχών των τραπεζών.

Από τα εμπειρικά στοιχεία, σχετικά με την φήμη του ελεγκτή και του ελέγχου της ποιότητας του τραπεζικού τομέα προκύπτει ότι, τα οικονομικά κίνητρα, των

τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR) των τραπεζών είναι παρόμοια με εκείνα των ελεγκτών των άλλων βιομηχανιών. Και οι δύο κατηγορίες ενδιαφέρονται να διατηρήσουν την φήμη τους. Επιπλέον, ο τύπος του ελεγκτή μπορεί να έχει μεγαλύτερη σημασία σε τομείς όπως οι τραπεζικοί, όταν ο όγκος των πληροφοριών είναι μεγαλύτερος σε σχέση με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, λόγω της μεγαλύτερης πολυπλοκότητας των τραπεζικών πράξεων, της δυσκολίας αξιολόγησης των κινδύνων, και τέλος λόγω του μεγάλου όγκου των χαρτοφυλακίων τους. Τα ευρήματα μας σχετίζονται θετικά με την ποιότητα του λογιστικού ελέγχου από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR). Βάσει των ανωτέρω, προβλέπουμε μια μικρότερη πιθανότητα αποτυχίας για τις τράπεζες που ελέγχθηκαν από τους παραπάνω ελεγκτές. Οι διαπιστώσεις αυτές συμβάλουν αποτελεσματικά, σε μελλοντικές συζητήσεις, για τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τις απαιτήσεις ελέγχου των τραπεζών.

Ο συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας, (Tier I) έχει θετική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Παρατηρήσαμε ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, (Tier I) σχετίζεται αρνητικά με την πιθανότητα χρεοκοπίας των τραπεζών. Τα αποτελέσματα αυτά είναι χρήσιμα για τον εντοπισμό τυχόν μεταβλητών ενίσχυσης των μοντέλων επιτήρησης των ρυθμιστικών αρχών των Τραπεζών.

Ο συντελεστής των τιτλοποιημένων δανείων (PSLOANS) έχει αρνητική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Συμπεράναμε ότι οι τύποι του ελεγκτή επηρεάζουν περίπου στα ίδια επίπεδα την πιθανή αποτυχία μιας τράπεζας.

Οι μεταβλητές των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) και των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP) έχουν αρνητική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τέλος και από τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Παρατηρούμε ότι ο συντελεστής των μη

εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) σε συνάρτηση με την μεταβλητή των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), δεν επηρεάζει την καλή εικόνα της τράπεζας. Μια ανάλογη συμπεριφορά παρατηρείται για τη μεταβλητή των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP) σε συνάρτηση με τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4).

Στην περίπτωση της μεταβλητής των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) σε συνάρτηση με τον έλεγχο που πραγματοποιείται από τους εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4), παρατηρείται ότι, επηρεάζεται αρνητικά (σε μικρό ποσοστό) η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας.

Παρατηρώντας τη μεταβλητή των δανείων που έχουν πραγματοποιηθεί προβλέψεις (LLP), σε συνάρτηση με τον έλεγχο των τραπεζών από τους ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), συμπεραίνουμε ότι, επηρεάζεται αρνητικά και σε μεγάλο βαθμό η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Όταν μια τράπεζα ελέγχεται από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), οι προβλέψεις των δανείων για επισφάλειες βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα, ενώ όταν ελέγχονται από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4), αυτής της μορφής τα δάνεια παρουσιάζουν μια σχετική δυσκολία ως προς την εξυπηρέτησή τους, με σοβαρές επιπτώσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας.

Συνοπτικά, τα συλλογικά στοιχεία δείχνουν ότι ένας εξειδικευμένος ελεγκτής (SPECIALIST) βελτιώνει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.

Στην περίπτωση που μια τράπεζα ελέγχεται από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), παρατηρούμε ότι η μεταβλητή που σχετίζεται με τον ρυθμό ανάπτυξης των εμπορικών και των βιομηχανικών δανείων (GCOMM), επηρεάζεται αρνητικά, κατά πολύ, η πιθανότητα επιτυχίας της τράπεζας. Συμπεραίνουμε από τα παραπάνω ότι με την αύξηση των βιομηχανικών δανείων αυξάνεται και η πιθανότητα αποτυχίας της τράπεζας.

Ο ρυθμός ανάπτυξης των αστικών δανείων (GRESTATE) έχει θετική επίδραση στην περίπτωση ελέγχου τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από

εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). παρατηρούμε ότι οι παραπάνω τύποι του ελεγκτή επηρεάζουν στα ίδια επίπεδα την πιθανή επιτυχία μιας τράπεζας. Καταλήγουμε στο ότι η αύξηση των αστικών δανείων επηρεάζει θετικά την αποφυγή μιας πιθανής αποτυχίας της τράπεζας. Αυτό στηρίζεται στην υποθήκευση των αστικών ακινήτων που συνδέονται με την συγκεκριμένη μορφή δανείων.

Ο συντελεστής της μεταβλητής που σχετίζεται με το μέγεθος της τράπεζας (SIZE) επηρεάζει αρνητικά στην περίπτωση ελέγχου των τραπεζών από ελεγκτές των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών (BIG FOUR), καθώς επίσης και από εξειδικευμένους ελεγκτές (SPECIALIST) και τις ελεγκτικές εταιρείες Deloitte & Touche ή την Ernst & Young (OTHER BIG4). Η παραπάνω διαπίστωση υποδηλώνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι μια τράπεζα, τόσο λιγότερες πιθανότητες αποτυχίας έχει.

Στην παρούσα έρευνα μελετήσαμε ένα δυναμικό φαινόμενο, όπου μεταβάλλεται το προϊόν του χρόνου σε ετήσια βάση. Για το λόγο αυτό το υπόδειγμα panel data που χρησιμοποιήθηκε είναι το πλέον κατάλληλο ώστε να εκφράσουμε τέτοιου είδους δυναμικές σχέσεις. Το υπόδειγμα panel data παρέχει εκτιμήσεις αυξημένης ακρίβειας. Το υπόδειγμα που επιλέξαμε παρέχει την δυνατότητα ελέγχου των σταθερών χαρακτηριστικών που μεταβάλλονται μεταξύ των i 's αλλά παραμένουν διαχρονικά σταθερά. Συμπερασματικά, τα panel data λαμβάνουν υπόψη τους μεγαλύτερο βαθμό ετερογένειας. Σχηματικά λοιπόν έχουμε: μείωση της πολυσυγραμμικότητας, αύξηση της ακρίβειας των εκτιμήσεων, αύξηση της μεταβλητότητας των τιμών των ερμηνευτικών μεταβλητών X_{it} για κάθε δοσμένη χρονική περίοδο t . Επίσης μας παρέχουν την δυνατότητα να υποδειγματοποιήσουμε μια διαχρονική συμπεριφορά που χαρακτηρίζει κάθε ξεχωριστή οντότητα i , αποφεύγοντας έτσι το σφάλμα της προσθετικότητας.

Τα αποτελέσματα της εκτίμησης μας δείχνουν ότι οι περισσότερες χρηματοοικονομικές μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές, δηλαδή μπορούν να ερμηνεύσουν την πιθανότητα αποτυχίας μιας τράπεζας.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.bis.org/bcbs/>
- www.theiia.org
- www.eciia.eu
- www.theiia.org/chapters/index.cfm?cid=286
- www.aicpa.org/default.aspx
- http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf
- <http://eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:EN:HTML>
- www.icaew.com
- www.aicpa.org
- www.bankofgreece.gr/pages/el/supervision/legal/creditinstitutions/supervisionrules/capitaladequacy.aspx
- <http://www.hba.gr/5Ekdosis/apologismoi/APOLOGISMOS-2010.pdf>
Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (2010), visited this page on 03/01/12.
- <http://www.bis.org/publ/bcbs203.pdf>
- <http://elte.org.gr/images/files/pdf/handbook.pdf>
- <http://www.bis.org/publ/bcbs210.htm>
- http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/ISA%20Audit%20Guide%20Volume_2_3rd_Edition_FINAL.pdf
- <http://www.accountancy.com.pk/meta/meta-print-article.asp?id=140>
14/1/2011
- www.icaew.com/~media/Files/technical/Audit-and-assurance/audit/guidance-for-audit-committees/the-internal-audit-function
- www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/definition-of-internal-auditing/
- http://www.nbg.gr/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3hP52AvL08TIwP_EFdHA6MgE- Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
- http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/ΠΔ.ΤΕ_2577-9.3.2006_Αρχές_λειτουργίας_και_κριτήρια_αξιολόγησης_της_οργάνωσης_και_των_Συστημάτων_Εσωτερικού_Ελέγχου.pdf

- www.soel.gr
- <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>
- <http://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf>
- http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/DispItem.aspx?Item_ID=1649&List_ID=1af869f3-57fb-4de6-b9ae-bdfd83c66c95&Filter_by=DT
- <http://www.hba.gr/4Statistika/4statistic.asp?Mpage=8>
- <http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/71931784-4888-41D6-B31A-646B7F8B0B64/0/oikkata20082010.pdf>
- <http://dir.icap.gr/2002/companygr.asp?code=1004000>
- <http://www.cepr.org/publications/workingpapers/2009/0901/090101.pdf>
- <http://www.eba.europa.eu/EU-wide-stress-testing/2011.aspx>
- http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/CC9A89CD-B5DA-4BE5-B11F-0B3DFF7C28E2/0/StresstestCEBSenglish_23Jul2010.pdf
- [www.bis.org/Bank for International Settlements 2011/ The internal audit function in banks](http://www.bis.org/Bank%20for%20International%20Settlements%202011/The%20internal%20audit%20function%20in%20banks.pdf)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ιατρίδης Γ. (2008), Νόμος «Sarbanes Oxley» οφέλη και επιπτώσεις, βλέπε περισσότερες πληροφορίες http://www.e-logos.gr/articles.asp?subject_id=37&subject2_id=&article=768&lang=GR
- ΠΔ.ΤΕ.2577/9-3-2006 Παράρτημα 3-Περιεχόμενотης έκθεσης αξιολόγησης του ΣΕΕ από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές
- Λουμιώτης Β. (2008), Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (Δ.Ε.Π), εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (2011), διαθέσιμα στοιχεία στην http://www.nbg.gr/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3hP52AvL08TIwP_EFdHA6MgE-MgF88AA0NfU30_j_zcVP2CbEdFAJ3vUfM!/dl2/d1/L2dJQSEvUUt3QS9ZQnB3LzZfRVIIQzIGSDIwODBUMDAyTEpEU0IUVD4ODY!/
- ΠΔ/ΤΕ [2630/2010](#), («Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα») [2588/2007](#),
- «Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση» (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#)) [2589/2007](#),
- «Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων» (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#)) [2590/2007](#)
- «Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο» (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2631/29.10.2010](#)), [2646/2011](#)
- [«Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς»], [2592/2007](#)[«Δημοσιοποίηση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών» (τροποποιητική [ΠΔ/ΤΕ 2632/29.10.2010](#))]
- [2645/2011](#)[«Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση»]

- [2594/2007](#)[«Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου» και η **τροποποιητική αυτής, ΠΔ/ΤΕ 2634/29.10.2010**],
- [2595/2007](#)[«Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (Δ.Α.Ε.Ε.Κ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (Δ.Ε.Α) από την Τράπεζα της Ελλάδος»],
- [2635/2010](#)[«Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων»]
- [ΠΔ/ΤΕ 2620/28.08.2009](#) [Κωδικοποίηση 2598/02.11.2007 Πλαίσιο εποπτείας καλυμμένων ομολογιών που εκδίδονται από Π.Ι. covered bonds] ολοκληρώνεται, κατ' εξουσιοδότηση του ν. 3601/2007, η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των εξειδικευμένων διατάξεων των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των Α.Ε.Π.Ε.Υ.
- Σ.Ο.Λ. Συμβουλευτική/TAXHEAVEN 15-11-2011 Καθορισμός των ελεγκτικών εργασιών για την έκδοση του ετήσιου Πιστοποιητικού (άρθρο 82παρ. 5ου Ν. 2238/1994, ως ισχύει) ως υποχρεωτικών ελέγχων, εφαρμογή του Διεθνούς Πρότυπου Εργασιών Διασφάλισης 3000: «Έργα Διασφάλισης Πέραν Ελέγχου ή Επισκόπησης Ιστορικής Οικονομικής πληροφόρησης και ειδικά θέματα διενέργειας ποιοτικών ελέγχων».
- Τράπεζα της Ελλάδος 2004, Δελτίο τύπου της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS). Διαθέσιμο στην http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/DispItem.aspx?Item_ID=1649&List_ID=1af869f3-57fb-4de6-b9ae-bdfd83c66c95&Filter_by=DT
- Τράπεζα της Ελλάδος 2006, ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΡΙΘΜ. 2577/9.3.2006 Διαθέσιμο στην http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/ΠΔ.ΤΕ_2577-9.3.2006_Αρχές_λειτουργίας_και_κριτήρια_αξιολόγησης_της_οργάνωσης_και_των_Συστημάτων_Εσωτερικού_Ελέγχου.pdf

ΞΕΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ajmi, Al-J., Saudagaran, S., 2011. «Perceptions of auditors and financial-statement users regarding auditor independence in Bahrain». *Managerial Auditing Journal*, Volume: 26 Issue: 2 2011. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- Alao O. and Raimi L., 2011. «Global economic melt-down and the role of financial institutions Lessons from South Africa for policymakers in Nigeria». *Humanomics*, Volume: 27 Issue: 3 2011. Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- AICPA 2011, American Institute of CPAs, Available at (aicpa.org/default.aspx), [Accessed 19 November 2011]
- Autore, D.M., Billingsley, R.S., Schneller, M.I., 2009. « Information uncertainty and auditor reputation». *Journal of Banking and Finance* 33 (12), 183–192.
- Basel Committee on Banking Supervision, June 2006, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, This document is a compilation of the June 2004 Basel II Framework, bank for international settlements. This publication is available on the BIS website <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf> [Accessed 24 November 2011]
- Basel Committee on Banking Supervision, December 2008, «External audit quality and banking supervision», Bank for international settlement 2008. This publication is available on the BIS website (<http://www.bis.org/publ/bcbs146.htm>) [Accessed 19 November 2011]
- Basel Committee on Banking Supervision Consultative document, December 2011, «The internal audit function in banks», Bank for International Settlements 2011. This publication is available on the BIS website (<http://www.bis.org/publ/bcbs210.pdf>) [Accessed 19 November 2011]
- Basel Committee on Banking Supervision, June 2012, «The internal audit function in banks», Bank for International Settlements. This publication is

available on the BIS website: (<http://www.bis.org/publ/bcbs223.htm>)
[Accessed 30 June 2012]

- Barth, M.E., Landsman, W.R., 2010. «How did financial reporting contribute to the financial crisis? ». *European Accounting Review* 19 (3), 399–423.
- Becker, C., DeFond, M., Jiambalvo, J., Subramanyam, K., 1998. «The effect of audit quality on earnings management». *Contemporary Accounting Research* 15 (Spring), 1–24.
- Bedard, J.C., Biggs, S.F., 1991. « The effect of domain-specific experience on evaluation of management representations in analytical procedures». *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 77 (Suppl.), 90.
- Bierens J.H., 2008. «The Logit Model: Estimation, Testing and Interpretation». October 25, 2008
- Beltratti, A., Stulz, R.M., 2010. « The credit crisis around the globe: why did some banks perform better? ». Working Paper. Ohio State University.
- Brooks C. 2007. «Introductory Econometrics for Finance». 2007 Edition, The ISMA Centre, CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, pp 15-41
- Carcello, J., Nagy, A., 2004. « Client size, auditor specialization and fraudulent financial reporting ». *Managerial Auditing Journal* 19 (5), 651–668.
- Commission Decision of 25 February 2009 (EEC) «The High-Level Group on Financial Supervision in the EU». Report Available at: http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf
- David, G., Barnier, B., 2011. «Evaluating Operations and Information Technology Risk in Banks: Opportunities for Auditors to Bring More Value to Institutions». *EDPACS*, Volume 43, Issue 5, online: 19 Apr 2011. Available through: The online platform for Taylor & Francis Group content. [Accessed 7 November 2011]
- Dewing P. I. and Russell O P., 2009. «Auditors as Regulatory Actors The Role of Auditors in Banking Regulation in Switzerland». *European Accounting Review*. Available online: 13 Oct 2010, pages 1-28. Available

through: The online platform for Taylor & Francis Group content. [Accessed 9 November 2011]

- Evrense Y. I., 2009. «A differences in bank regulations the role of governance and corruption». *Journal of Economic Policy Reform*, Volume 12, Issue 2, June 2009, pages 91-110 Available through: The online platform for Taylor & Francis Group content. [Accessed 9 November 2011]
- Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and related Services Pronouncements, 2010 Edition Part 1, International Federation of Accountants, New York, New York, USA.
- Green P.B. and Reinstein A., 2004. «Banking industry financial statement fraud and the effects of regulation enforcement and increased public scrutiny». *Research in Accounting Regulation*, Volume 17, 2004, pp 87-106. Available through: Science Direct. [Accessed 7 November 2011]
- Gupta A., 2010. «Financial crisis enforcing global banking reforms». *Business Strategy, Series, Vol. 11 Issue: 5, 2010*, pp.286 – 294. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 10 November 2011]
- Guidance for audit committees, 2004. «The internal audit function ». The institute of chartered Accountants [online] Available at: <<http://www.icaew.com/~media/Files/Technical/Audit-and-assurance/audit/guidance-for-audit-committees/the-internal-audit-function.pdf>> [Accessed 10 November 2011]
- Hartarska V., 2010. «The impact of outside control in microfinance». *Managerial Finance*, Volume: 35 Issue: 12 2010, Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- Hughes B. S., Wood L. A., Hodgdon C., 2011. «Bank response to SEC disclosure guidance issued during the 2007–2008 US financial crisis». *Research in Accounting Regulation*, Volume 23, Issue 2, October 2011, Pages 149-159. Available through: Science Direct. [Accessed 7 November 2011]
- HBA 2010, CEBS-Committee of European Banking Supervisors, Available at: <http://www.hba.gr/5Ekdosis/apologismoi/APOLOGISMOS-2010.pdf>. [Accessed 17 November 2011]

- Imtiaz S., and Hussain A. 2004, «Responsibilities of external auditors», Published by Accountancy (www.accountancy.com.pk) on 7/3/2004
- IFAC 2010, «Handbook of International Standards on Auditing and Quality Control», Available at (<http://elte.org.gr/images/files/pdf/handbook.pdf>), [Accessed 19 November 2011]
- Kashyap, A.K., Rajan, R.G., Stein J.C., 2008. «Rethinking capital regulation». Working Paper. University of Chicago
- Kosmidis K. and Terzidis K., 2011. «Manipulating an IRB model: considerations about the Basel II framework». EuroMed Journal of Business, Volume: 6 Issue: 2 2011. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- Kim, M. and Kross, W., 1998. «The impact of the 1989 change in bank capital standards on loan loss provisions and loan write-offs». Journal of Accounting and Economics 25 (1), 69–99.
- Krishnan, G., 2003. « Audit quality and the pricing of discretionary accruals». Auditing: A Journal of Practice & Theory 109 (March), 126.
- Law P., 2011. «Audit regulatory reform with a refined stakeholder model to enhance corporate governance Hong Kong evidence». Corporate Governance, Volume: 11 Issue: 2 2011, Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- Lew B. and Richardson J. A., 1992. «Institutional responses to bank failure: A comparative case study of the Home Bank (1923) and Canadian Commercial Bank (1985) failures». Critical Perspectives on Accounting, Volume 3, Issue 2, June 1992, Pages 163-183. Available through: Science Direct. [Accessed 7 November 2011].
- Llewellynt T. D., 2000. «Some Lessons for Regulation from Recent Bank Crises». Open economies review 11:S1 69–109 (2000). Available through: Springer link [Accessed 6 November 2011].
- Murphy, C.W., 2004. Goodbye FDICIA, Hello Sarbox – Sort of. Pricewaterhouse Coopers Publications.
- Myers, S.C., 1977. «Determinants of corporate borrowing». Journal of Financial Economics 5 (2), 147–175.

- Needles Jr. E. B., Ramamoorti S., Shelton W.S., 2002. «The role of international auditing in the improvement of international financial reporting». *Advances in International Accounting*, Volume 15, 2002, Pages 181-201. Available through: Science Direct. [Accessed 7 November 2011]
- Progress report on Basel III implementation, October 2011, Bank for international settlements. This publication is available on the BIS website : <http://www.bis.org/publ/bcbs203.pdf> [Accessed 28 November 2011]
- Ojo M., 2006. «Avoiding Another Enron : The Role of the External Auditor in Financial Regulation and Supervision». Published in: *Global Auditing: 05. Mar 2009*. Available through: <http://mp.ra.uni-muenchen.de/1591/&ei=>. [Accessed 17 November 2011]
- Ojo M., 2006. «Auditor Independence - Its Importance to the External Auditor's Role in Banking Regulation and Supervision» Oxford Brookes University - School of Social Sciences and Law; The Institute for Business and Finance Research, LLC, January 1, 2006 Available through: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1407177[Accessed 20 January 2012]
- Ojo M., 2007. «The role of the external auditor in the regulation and supervision of the UK banking system». Published in: *Journal of Corporate Ownership and Control*, Vol. 5, No. 4 (2008) Available through: <http://mp.ra.uni-muenchen.de/6830/>. [Accessed 17 November 2011]
- Official Journal of the European Union 2010, Volume 53 EE L 331, 15.12.2010, pp1-11. Available through: <http://eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:EN:HTML> [Accessed 16 November 2011]
- Oshinsky, R., Olin, V., 2006. «Troubled banks: why don't they all fail? » *FDIC Banking Review* 18 (1), 23–44.
- Schneider A. and Church K. B., 2008. «The effect of auditors' internal control opinions on loan decisions». *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume 27, Issue 1, January-February 2008, Pages 1-18. Available through: Science Direct. [Accessed 7 November 2011]
- Shehu.Y.A., 2010. «Promoting financial sector stability through an effective AML/CFT regime». *Journal of Money Laundering Control*, 13

Issue: 2 2010, Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]

- Siagian T. F. and Tresnaningsih E., 2011. «Importance of religiosity dimension in strategic management accounting for IFIs». *Asian Review of Accounting*, Volume: 19 Issue: 3 2011. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- The new Basel Capital Accord, 2011, Bank for international settlements, This publication is available on the BIS website: <http://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf>[Accessed 28 November 2011]
- Teoh, S. and Wong, T., 1993. «Perceived auditor quality and earnings response coefficient». *The Accounting Review* 68 (April), 346–367.
- The institute of internal Auditors THEIIA, 2011,« definition-of-internal-auditing», Available at: < <https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx> [Accessed 10 November 2011].
- Tomasic R., 2011. «The financial crisis and the haphazard pursuit of financial crime». *Journal of Financial Crime*, Volume: 18 Issue: 1 2011. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]
- Turing D.; Benzler M. ; Lacroix, F., 2011. «Regulatory change for financial institutions: crossing the ocean in an open boat». *Journal of Investment Compliance*, Vol. 12 Issue: 1 2011, pp.50 – 52. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011].
- Woods M. ; Humphrey C. ; Dowd K. ; Lin Liu Y., 2009. «Crunch time for bank audits? Questions of practice and the scope for dialogue». *Managerial Auditing Journal*, Vol. 24 Issue: 2 2009, pp.114 – 134. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 10 November 2011]
- Wooldridge J., 2002, «Econometric analysis of cross section and panel data», Michigan State University Department of Economics.
- Yiqiang J.J. ; Kanagaretnam K. ; Lobo J. G.,2011. «Ability of accounting and audit quality variables to predict bank failure during the financial crisis». *Journal of Banking & Finance*, Volume 35, Issue 11, November

2011, Pages 2811-2819. Available through: Science Direct. [Accessed 6 November 2011]

- Zaleha S.; Rasid A.; Rahim A.; Rahman A.; Khairuzzaman W.; Ismail W., 2011. «Management accounting and risk management in Malaysian financial institutions An exploratory study». Managerial Auditing Journal, Volume: 26 Issue: 7 2011. Available through: Emerald Group Publishing Limited [Accessed 9 November 2011]